

Σημειώσεις στο Κοινοβουλευτικό Δίκαιο

Υποχρεωτικής Επιλογής Δ'Εξαμήνου

Ακαδημαϊκό Έτος: 2014-2015

Διδάσκων καθηγητής: Γ. Γεραπετρίτης

Της Μαρίας Κλάδη

Πίνακας περιεχομένων

Κοινοβουλευτικό Δίκαιο, Γ.ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ.....	5
4/3/2015.....	5
Θέματα που θα πραγματευτούμε:	5
Κοινοβούλιο Αγγλίας:.....	5
Ελληνικό κοινοβούλιο:	8
11/4/2015.....	10
Η αυτονομία της βουλής:	10
Κανονισμός της βουλής:.....	11
Η αυτονομία της Βουλής.....	11
1/4/2015.....	15
ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ.....	15
Τίθεται θέμα αντισυνταγματικότητας νόμου που παρήχθη χωρίς να συμμετέχει το σύνολο των βουλευτών;.....	15
Έλεγχος συνταγματικότητας νόμου από ΠτΔ.....	15
6/4/2015.....	17
Το άλυτο πρόβλημα της δημοκρατίας-οι εχθροί της.	17
Δημοκρατία: δυο βασικές εκδοχές:	17
Δυο φαινόμενα:.....	18
20/4/15.....	21
Συνταγματική βάση του ανέλεγκτου των κοινοβουλευτικών διαδικασιών:	21
Διαδικαστικές περιπτώσεις ελέγχου:.....	21
Αρμοδιότητες Βουλής	24
22/4/2015.....	26
Νομοθετική διαδικασία-Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου.	26
Καλυβιώτη-27/4/2015	30
Κοινοβουλευτικός έλεγχος:	30
Καλυβιώτη-29/4/2015	33
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ:	33
Προϋποθέσεις σύστασης:	33

Εξουσίες:.....	33
Κοινοβουλευτικό-4/5/2015.....	36
Προσόντα εκλογιμότητας:	36
Τα κωλύματα:.....	36
Τα ασυμβίβαστα:.....	37
6/5/2015.....	40
Προνόμια βουλευτών:.....	40
Το ανεύθυνο:.....	40
Το ακαταδίωκτο:	42
11/5/2015.....	44
Ορισμός εννοιών:	44
Εκλογικό σύστημα:.....	44
Διακρίσεις των Εκλογικών συστημάτων:	44
18/5/2015.....	48
Εκλογικό σύστημα:	48
Τα περιφερειακά των εκλογών	49
Η ratio της ρήτρας 3%	50
20/5/2015.....	52
Εκλογικό σύστημα	52
Βασικές αρχές εφαρμογής:	52
Πλαίσιο της διεξαγωγής των εκλογών:	55
25/5/2015.....	56
Πολιτικά κόμματα:.....	56
Δυο επιμέρους βασικά ζητήματα:	58
27/5/2015.....	62
Ν 4048/2012 για τη Ρυθμιστική Διακυβέρνηση.....	62
Νομοτεχνική- Ποιότητα νομοθεσίας (Ελένη Ξανθάκη- καθηγήτρια Ινστιτούτου Νομοθετικών Ερευνών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου).....	62
Αγγλοσαξονική Νομοτεχνική (Κωνσταντίνος Στεφάνου- Καθηγητής Νομοθετικής Παραγωγής Ινστιτούτου Νομοθετικών Ερευνών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου).	64
3/5/2015.....	67

<i>Οικονομική ενίσχυση κομμάτων από το κράτος-29§2 Σ</i>	67
Ραδιοτηλεοπτική προβολή των κομμάτων-15§2, τελ. εδάφιο	72
8/6/2015	73
ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ	73
Δομή εξέτασης:	73
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ:	74

Κοινοβουλευτικό Δίκαιο, Γ.ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ

4/3/2015

Απαραίτητα νομοθετικά κείμενα: Σύνταγμα και Κανονισμός της Βουλής

Θέματα που θα πραγματευτούμε:

Κοινοβουλευτικό δίκαιο:

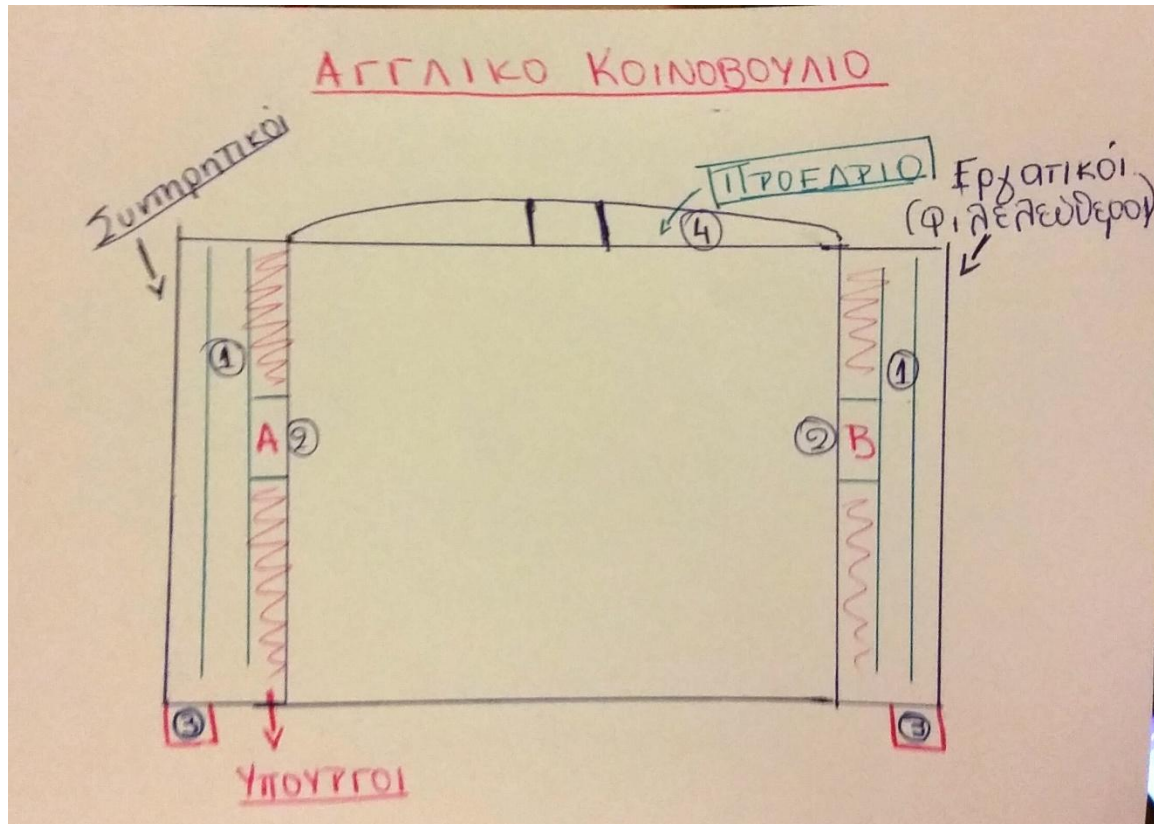
1. **Εν στενί έννοια**-> συγκρότηση οργάνων/σχηματισμών, παραγωγή νομοθεσίας, κοινοβουλευτικός έλεγχος.
2. **Δίκαιο πολιτικών κομμάτων**-> νομική μορφή, οικονομική ενίσχυση, προβολή, συγκρότηση και διάλυση.
3. **Εκλογικό δίκαιο**-> εκλογικό σύστημα, περιφέρειες, κανόνες προεκλογικής περιόδου.

Η πρώτη Βουλή στην Αγγλία το 13ο αιώνα στη νεότερη ιστορία. Στα αρχαία χρόνια οι πρώτες Βουλές στην Αθήνα και στη Ρώμη.

Κοινοβούλιο Αγγλίας:

- Είναι παραδοσιακά δικομματικό. Τα δυο κόμματα βρίσκονται αντικριστά. Οι αγορητές ο ένας απέναντι στον άλλον.
- Προάγεται ο διάλογος, ενώ επικρατεί μια σχεδόν «γηπεδική συμπεριφορά».
- Σύμφωνα με την κοινοβουλευτική παράδοση, τουλάχιστον μια φορά πάνω στην ομιλία του αγορητή επιτρέπεται η διακοπή του δια ανατάσεως της χειρός και επιβάλλεται να απαντά επιτόπου στην ερώτηση/ τοποθέτηση που του τίθεται.

1: Βουλή των Κοινοτήτων**2: Βουλή των Λόρδων**

3: Αγγλικό Κοινοβούλιο-Δομή

Στο σχήμα:

1. 600 καθίσματα στην κάθε πλευρά. Λίγα καθίσματα, ουσιαστικά πάγκοι, με πράσινα δερμάτινα καλύμματα.
 2. A-B οι αγορητές (και συγκεκριμένα ο Πρωθυπουργός απ' τη μία και ο Πρόεδρος της αξιωματικής αντιπολίτευσης απ' την άλλη). Βρίσκονται αντικριστά ώστε ουσιαστικά ο ένας όταν μιλάει απευθύνεται στον άλλο, ο οποίος με τη σειρά του απαντάει.
 3. Υπάρχει μια καλποδόχος στην έξοδο των δυο πλευρών, ώστε οι βουλευτές να ψηφίζουν βγαίνοντας.
 4. Το Προεδρείο.
- Στην Αγγλία ισχύει σύστημα διαμερισμού:
 1. Βουλή των Λόρδων- Βουλή των Άνω(Άνω Βουλή, επειδή βρίσκεται στον ανώτερο όροφο) : σώμα ευγενών που έχουν κληρονομικό τίτλο, και διακρίνονται στους **πλειοψηφικούς** και τους **συντηρητικούς**.
 2. Βουλή των Κοινοτήτων(Κάτω Βουλή): αντιπροσωπευτικό σώμα των πολιτών.

West minister:

1. Το κτήριο των δυο κοινοβουλευτικών σωμάτων
2. Big Ben
- Κατά το φεουδαρχικό σύστημα που ίσχυε παλιά, έχουμε χωρισμό χωροταξικά της βουλής σε δυο μέρη:
 1. Βουλή των Λόρδων-> άνω Βουλή που βρίσκεται στο ρετιρέ
 2. Βουλή των κοινοτήτων-> βρίσκεται κάτω
- Πρώτη πρόβλεψη του 1215 από:
 1. τη μεγάλη χάρτα των ελευθεριών (magna carta libertatum)
 2. τη βασική αρχή του κοινοβουλευτισμού, ότι δηλαδή "δεν υπάρχει φορολογία χωρίς αντιπροσώπηση", κατ' άρθρο 78 του Συντάγματος, που ισχύει χωρίς τυπικό νόμο.

Αρχικά, ήταν ελάχιστα αντιπροσωπευτικό το σύστημα καθώς αποτελούνταν από φεουδάρχες και ευγενείς. Το 1295 είναι σημείο σταθμός καθώς διευρύνεται η δεξαμενή των αντιπροσώπων με ιππότες αρχικά, ενώ εξακολουθεί η μεγάλη πλειοψηφία ευγενών και ανώτερου κλήρου.

Συστημικό πρόβλημα, καθώς σπάει στα δυο η υφιστάμενη Βουλή, σε ευγενείς και κοινούς λαϊκούς, που είναι οι εκπρόσωποι των κοινοτήτων.

Οπότε, κάθε κανόνας τίθεται σε ισχύ με την συναίνεση και των δυο σωμάτων-Βουλών.

Στα μέσα του 14ου αιώνα με 1350, εκφράζονται για πρώτη φορά αντιπροσωπευτικά οι κοινότητες.

- **Σήμερα**, η Βουλή των Λόρδων έχει μόνο αναβλητική αρνησικυρία. Συναίνεση και των δυο σωμάτων απαιτείται μόνο για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τις ίδιες της αρμοδιότητες τους. Κατά τα άλλα, το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι καθυστέρηση της θέσης σε ισχύ ενός ψηφισμένου εκ της άλλης βουλής νόμου.
- Ουσιαστικά, νομοθετική αρμοδιότητα ασκεί μόνο η βασίλισσα δια του κοινοβουλίου. (Queen in Parliament).

Η ψηφοφορία διεξάγεται με φυσική ψήφο, με τη χρήση σφαιριδίων.

- Δυο Βουλές υπάρχουν εκτός απ' την Αγγλία, στην Γαλλία (Βουλή και γερουσία), στις ΗΠΑ (Βουλή αντιπροσώπων και γερουσία) και στην Ιταλία (Βουλή και γερουσία).

Στην Αγγλία διατηρείται η ιστορική παράδοση.

- Η σκοπιμότητα των δυο Βουλών, έγκειται στην εξισορρόπηση του πολιτεύματος, καθώς λειτουργεί ως θεσμικό αντίβαρο, κάτι που ισχύει στα ομοσπονδιακά συστήματα, δηλαδή στις ΗΠΑ, το Βέλγιο, την Ελβετία και τον Καναδά. Σε αυτά τα κράτη έχουμε δυο επίπεδα εξουσίας ουσιαστικά:
 1. Ομοσπονδιακή δομή κράτους, πχ στις ΗΠΑ, όπου έχουμε το Κογκρέσο και τον Πρόεδρο, και
 2. Ομόσπονδες πολιτείες, απ' τις οποίες κάθε μια με διαφορετική έννομη τάξη.
- Οπότε έχουμε δυο σώματα:

1. Της επικράτειας και
2. Τη γερουσία, όπου υπερεκπροσωπούνται οι πολιτείες (όλες εκλεγούν από δυο γερουσιαστές) με ισότιμη ψήφο.

Στα ομοσπονδιακά Κράτη, υπάρχει επιθυμία των θεσμών να υπερεκπροσωπούνται οι Πολιτείες αφού αυτές παραιτήθηκαν εκούσια απ' την εξουσία τους προς χάριν της ενωσιακής-ομοσπονδιακής πολιτικής, και γ' αυτό επιβραβεύονται με την απόκτηση της δυνατότητας άσκησης veto.

Στην Ελλάδα είχαμε γερουσία μόνο το 1927, ενώ δεύτερο νομοθετικό σώμα ίσχυσε το 1844.

Ελληνικό κοινοβούλιο:

Δεξιά: η δεξιά παράταξη (ΝΔ)

Αριστερά: οι αριστερές παρατάξεις (ΣΥΡΙΖΑ και ΚΚΕ)

Κέντρο: τα λοιπά κόμματα (με πρώτο το ΠΑΣΟΚ).

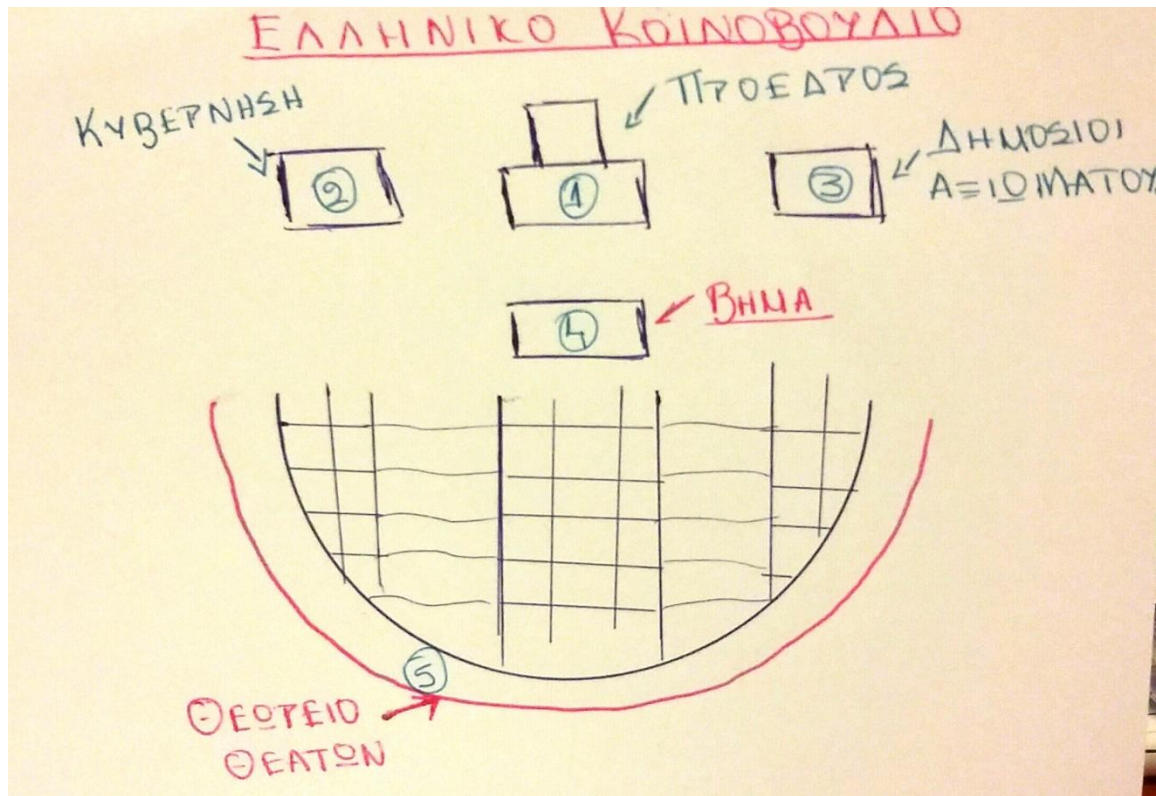
Αν μιλήσει αγορητής απ' τα πίσω έδρανα θεωρείται αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά.

4: Ελληνικό Κοινοβούλιο

5: Ελληνικό Κοινοβούλιο

6: Ελληνικό Κοινοβούλιο-Δομή

Στο σχήμα:

1. Πρόεδρος
2. Κυβέρνηση
3. Δημόσιοι αξιωματούχοι, δηλαδή παλαιοί ΠτΔ-πρόεδροι της Βουλής, συνεργάτες υπουργών.
4. Βήμα
5. Θεωρείο θεατών.

11/4/2015

Η αυτονομία της βουλής:

Η έννοια της αυτοδιοίκησης περιλαμβάνει:

1. Τους ΟΤΑ
2. Τα ΝΠΔΔ, όπως είναι τα πανεπιστήμια και το κράτος, και τα εκκλησιαστικά ΝΠ (πχ οι μόνες που αποτελούν αυτοτελή ΝΠΔΔ).

Διακρίνεται σε:

1. Οικονομική, που περιλαμβάνει την διαχείριση και την κατανομή των πόρων κατά βούληση
2. Διοικητική, που είναι ο τρόπος οργάνωσης της διοικητικής διάρθρωσης.

Αυτονομία:

1. Διαφέρει από την αυτοτέλεια, ως προς τη διαφορά του "τέλους" δηλαδή του σκοπού, έναντι του "νόμου" που είναι ο ίδιος ο νόμος.
2. Κανονιστική αρμοδιότητα, να θέτω δηλαδή κανόνες.
3. Ασκείται με ίδιο δικαίωμα.
4. Την έχει μόνο η Βουλή απλό όλα τα συνταγματικά όργανα, ώστε να κανονίζει τους κανόνες που θέτουν τη λειτουργία της.
5. Επειδή είναι το μόνο όργανο του κράτους που έχει άμεση λαϊκή νομιμοποίηση, δε μεσολαβεί δηλαδή κανένα ενδιάμεσο όργανο μεταξύ λαού και βουλής, χρονικά. Κανένα άλλο όργανο δηλαδή δεν έχει αυτήν την ιδιότητα.

3 στάδια διαδικασίας νομοθετικής παραγωγής:

1. Η νομοθετική πρωτοβουλία δίνεται απ' τη Βουλή με την πρόταση νόμου.
 2. Στη συνέχεια η κυβέρνηση βγάζει το νομοσχέδιο.
 3. Εν τέλει ο ΠτΔ εκδίδει κι δημοσιεύει, υποβάλλει δηλαδή προς έκδοση τον ψηφισμένο νόμο σε έκφραση της συνταγματικής δημοκρατίας.
- Γι' αυτό άλλωστε και μιλάμε για Σύνθετο Νομοθετικό Όργανο.
 - Έτσι, στη νομοθετική διαδικασία, η θέση της κυβέρνησης και του ΠτΔ δεν είναι καίρια, ώστε να εξασφαλιστεί η εξάλειψη εξωτερικών του βουλευτικού σώματος επηρεασμών.

Τεκμήριο αρμοδιότητας: μεγαλύτερη έκφραση επιφύλαξης έναντι του ΠτΔ.

Αρνητικό τεκμήριο αρμοδιότητας τίθεται στο άρθρο 50 Σ. Αν δεν κατανέμονται δηλαδή ρητά οι αρμοδιότητες του οργάνου, τότε αυτό τις έχει όλες.

Η έννομη τάξη χαρακτηρίζεται από πληρότητα, ορίζονται δηλαδή επαρκώς οι αρμοδιότητες. Ωστόσο, εκτός απ' τις ρητώς ορισμένες αρμοδιότητες, παραμένει μια δεξαμενή μη κατανεμημένων αρμοδιοτήτων.

Το τεκμήριο αρμοδιότητας στην Ελλάδα, δεν το έχει ο ΠτΔ, λόγω του άρθρου 50. Σε μια δημοκρατία το έχει ο Δήμος, δηλαδή ο λαός. Σε μια αντιπροσωπευτική

δημοκρατία, το τεκμήριο το έχει το αντιπροσωπευτικό όργανο του λαού, άρα η Βουλή, όπως προκύπτει απ' το άρθρο 1§3 Σ.

Κανονισμός της βουλής:

Οι κανόνες για τη λειτουργία και οργάνωση της βουλής περιέχονται στον κανονισμό της βουλής. Ο οποίος:

1. Ορίζει την αυτονομία της. Υπάρχουν βέβαια όρια στη άσκησή της. Κυρίως ελευθερία στον τρόπο ρύθμισης.
 2. Παράγεται μόνο απ' αυτή.
 3. Καθιερώνεται συνταγματικά απ' το άρθρο 65 παράγραφος 1 Σ.
 4. Εξασφαλίζεται το αδιάβρωτο από εξωτερικές επιρροές της διαδικασίας.
 5. Ενδιαφέρον είναι ότι στο Σύνταγμα δεν αναφέρεται η αυτονομία ως όρος, αλλά προκύπτει υφαιρετικά.
 6. Δεν υπάρχει νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης για την ψήφιση του κανονισμού. Ο Υπουργός συμμετέχει μόνο ως βουλευτής. Αποκλείεται δηλαδή η εκτελεστική λειτουργία. Οι υπουργοί που δεν είναι βουλευτές επίσης αποκλείονται απ' τη διαδικασία.
 7. Ψήφιση απ' τη Βουλή.
 8. Τελείωση απ' τον πρόεδρο της βουλής, ενώ δημοσιεύεται με παραγγελία του, οπότε αποκλείεται ο ΠτΔ.
 9. Ο πρόεδρος δεν ασκεί έλεγχο, άρα δεν εκδίδει αλλά "παραγγέλλει". Οπότε δεν έχει δυνατότητα παρέμβασης.
 10. Υιοθετείται και τροποποιείται με πρόταση των βουλευτών.
 11. Για το Μέρος Β', την πρόταση τροποποίησης προτείνει μόνο ο Πρόεδρος της βουλής. Συρρικνώνεται το μέρος αυτό, τίθεται επομένως θέμα συνταγματικότητας. Το πρόβλημα είναι δηλαδή ότι συρρικνώνεται η νομική θέση του βουλευτή, γ' αυτό και ο κανονισμός είναι οριακά και μόνο συνταγματικός. Ο Κανονισμός της Βουλής διακρίνεται σε δυο μέρη:
 1. **Μέρος Α': κοινοβουλευτικό** που περιλαμβάνει τις διαδικασίες. Σ' αυτό το μέρος ορίζεται η αυτονομία, που ερείζεται νομοθετικά στο άρθρο 65§1 Σ.
 2. **Μέρος Β': προσωπικό**, όπου βρίσκεται το οργανόγραμμα της βουλής, η εσωτερική αρχιτεκτονική δηλαδή της Βουλής. Είναι τεχνικό και έχει να κάνει με την κατανομή των θέσεων των υπαλλήλων. Νομοθετικό έρεισμα στο άρθρο 65§6 Σ.
- Ως κώδικας νοείται μόνο το Μέρος Α'.

Η αυτονομία της Βουλής

Έχει σκοπό την στεγανοποίηση του σώματος από έξωθεν επιρροές, και είναι ορισμένη στο πλαίσιο του Συντάγματος. Ως έννοια ανάγεται στον 15ο-16ο αιώνα στο Κοινοβούλιο της Αγγλίας, οπότε και χαρακτηρίζεται ως το "ωραίο" κοινοβούλιο.

Στην Αγγλία υπήρχε διαρκής αντιπαράθεση Βουλής και Βασιλιά, για το ποιος θα κατέχει τη μεγαλύτερη εξουσία. Πάντα βρίσκονταν σε ένταση γιατί τους νόμους

ψηφίζει η Βουλή, για να τεθούν σε ισχύ όμως, έπρεπε να εκδώσει και να δημοσιεύσει ο βασιλιάς. Ο Πρόεδρος της Βουλής έπρεπε να παραδώσει τον ψηφισμένο νόμο στο βασιλιά, ο οποίος θα τον σφράγιζε εφόσον τον ενέκρινε, έτσι ώστε να ισχύσει στο εξής. Αν όμως δεν τον ενέκρινε, ο βασιλιάς θα έκοβε το κεφάλι του προέδρου της βουλής. Γ' αυτό άλλωστε και στην ψηφοφορία για την εκλογή του προέδρου της βουλής δεν υπήρχαν υποψήφιοι. Κατά παράδοση, εξαιτίας της τότε κατάστασης, ακόμη και σήμερα ο εκλεγμένος πρόεδρος της βουλής πρέπει να δυσφορήσει με την εκλογή του και να αρνηθεί φαινομενικά να πάρει τη θέση, οπότε και οι βουλευτές του κόμματος του τον σηκώνουν και τον πηγαίνουν στο προεδρείο για να αναλάβει τα καθήκοντα του.

Η αυτονομία όμως αυτή της βουλής υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς:

1. Ο περιορισμός "ελεύθερα και δημοκρατικά"
2. Περιορισμοί απ' το Σύνταγμα για τις διαδικασίες.

Αναλύοντας τον πρώτο προορισμό έχουμε:

- **Δημοκρατία:** η έννοια της αντιστοιχίζεται με τον όρο πλειοψηφία. Κ αυτό γιατί, εφόσον υπάρχει η έννοια της αντιπροσωπείας, δεν μπορεί να μην περιλαμβάνεται και αυτής της πλειοψηφίας. Στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία, αυτή εξασφαλίζεται με τις εκλογές.
- **Ελευθερία:** συμπίπτει με την έννοια του ατόμου. Υπό τον όρο άλλωστε *φιλελευθερισμός* εννοούμε το σεβασμό στην ελευθερία του ατόμου, η οποία θέτει περιορισμούς στην πλειοψηφία της Δημοκρατίας. Δεσμευόμαστε δηλαδή απ' το δικαίωμα ενός εκάστου.

Επομένως ο περιορισμός του κανονισμού της βουλής έγκειται στο να λειτουργεί αυτή:

1. **Ελεύθερα**, να σέβεται δηλαδή τα δικαιώματα του λαού, όπως πχ με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο (τα μέσα που διαθέτει ο κάθε βουλευτής)
 2. **Δημοκρατικά**, να υπάρχει δηλαδή πλειοψηφία, όπως ισχύει πχ στις κοινοβουλευτικές επιτροπές.
- Έτσι, οι περιορισμοί αυτοί ουσιαστικά θέτουν αναχώματα σε τυχόν αυθαίρετη κανονιστική λειτουργία της βουλής.

Κρατούσα άποψη για τη δημοκρατία, είναι αυτή της τυπικής δημοκρατίας, κατά τον τρόπο που ανάγεται απ' το κράτος και τη βούλησης των οργάνων του.

Νομική φύση του Κανονισμού της Βουλής

- Ο κανονισμός της βουλής είναι ιδιότυπος νόμος (*suis generis*) που έγκειται στο διαφορετικό τρόπο παραγωγής των νόμων, και με διαφορετικό συνταγματικό έρεισμα.
- Δυο εκδοχές για τη νομική φύση του κανονισμού της βουλής:
 1. **Θεωρία της καταστατικής επενέργειας**, όπου λέγεται ότι ο κανονισμός συνιστά όντως διαφορετικό νόμο, γιατί απευθύνεται σε διαφορετικό σημείο κρατικής αρμοδιότητας, δηλαδή στη Βουλή. Ξεφεύγουμε απ' τον κανόνα δικαίου που είναι εξ ορισμού γενικός και αφηρημένος, καθώς εδώ

απευθύνεται στη Βουλή και ειδικότερα στους βουλευτές και τους υπαλλήλους της. Αν συμβαίνει αυτό, τότε δεν μοιάζει με κανόνα δικαίου αλλά με καταστατικό σωματείου, το οποίο εξ ορισμού απευθύνεται καταρχήν μόνο στο σωματείο (εδώ Βουλή) και στα μέλη του (εδώ βουλευτές και υπάλληλοι). Με αυτόν τον τρόπο όμως, περιορίζεται το πεδίο εφαρμογής μόνο εντός των σωματείων, και δεν υπάρχει έξω απ' αυτό κανονιστική επενέργεια.

2. **Κανονιστική θεωρία**, που είναι και η πλέον επικρατέστερη. Σύμφωνα μ' αυτή ο κανονισμός συνιστά γνήσιο κανόνα δικαίου, κάτι που δεν αμφισβητείται, παρόλο που είναι *ιδιότυπος*, ο οποίος έχει κανονιστική λειτουργία και ξεπερνά κατά πολύ την καταστατική θεωρία. Δεν μπορεί βέβαια να θεωρηθεί ότι ισχύει και έξω απ' τα όρια της βουλής. Υπάρχουν περιπτώσεις όμως που ο κανονισμός ισχύει και εκτός βουλής, όπως πχ για τους Υπουργούς, ενώ και η Βουλή μπορεί να καλεί και πρόσωπα εκτός Βουλής (πχ δικαστές, μέλη ανεξάρτητων αρχών, αξιωματούχους κ.λπ.) να παραστούν στις συνεδριάσεις.

Ισχύς του Κανονισμού:

- Σύμφωνα με το άρθρο 65 παράγραφος 1, η Βουλή ορίζει με κανονισμό τον τρόπο λειτουργία της.

Πόσο εύκολο είναι όμως να προσδιοριστεί το τι εμπίπτει στον τρόπο λειτουργίας; Πχ ο τρόπος πρόσληψης των υπαλλήλων εμπίπτει στον τρόπο λειτουργίας;

- **ΑΣΕΠ:** αν η πρόσληψη, μισθοδοσία, εξέλιξη κ.λπ. των υπαλλήλων της βουλής αποτελεί θέμα του κανονισμού της, οπότε θα το ρυθμίζει μόνη της, τότε ο ενιαίος τρόπος πρόσληψης υπαλλήλων μέσω ΑΣΕΠ θα παρακάμπτεται. Δημιουργείται δηλαδή ένας παράλληλος τρόπος πρόσληψης και εξέλιξης δημοσίων υπαλλήλων;

Είναι σημαντικό να προσδιοριστεί τι ανήκει και τι όχι στον τρόπο λειτουργίας της βουλής. Αν κάτι ανήκει, τότε θα ρυθμίζεται απ' τον κανονισμό και όχι από κοινό νόμο, αν όχι τότε θα ρυθμίζεται από κοινό νόμο.

Ανάμεσα στον κανονισμό της βουλής και έναν κοινό νόμο, **υπερισχύει** ο κανόνας στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει το προς ρύθμιση ζήτημα. Αυτό ισχύει για όλα τα θέματα εκτός του τρόπου λειτουργίας.

1/4/2015

ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ

1. Υποβάθμιση του πολιτικού λόγου:
 - συνολικά ο πολιτικός λόγος έχει υποβαθμιστεί σημαντικά μέσα απ' την προβολή των ΜΜΕ.
 - το κανάλι της βουλής: διότι πλέον η τηλεόραση βρίσκεται στο Κοινοβούλιο ανά πάσα στιγμή, οπότε ο βουλευτής δεν αγοράζει για τα πρακτικά η την υπόθεση αλλά για τους θεατές-πελάτες της τηλεόρασης που τον παρακολουθούν.
2. Επικοινωνία υποψηφίου-πολίτη: Η επικοινωνία υποψηφίου-πολίτη υπήρχε κατά βάση σε προσωπικό επίπεδο, ενώ τώρα έχει αντικατασταθεί πλήρως απ' την ηλεκτρονική, απρόσωπη επικοινωνία.
3. Πολιτική πριμοδότηση των κομμάτων:
 - τίθεται ζήτημα κομματικής πειθαρχίας που εμποδίζει τους πιο "σοβαρούς" να ασχοληθούν με την πολιτική, οπότε και γι' αυτό ο πολιτικός λόγος συρρικνώνεται.
 - ως αντιπροσώπους θέλουμε ανθρώπους που να έχουν προκύψει από ένα στεγανό σωλήνα, μια κομματικοποιημένη δηλαδή κοινωνία, όπως προκύπτει απ' τη στεγανοποίηση των κομμάτων.
4. Απόλυτη διαφοροποίηση γενικού-δημοσίου συμφέροντος έναντι οποιουδήποτε ιδιωτικού.
 - Στην Αμερική, το δημόσιο συμφέρον προκύπτει απ' την αντιπαράθεση των ιδιωτικών συμφερόντων. Άρα, όχι διαφοροποίηση από το ιδιωτικό συμφέρον, αλλά το γενικευμένο ιδιωτικό.

Τίθεται θέμα αντισυνταγματικότητας νόμου που παρήχθη χωρίς να συμμετέχει το σύνολο των βουλευτών;

Πχ με την κράτηση των βουλευτών της Χρυσής Αυγής, η Βουλή ψηφίζει νόμους με μείον 10 βουλευτές.

Η απαρτία των βουλευτών, δηλαδή ο ελάχιστος αριθμός βουλευτών που απαιτείται για νόμιμη σύνθεση της βουλής, ορίζεται στους 75 βουλευτές. Επί της αρχής ωστόσο, δεν απαιτείται η σύσταση απαρτίας για τη νόμιμη σύνθεση του οργάνου.

Απ' την άλλη η πλειοψηφία απαιτείται και πρέπει να είναι 75 βουλευτές. Οπότε εμμέσως καλύπτεται και το θέμα της απαρτίας.

Επίσης, απαιτείται να είναι και οι άλλες επιτροπές κατ' αναλογία των 2/5 της ολομέλειας.

Έλεγχος συνταγματικότητας νόμου από ΠτΔ.

- Μετά την ψήφιση του νόμου, "ο ΠτΔ εκδίδει και δημοσιεύει το νόμο". Με αυτόν τον τρόπο δηλαδή έχει το δικαίωμα να ασκήσει έλεγχο συνταγματικότητας του νόμου, κατ' αρχήν κατά τη διαδικασία αλλά και κατά το περιεχόμενο. Αν δεν είναι σύμφωνος με το Σ, ο ΠτΔ θα αναπέμψει στη Βουλή, η οποία θα

επιψηφίσει, οπότε και θα υποχρεωθεί ο ΠτΔ να εκδώσει και να δημοσιεύσει. Βέβαια, στη Μεταπολίτευση δεν έχει ασκηθεί ποτέ αυτός ο έλεγχος.

- Το δικαστήριο απ' την άλλη δεν μπορεί να ασκήσει έλεγχο της τυπικής συνταγματικότητας. Ο έλεγχος αυτός θα δεν γίνεται, εξαιτίας της βεβαιωτικής λειτουργίας της έκδοσης, καθώς τον έλεγχο κάνει ήδη ο ΠτΔ.

Γιατί όμως ο ΠτΔ βεβαιώνει ότι τηρήθηκε η διαδικασία και όχι το περιεχόμενο; Θεωρείται ότι αυτή του η ικανότητα έχει αδρανήσει, και έχει μετατραπεί σε συνταγματικό έθιμο. Σημειωτέον ότι στα σαράντα χρόνια αντιπολίτευσης δεν έχει υπάρξει ούτε μια περίπτωση αναπομπής νόμου. Ωστόσο δεν καταργείται καθώς δεν μπορεί να υπάρξει καταλυτικό έθιμο, παρά μόνο συμπληρωματικό.

Σύμφωνα με το άρθρο 65 Σ, με τον κανονισμό της βουλής, το Σ εξουσιοδοτεί τη Βουλή με κανονιστική αρμοδιότητα θέσπισης των κανόνων της. Από αυτήν ωστόσο δεν προκύπτει ότι η εφαρμογή τους είναι ανέλεγκτη και σταθερή, καθώς η αυτοδυναμία διαφέρει απ' την εφαρμογή.

6/4/2015

Το άλυτο πρόβλημα της δημοκρατίας-οι εχθροί της.

Πχ. Κλασικό το παράδειγμα της Αλγερίας, η οποία βρισκόταν υπό το καθεστώς αποικιοκρατίας της Γαλλίας. Ένα προτεκτοράτο ουσιαστικά της Γαλλίας με την οποία διατηρεί ακόμα και σήμερα πολύ ισχυρούς δεσμούς. Το 1946 προβλέπεται προεδρευόμενη δημοκρατία χωρίς ισχυρό πρόεδρο, σαν το δικό μας γνήσιο κοινοβουλευτικό σύστημα. Το εκμεταλλεύτηκε όμως ο στρατηγός Ντε Γκωλ, για να αλλάξει το πολίτευμα με αντισυνταγματικό τρόπο σε προεδρικό.

Η Αλγερία, μουσουλμανικό κράτος, με πρώτο Σύνταγμα το 1988. Το εκλογικό σύστημα βασιζόταν σε διπλή εκλογή δυο γύρων, χωρίς μεγάλη επιρροή μεταξύ πρώτου και δεύτερου γύρου. Στις εκλογές του Δεκεμβρίου 1991 επικρατεί σαρωτικά το ισλαμικό μέτωπο, το οποίο ευαγγελίζεται κατάργηση της δημοκρατίας.

Ερώτημα: αν θέλει η δημοκρατία να είναι συνεπής με τη βασική της παραδοχή, την επιθυμία διασφάλισης της λαϊκής κυριαρχίας, για λόγους συνέπειας θα έπρεπε να οδηγηθεί στην αυτοκατάργηση της.

Η επικρατέστερη εκδοχή υποστηρίζει ότι η δημοκρατία έχει ένα και μόνο όριο τη συνεχή διασφάλιση της. Ακόμα και αντίθετα στην επιθυμία του λαού όμως είναι βασική παραχώρηση στην σημασία του όρου. Επομένως απόλυτο αδιέξοδο.

Οι εκλογές του Ιανουαρίου του 1992 δεν έγιναν γιατί παρενέβη ο στρατός για να διαφυλάξει το δημοκρατικό του πράγματος.

Αντιπαλότητα συντηρητικών- προοδευτικών. Είναι δυνατό να επιβάλλουμε ως μονοσήμαντο μοντέλο τη δημοκρατία; Άλυτο το ερώτημα.

Δημοκρατία: δυο βασικές εκδοχές:

1. **Τυπική:** το πολίτευμα στο οποίο διασφαλίζεται, είτε άμεσα, ο λόγος των πολιτών, είτε έμμεσα μέσω ελεύθερων, και καθολικών εκλογών, που εξασφαλίζουν τη γνησιότητα της έκφρασης.

Εγγενείς περιορισμοί:

- Δεν διασφαλίζονται επαρκώς εκείνοι που δεν είναι κομμάτι της πλειοψηφίας. Αντίθεση με τη φιλοσοφία των δικαιωμάτων. Αντίρροπες δυνάμεις.
2. **Η πιο σύγχρονη έννοιά της** θέλει τις αντίρροπες δυνάμεις να αλληλοσυμπληρώνονται. Δε νοείται δημοκρατία παρά μόνο αν διασφαλίζεται ένα ελάχιστο περιεχόμενο συνταγματικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Αυτό συμβαίνει κυρίως ως αντίδραση στα τεκταινόμενα του μεσοπολέμου! (όπου είχαμε εγγενή περιορισμό του δημοκρατικού κράτους). Ενισχύεται ο ρόλος του άνθρωπου και μεταφέρεται το σημείο αναφοράς απ' το κράτος με την έννοια του έθνους- συμπαγής ενότητα- σε μια πιο οικουμενική διάστασή του, σε επίπεδο εξουσιών και δικαιωμάτων(

αναγνωρίζονται ορισμένα δικαιώματα ως κοινά-οικουμενικά-πανανθρώπινα). Αλλάζει η φυσιολογία της δημοκρατίας.

Δυο φαινόμενα:

1. Λογική επαύξησης και εντατικοποίησης του φορέα του δικαιώματος. Αρχικά το κράτος και πλέον η ομάδα. Να διασφαλισθούν βασικές ελευθερίες που αφορούν την ομάδα αυτή στην οποία εντάσσεται ο άνθρωπος.
2. Πολύ μεγάλη σημασία αποδίδεται στα κοινοβούλια.

Γιατί η Βουλή; Γιατί είναι το αντιπροσωπευτικό σώμα που εκφράζει αυτή τη δημοκρατία. Το ισοζύγιο των οργάνων του κράτους διαμορφώνεται βάσει της δυσπιστίας που διαμορφώνεται έναντι ορισμένων απ' αυτά. Πχ -απέναντι στον αρχηγό του κράτους. Απ' την άλλη πλευρά, μεγάλη ενδυνάμωση του αντιπροσωπευτικού σώματος, που γνώρισε την απογείωση τον 20ο αιώνα. Σήμερα αλλοίωση αυτού του ισοζυγίου.

Αίτια:

- Αλλοίωση λόγω εξαιρετικής μείωσης της ύλης του κοινοβουλίου! Ένα πολύ μικρό μέρος είναι γνήσια **κανονιστική πρωτοβουλία που προέρχεται απ το κράτος!** Το υπόλοιπο είναι από διεθνείς κανονισμούς και οδηγίες που επικυρώνονται κατόπιν! Τάση για ολοένα και μεγαλύτερη συρρίκνωση της γνήσιας πρωτοβουλίας.
- Αλλοίωση του κοινοβουλευτικού συστήματος σε βάρος της βουλής! Αξία του είναι ότι εισάγει το σύστημα ετεροελέγχων.
- **Σήμερα** έχουμε απόλυτη ταύτιση κυβέρνησης και βουλής με σαφέστατη υπέροχη της κυβέρνησης! Γιατί έτσι γίνεται πάντα σε εποχές κρίσης. Η κυβέρνηση αναλαμβάνει να επιλύσει τα ζητήματα γιατί βρίσκεται πιο κοντά σ' αυτά. Οπότε, οι βουλευτές δεν διαβάζουν τα νομοσχέδια, έχουμε πληθώρα πράξεων νομοθετικού περιεχομένου(οι οποίες προβλέπονται κανονικά για εξαιρετικά επείγουσες και απρόβλεπτες ανάγκες- το λεγόμενο δίκαιο της ανάγκης: ο τεχνικός δηλ. θεσμικός λόγος που οδήγησε στο Β' Παγκόσμιο). Επομένως, τα πάντα λογίζονται ως εξαιρετικά απρόβλεπτη και επείγουσα ανάγκη.

Πχ μπόνους για τους αερολιμένες της Ολυμπιακής.

Σήμερα το 30-40% της νομοθετικής παραγωγής στηρίζεται σε πράξεις νομοθετικού περιεχομένου: Πρώτος λόγος η μεγαλύτερη ταχύτητα. Επίσης, απαιτεί κύρος. Ο βασικός λόγος όμως είναι ότι δεν θέλουμε δημόσιο διάλογο.

Ποια είναι η θέση του βουλευτή;

Η κομματική πειθαρχία στην Ελλάδα εδράζεται στο πελατειακό σύστημα της κλειστής πολιτικής κάστας. Στην πραγματικότητα εξαρτάται απ' τη θέση του κόμματος.

πχ. Ζητήθηκε πρόσφατα απ' τους βουλευτές να υπογράψουν δήλωση με την οποία αν διαγραφούν από κόμμα η παραιτηθούν, θα υποχρεωθούν να παραιτηθούν και απ' τη βουλευτική τους ιδιότητα. Δηλαδή υποχρεούνται σε παραίτηση απ το συνταγματικό δικαίωμα του βουλευτή.

Οι βουλευτές εντάσσονται σε μια λογική μετασχηματισμού του πολιτικού συστήματος.

Κυβερνήσεις συνεργασίας. Έχει καταργηθεί το γνήσιο δικομματικό σύστημα του 20ου αιώνα. Ήταν αναμενόμενο και ευκαίριο και γ' αυτό ανανεωνόταν με τη βοήθεια του πλειοψηφικού εκλογικού συστήματος.

Σύστημα υγιούς δικομματισμού ισχύει μόνο στην Αγγλία, όπου μικρές εκλογικές περιφέρειες (περί τις 500 μονοεδρικές) εκλέγουν η καθεμιά το δικό της βουλευτή. Οπότε: ο βουλευτής ταυτίζεται με την περιφέρεια. Και επιπλέον, υπάρχει τεράστια απώλεια της ισχύος εκείνων που δεν αναδεικνύονται. Είναι η γνωστή άποψη που επικρατεί, ότι δηλαδή, «ο πρώτος τα παίρνει όλα και ο δεύτερος τίποτα». Γ' αυτό και το αγγλικό είναι το πιο σκληρό εκλογικό σύστημα που υπάρχει σήμερα. Δημιουργεί όμως υγιή δυναμική στο πολιτικό σύστημα. Έχει επιβιώσει δηλ. η δημοκρατία χωρίς κλυδωνισμούς, μέσα σε μια ιστορία οκτώ αιώνων κοινοβουλευτισμού.

Σήμερα, δεν υπάρχει Βουλή να ελέγχει την κυβέρνηση. Ο δικαστικός έλεγχος είναι ασθενής. Εκτός όμως απ' το δικαστή θα μπορούσε να είναι αντίβαρο ο ΠτΔ .

- **ΠτΔ:** ως αντίβαρο της πολιτικής εξουσίας, έχει περιοριστεί σημαντικά με την αναθεώρηση του 1986, οπότε, εν μια νυκτί, βρεθήκαμε με ανίσχυρο ΠτΔ. Ακόμη και αν δεν καταργείται η αρμοδιότητα, ωστόσο παραμένει ανενεργή. Αν ο νυν ΠτΔ αποφάσιζε να αναπέμψει εντόνως, η Βουλή θα ασκούσε μια έντονη πολιτική μομφή. Πέρα απ' την θεσμική υποβάθμιση επομένως υφίσταται και πραγματική συρρίκνωση ο θεσμός. Κρίνεται κυρίως απ' την επιλογή των προσώπων. Έχουμε έναν περισσότερο ασθενή κατά το πρόσωπο ΠτΔ: Είναι απόμαχος πολιτικός, καθώς πχ. οι τελευταίοι Πρόεδροι ανήλθαν στην προεδρία στο ναδίρ της πολιτικής τους καριέρας. Επιλέγουμε δηλ. πρόσωπο εκτός κεντρικής πολιτικής σκηνής για να 'ναι ανίσχυρος ουσιαστικά. Επίσης είναι επί το πλείστον μετριοπαθής πολιτικός (από τους τελευταίους κανείς δεν ήταν των άκρων). Τέλος, προέρχεται απ τον αντίθετο πολιτικό χώρο απ αυτόν που τον επιλέγει.

Όλα λοιπόν συνηγορούν σε ύφεση του ρόλου του ΠτΔ. Τα πρόσωπα φτιάχνουν τους θεσμούς στην περίπτωση του ΠτΔ.

- **Ο δικαστής:** είναι εκείνος απ' τα όργανα του κράτους που είναι πιο ελλειμματικός. Δεν έχει νομιμοποίηση απ το λαό. Απ' την άλλη όμως, εκεί που πραγματικά εναποθέτουμε τις ελπίδες μας σε επίπεδο κρίσης, είναι ο δικαστής, γιατί είναι ο μόνος που μπορεί να σταθεί απέναντι στην πολιτική εξουσία. Θα θέλαμε όμως να αναλάβει έναν πιο έντονο πολιτικό ρόλο; Θα μπορούσε να σταθεί απέναντι στην πολιτική εξουσία εκεί που γίνονται έντονες παραβάσεις; Η ιστορία αποδεικνύει ότι όποτε ο δικαστής ανέλαβε έντονο πολιτικό ρόλο, υπήρξε σοβαρότατο ρήγμα. Χαρακτηριστικότερα τα παραδείγματα στην περίοδο του μεσοπολέμου.

- **Ένα πιο αποτελεσματικό μέσο** θα μπορούσε να είναι η δημιουργία μιας γερουσίας (η λεγόμενη «άνω Βουλή» σε ομοσπονδιακό σύστημα ή σε

ορισμένα κράτη λόγω παράδοσης). Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν τα ερείσματα. Εν έτει 1844 και 1827 οι μόνες γερουσίες στην Ελλάδα. Με βάση τα δικά μας ιστορικά βιώματα, ωστόσο, δεν θα ήταν μια λύση, γιατί θα έπρεπε σ' ένα ενδεχόμενο σημείο μηδέν να αντιμετωπίσουμε τη ρήξη του πολιτικού συστήματος.

- **Δεύτερη λύση**, θα ήταν ένα συνταγματικό δικαστήριο. Μόνο εμείς και άλλες 3-4 χώρες έχουν διατηρήσει το διάχυτο κοινοβουλευτικό έλεγχο. Αναλόγως όμως με το ποιος θα διορίσει τους δικαστές. Το συνταγματικό δικαστήριο δημιουργεί έναν πυλώνα επικοινωνίας-συνδιαλλαγή με τους συνταγματικούς δικαστές οι οποίοι θα είναι 10 ή 15, πράγμα που διευκολύνει την επικοινωνία, απ' τις συνδιαλλαγές με τα πλήθη των δικαστών των ανώτατων δικαστηρίων. Αν η εκλογή γίνεται απευθείας απ' τη δικαιοσύνη θα υπάρχει κριτήριο. Όσο αξιοκρατικό όμως και να είναι το κριτήριο αυτό, κάποια στιγμή θα επηρεαστεί πολιτικά. Κράτος των δικαστών δύσκολο να δημιουργηθεί λόγω του διάχυτου ελέγχου. Αντίθετα αν αυτό σωρεύεται, είναι πιο εύκολο το σύστημα άσκησης της κυβερνητικής πολιτικής. Όλα τα κράτη έχουν περάσει άλλωστε από σοβαρότατες συνταγματικές και πολιτικές διαταραχές. Δεν δημιουργήθηκε ποτέ συνταγματικό δικαστήριο χωρίς ρήξη. **Πρώτο ήταν** αυτό της Αυστρίας το 1920 μετά τον Α' Παγκόσμιο. Η εγκατάσταση και η δημιουργία του είναι βάση για να αποτρέψουμε συνταγματικές εκτροπές.

Στην Ελλάδα ο διάχυτος έλεγχος χωρίς υπερσυσσώρευση εξουσιών είναι το πιο αποτελεσματικό σύστημα, μέχρι τώρα.

- **Η μόνη λύση** που βρίσκεται στο θέμα λοιπόν, και η οποία είναι καθαρά θεωρητική, βασίζεται στο ότι πρέπει να αλλάξει κατά βάση η πολιτική παιδεία. Και δη στο βασικό πολιτικό σώμα που είναι οι εκλογείς. Η πολιτική παιδεία δεν είναι όμως καθόλου εύκολο ν' αλλάξει υπό τις συνθήκες του πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα -πελατειακό, με απέχθεια στους ικανούς πολιτικούς- θα πρέπει επομένως να ξεκινήσουμε απ τη βάση.

πχ. Ζήτημα «νόμιμον και ηθικόν» επί του Βουλγαράκη, όσον αφορά τις off shore εταιρείες.

20/4/15

- Ο δικαστής δεν έχει λόγο για το τι γίνεται μέσα στη Βουλή. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι ποτέ δεν θα υπάρξει νομοθετική κύρωση στα όσα κακώς κείμενα βιώνουμε στη Βουλή.

Συνταγματική βάση του ανέλεγκτου των κοινοβουλευτικών διαδικασιών:

1. Στο άρθρο 93 §4 Σ, από όπου «a contrario» δεν επιτρέπεται στο δικαστή να εφαρμόσει πράξη, το περιεχόμενο της οποίας είναι αντίθετο στο νόμο.
2. Στο άρθρο 100 §1 εδάφιο ε), όπου ορίζεται το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο. Σε αυτό υπάγεται η άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα. Ο συντακτικός νομοθέτης θέτει την αρμοδιότητα αυτή μόνο για ουσιαστική συνταγματικότητα. Επιχείρημα εξ αντιδιαστολής.
3. Στο άρθρο 65 §6, όπου έχουμε το προσωπικό του Κανονισμού της Βουλής. Ο κανονισμός καθορίζει την οργάνωση των υπηρεσιών της Βουλής. Οι πράξεις του Προέδρου υπόκεινται σε προσφυγή ή αίτηση ακύρωσης στο ΣτΕ. Παραμένει η βουλή να αποφασίζει μόνη της, μιας και έχουμε περιορισμένη δικαστική παρέμβαση, μόνο στην υπαλληλική διάρθρωση της βουλής.

Δεν περιλαμβάνεται ρητή απαγόρευση του ελέγχου των διαδικασιών. Μόνο κατά την ουσία, χωρίς όμως να αποκλείεται και ο τυπικός έλεγχος.

Διαδικαστικές περιπτώσεις ελέγχου:

1. **Παραγωγή συνταξιοδοτικών νόμων** κατ' άρθρο 73Σ. Προβλέπεται ειδική μεταχείριση γιατί είναι το μεγαλύτερο έξοδο του κράτους και εξ' ου και το μεγαλύτερο σημείο διαφθοράς και συνδιαλλαγής.

Προβλέπονται ασφαλιστικές δικλίδες, δηλαδή:

- Τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια εισάγονται μόνο με πρόταση του υπουργού οικονομικών.
- Επίσης είναι ειδικά και μόνο για το συνταξιοδοτικό ζήτημα. Δεν επιτρέπονται άλλες εμβόλιμες διατάξεις για διάφορα θέματα, όπως και δεν επιτρέπεται να ρυθμιστεί συνταξιοδοτικό ζήτημα σε άλλον νόμο εκτός συνταξιοδοτικού. (Ειδικότητα της ρύθμισης)
- Απαιτείται ιδιαίτερη διοικητική διαδικασία -> η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Ελέγχονται λοιπόν:

1. **Η ειδικότητα** του συνταξιοδοτικού νομοσχεδίου κατ' άρθρο 73§2. Αν δεν είναι ειδικό, συνεπάγεται αντισυνταγματικότητα του νόμου. Απειλείται με ποινή ακυρότητας, κάτι που ξενίζει γιατί είναι η μόνη φορά στο Σύνταγμα που απειλείται τέτοια ποινή, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις δεν εισάγεται στη βουλή το νομοσχέδιο.
2. **Γνώμη Ελεγκτικού Συνεδρίου.** Ένα νομοσχέδιο συνοδεύεται από πολλές εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις όπως ο έλεγχος δαπάνης, κ.λπ. Ωστόσο, μόνο η γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου ελέγχεται δικαστικά. Και αυτό γιατί,

αρμοδιότητα για συνταξιοδοτικές διαφορές έχει το Ελεγκτικό Συνέδριο. Η γνώμη ελέγχεται γιατί το Ελεγκτικό Συνέδριο αισθάνεται ότι το αγνόησαν κατά τη διαδικασία παραγωγής του νόμου. Πριν την ψήφιση του νομοσχεδίου, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει διοικητική αρμοδιότητα, μόνο γνώμη δηλαδή, ενώ μετά την ψήφιση, έχει δικαστική αρμοδιότητα, οπότε και ουσιαστικά προβλέπει κύρωση επειδή το ίδιο το δικαστήριο υπό τον διοικητικό του χαρακτήρα ως ελεγκτικό όργανο, αγνοήθηκε από το νομοθέτη.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, ό,τι συνοδεύει το νομοσχέδιο είναι ουσιαστικά μόνο έγγραφα, όπως π.χ. έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, του Υπουργού κ.λπ. Απ' την άλλη, η έλλειψη γνώμης συνιστάται σε παράβαση ουσιώδους τύπου.

Οπότε έχουμε αρμοδιότητα επί κανονιστικών πράξεων, η οποία ελέγχεται απ' το ΣΤΕ.

3. **Ειδική πλειοψηφία** κατ' άρθρο 28 §2 και 3->**κύρωση** διεθνών συνθηκών. Με βάση τον κανόνα μη ελέγχου των κοινοβουλευτικών διαδικασιών, η απαιτούμενη πλειοψηφία είναι εσωτερικό κοινοβουλευτικό θέμα και δεν αφορά το δικαστή. Ωστόσο σ' αυτό το άρθρο το ΣΤΕ ελέγχει τη συμβολή ειδικής πλειοψηφίας.

Απόφαση 668/2012 ΣΤΕ για την συνταγματικότητα του μνημονίου. Τέθηκε το θέμα αν η δανειακή σύμβαση αυτή θα έπρεπε να έχει περάσει απ' τη βουλή με κανονική πλειοψηφία των 75 ή με ειδική πλειοψηφία των 180, η οποία όμως δεν υπήρχε στη βουλή του 2009 καθώς δεν είχε πλειοψηφία 3/5. Οπότε ήρθε το σχέδιο σαν κύρωση, χωρίς να εξετασθεί το θέμα της ειδικής πλειοψηφίας. Κατά παράλληλη - περιφερειακή κρίση όμως, το ΣΤΕ απεφάνθη ότι είναι απαραίτητο να ελεγχθεί η διαδικασία για το αν πράγματι θα έπρεπε να ελεγχθεί η πλειοψηφία. Αποδέχτηκε ότι γενικά υφίσταται αυτή η δυνατότητα, αλλά έκρινε ότι ειδικά στη σύμβαση του μνημονίου δεν χρειάστηκε.

Μένουμε λοιπόν σε μια λογική **ανέλεγκτης Βουλής** επειδή αυτή είναι το βαρύ αντιπροσωπευτικό σώμα του πολιτεύματος. Αναχρονιστική και εσφαλμένη είναι ωστόσο η άποψη για έλεγχο μόνο του περιεχομένου και όχι της διαδικασίας. Είναι πολύ πιο βαριά η μομφή βέβαια για αντισυνταγματικότητα νομοσχεδίου, παρά για μη τήρηση πλειοψηφίας, η οποία σε πιθανή επανεξέταση ψήφισης, μπορεί ίσως και να επιτευχθεί.

Προϋποτίθεται σαφής οριοθέτηση μεταξύ περιεχομένου και διαδικασίας.

Π.χ. υπάρχει αποκλειστική ύλη της ολομέλειας. Αν όμως πάρα αυτό, ένα τμήμα διακοπής της βουλής ψηφίσει νόμο εκτελεστικό, όπου υφίσταται παραβίαση του Σ, το δικαστήριο στον παρεμπόμποντα έλεγχο, δεν θα μπορεί να μην εφαρμόσει το νόμο ως αντισυνταγματικό, γιατί το ελάττωμα είναι διαδικαστικό.

Είναι όμως θέμα διαδικασίας; Διότι εδώ δεν είναι ζήτημα κοινοβουλευτικής διαδικασίας αλλά κατανομής αρμοδιότητας, η οποία είναι αμφίβολο αν είναι διαδικαστικό θέμα. (Δεν είναι κατά Γεραπετρίτη).

Η κατανομή διαδικασίας είναι θέμα ουσίας. Είναι δύσκολο να ενταχθεί σε μια κατηγορία ακριβώς.

Π.χ. τίθεται προς ψήφιση νόμος για την οργάνωση και τη λειτουργία του

Πυροσβεστικού Σώματος, και περιλαμβάνεται στις διατάξεις του και μια φορολογική υποχρέωση. Κατ' άρθρο 74§5 Σ, δεν επιτρέπεται νόμος να περιλαμβάνει άσχετες διατάξεις. Αυτό είναι θέμα διαδικασίας, κατά τα δικαστήρια. Είναι όμως ολοφάνερη περίπτωση περιεχομένου. Απ' το κείμενο του νόμου προκύπτει ότι υπάρχουν διατάξεις αντίθετες με το Σ. Πέρα όμως απ' το αν ανήκει στο περιεχόμενο ή στη διαδικασία, υπάρχει και κάτι καθαρά δικαιοπολιτικό. Γιατί δηλαδή να πρέπει να ελέγχεται αυτός ο νόμος;

Δεοντολογικά θα πρέπει να ελέγχεται η φορολογική διάταξη ή όχι; για ποιο λόγο δηλαδή οι νόμοι πρέπει να έχουν κύριο αντικείμενο;

Αυτό συμβαίνει περισσότερο:

1. Για να γίνει **ιδιαίτερη διαβούλευση**, σε κοινοβουλευτικό επίπεδο, και σε επίπεδο πολιτών και
2. Για να είναι **ο νόμος ορατός**, γιατί υπέχει υποχρεώσεις για τους πολίτες, οι οποίες πρέπει να είναι κατά τέτοιο τρόπο αποδιδόμενες απ' το νόμο ώστε να καταστήσουν ουσιαστική την εκπλήρωση τους απ' αυτούς.
Π.χ. Σε ένα πολυνομοσχέδιο, το οποίο μπορεί να περιέχει διατάξεις από πολλά διαφορετικά υπουργεία. Έχουμε να κάνουμε με κακονομία γιατί συνήθως οι περισσότεροι νόμοι είναι τροποποιητικοί προηγούμενων. Επομένως, δεν μπορούμε να βρούμε ολόκληρο το νόμο για το υπό ρύθμιση θέμα.

Το αποτέλεσμα είναι ότι ο καταρχήν αποκλεισμός του δικαστικού ελέγχου, οδηγεί σε εν τοις πράγμασι *ασυλία του νομοθέτη*.

Αρμοδιότητες Βουλής

Η Βουλή έχει κατά βάση αρμοδιότητες:

1. Νομοθετικές με την παραγωγή κανόνων δικαίου, και
2. Ελεγκτικές αρμοδιότητες, με τον έλεγχο της Βουλής και της Κυβέρνησης.

Δημιουργούνται σχετικά μικροί σχηματισμοί που ελέγχουν και επεξεργάζονται τα νομοσχέδια, αλλά τον τελευταίο λόγο έχει η ολομέλεια.

Όργανα της Βουλής

1. **ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ:** το σώμα των 300, όπου συμμετέχουν όλοι οι βουλευτές. Εκλέγεται προεδρείο με Πρόεδρο, 7 Αντιπροέδρους, 3 κοσμήτορες και 6 γραμματείς που τηρούν τα πρακτικά. Από αυτούς:
 1. Οι πρώτοι 4 Αντιπρόεδροι, 2 Κοσμήτορες και 4 Γραμματείς προέρχονται από το πρώτο κόμμα.
 2. Ο 4^{ος} Αντιπρόεδρος, 1 Κοσμήτορας και 1 Γραμματέας προέρχονται από το πρώτο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης.
 3. Ο 5^{ος} Αντιπρόεδρος και 1 Γραμματέας προέρχονται από το δεύτερο κόμμα της Αντιπολίτευσης.
 4. Ο 6^{ος} Αντιπρόεδρος από το τρίτο κόμμα της Αντιπολίτευσης (αν υπάρχει) και
 5. Ο 7^{ος} Αντιπρόεδρος από το τέταρτο κόμμα της Αντιπολίτευσης.

Κατά του Προεδρείου χωρεί ιδιαίτερος πρόταση μομφής. Ο μόνος τρόπος για να αποχωρήσουν οι διατελούντες απ' το προεδρείο είναι παραίτηση, θάνατος ή πρόταση μομφής κατά του Προεδρείου συνολικά, κατά του Προέδρου ή κατά μελών. Κατά κανόνα η λειτουργία της είναι το κατώτερο 5 μηνών.

2. **ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΗΣ:** απ' το τέλος της τακτικής συνόδου, μέχρι να διακοπεί εντελώς η λειτουργία της βουλής, δηλαδή κατά κανόνα απ' τον Ιούνιο. Έχουμε 3 τμήματα θερινά:
 1. 20 Ιουνίου με 20 Ιουλίου,
 2. 20 Ιουλίου με 20 Αυγούστου, όπου το Δεκαπενταύγουστο κλείνει εντελώς η Βουλή, και
 3. έως 20 Σεπτεμβρίου.

Οι διαδικασίες λειτουργούν κανονικά, και γίνεται πλήρες έργο. Η κατανομή είναι ανά 100 βουλευτές. Κάθε κοινοβουλευτικό υποσύνολο πρέπει να απηχεί την κατανομή των πολιτικών δυνάμεων στην ολομέλεια, κατά **τον κανόνα της αντιπροσώπευσης**, όπου κατ' αναλογία κάθε κόμμα πρέπει να έχει αριθμό βουλευτών σε συσχετισμό με τη πολιτική δύναμη στην ολομέλεια.

Π.χ. στην κοινοβουλευτική περίοδο 1990-1993, όπου η ΝΔ είχε πλειοψηφία 151 ή 152 βουλευτών.

3. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

1. **Διαρκείς:** 6 επιτροπές στην αρχή της κοινοβουλευτικής περιόδου που έχουν κατανεμηθεί κατά υπουργεία. Για παράδειγμα, μια επιτροπή μπορεί να περιλαμβάνει ύλη δύο υπουργείων, οπότε έτσι κατανέμεται όλη η ύλη των υπουργείων. Βασικά ασκούν νομοθετικό έργο. Κάθε νομοσχέδιο που εισάγεται στη βουλή, παραπέμπεται στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή.
Γίνεται επεξεργασία των κειμένων νόμου, ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών και εν τέλει ψηφίζουν οι επιτροπές. Με αυτόν τον τρόπο δεν γίνεται εκτενής νομοθετική συζήτηση, περιορίζεται δηλαδή σημαντικά ο χρόνος ψήφισης απ' την Ολομέλεια, η οποία εν τέλει βέβαια θα ψηφίσει.
Υπάρχουν και πολλές άλλες επιτροπές, **είτε** σταθερές και διαρκείς, **είτε** ad hoc όπως η επιτροπή αλήθειας.
2. **Εξεταστικές και προανακριτικές** για άσκηση ποινικής δίωξης. Ανήκουν στη δικαστική αρμοδιότητα της βουλής. Και ξεχωριστά εξετάζονται τα θέματα αμνηστίας και χάρης.
4. **ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ:** σχετικά νεότερο σώμα. Μετέχουν ο Πρόεδρος της Βουλής και οι Αντιπρόεδροι, οι Αρχηγοί κομμάτων, οι Πρόεδροι των επιτροπών και οι τέως Πρόεδροι που είναι βουλευτές. Απ το 1974 δεν υπάρχουν τέως πρόεδροι ως βουλευτές. Δεν ισχύει όμως αναλογική εκπροσώπηση των κομμάτων της ολομέλειας. Θα μπορούσε οπότε εδώ να υπάρχει μέχρι και κατά το ήμισυ αντιπροσώπευση της πολιτικής δύναμης της αντιπολίτευσης, κάτι που σαφώς αντίκειται στη πραγματική της δύναμη σε έδρες της ολομέλειας.
Αρμοδιότητες:
 1. Ανάδειξη των μελών των 5 ανεξάρτητων αρχών που προβλέπονται απ το Σ, δηλαδή ΣτΠ, ΑΣΕΠ, ΕΣΡ κ.λπ. Επιλέγονται με ομοφωνία απ' τη διάσκεψη και τουλάχιστον 4/5 της Βουλής, που είναι η υψηλότερη ειδική πλειοψηφία.
 2. Οργάνωση κοινοβουλευτικού έργου.

22/4/2015

Νομοθετική διαδικασία-Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου.

- **Πράξη νομοθετικού περιεχομένου:** Μια εξαιρετική νομοθετική διαδικασία (εξαιρετική διαδικασία θέσης κανόνων δικαίου).
 1. ***Ιδιαιτερότητα:*** είναι η μόνη περίπτωση θέσης κανόνων όπου δε μετέχει διαδικαστικά η Βουλή.
 2. Τρόπος συμμετοχής της Βουλής:
 1. ***Με εξουσιοδότηση της διοίκησης*** για θέση κανόνων κατ' άρθρο 43 §2 και 4. ***Σκοπιμότητα:*** η Βουλή δεν μπορεί να επιλύει όλα τα ζητήματα ήσσονος σημασίας. Οπότε από το Σ, ο νομοθέτης μπορεί να μεταφέρει ένα κομμάτι της αρμοδιότητάς (κανονιστικής ύλης) του στη διοίκηση: π.χ. στο εκτελεστικό σώμα ή στους αρχηγούς ΟΤΑ, αστυνομία κ.λπ.
 2. ***Ενεργητικά- τυπικά:*** Έχει την ίδια τυπική ισχύ με κοινό νόμο. Καθίσταται δηλαδή ουσιαστικός νόμος.
Τυπικός και ουσιαστικός νόμος: μείγμα κανόνων που εισάγονται στην έννομη τάξη με τρόπο επιτακτικό.
Νομοθετικός χρόνος: τα προεδρικά διατάγματα που παράγει ο ΠτΔ έχουν περιορισμό. Επειδή ο τυπικός νόμος που ψηφίζεται απ' τη Βουλή είναι χρονοβόρα διαδικασία, ο νομοθετικός χρόνος της πράξης νομοθετικού περιεχομένου αυτής θα είναι πολύ πιο σύντομος. Έτσι π.χ. για την διευθέτηση ζημιών από μια φυσική καταστροφή, θα μπορούσε να ψηφιστεί κοινός νόμος, διαδικασία όμως πολύ αργή. Ωστόσο το Σ προβλέπει την εξαιρετικά εξαιρετική διαδικασία των πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, οι οποίες δεν παράγονται με συνήθη διαδικασία, αλλά αντιμετωπίζονται ως κοινός τυπικός νόμος.
 3. ***Προϋποθέσεις:*** πολύ αυστηρές
 1. Μόνο σε περιπτώσεις **εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης**. Πολλοί συνθετικοί πλεονασμοί συγκεντρωμένοι σε ένα αυστηρό πλέγμα. Θέλουμε λοιπόν μια ανάγκη που θα είναι σωρευτικά επείγουσα και απρόβλεπτη, και όλο αυτό σε υπερθετικό βαθμό.
 - ***Επείγουσα*** είναι η ανάγκη που χρήζει άμεσης διαχείρισης, καθώς η ρυθμιστική παρέμβαση δεν μπορεί να καθυστερεί. π.χ. σε φορολογική υποχρέωση με λήξη στις 30 Απριλίου, όπου μέχρι τότε δεν έχουν καταβληθεί όλες οι εισφορές, οπότε βγαίνει πράξη νομοθετικού περιεχομένου που ορίζει παράταση ένα μήνα.
 - ***Απρόβλεπτη:*** είναι η ανάγκη που υπό τη φυσική ΡΟΗ των πραγμάτων δεν θα μπορούσε να ορισθεί από έναν άνθρωπο. Συνιστά μια βίαιη υπεξαίρεση κοινοβουλευτικής ύλης. Περιλαμβάνει δηλαδή κανόνες δικαίου στην παραγωγή των οποίων δε συμμετέχει η Βουλή. Συνίσταται παρέκκλιση απ το άρθρο 26 για την ψήφιση νόμων.
 2. ***Δικλείδες ασφαλείας:*** καταρχήν η συνδρομή των πολύ αυστηρών ανωτέρω προϋποθέσεων.

1. **Φορέας της αρμοδιότητας:** Η αρμοδιότητα για την έκδοση των πράξεων ανήκει στον ΠτΔ, μετά από πρόταση της κυβέρνησης. Υπογράφονται από όλα τα μέλη της κυβέρνησης. Όποτε υπάρχει απολύτως συλλογική ευθύνη για όλα τα μέρη της πράξης.
Συνήθως βέβαια επισπεύδεται από έναν υπουργό, τον υπεύθυνο, ο οποίος μεταφέρει το σχέδιο σε όλους τους υπουργούς για την υπογραφή τους. Μετά πηγαίνει στον ΠτΔ, ο οποίος δεν έχει δυνατότητα να αρνηθεί την έκδοση της πράξης. Οπότε ουσιαστικά την ευθύνη έχει η Κυβέρνηση. Υπάρχει μια ευρεία συμμετοχή όλου του πολιτικού κόσμου.
2. **Κοινοβουλευτικοί χρόνοι:** Η πράξη εκδίδεται και δημοσιεύεται μέσα σε ορισμένο χρόνο. Κατατίθεται για κύρωση στη Βουλή μέσα σε 40 ημέρες από τη θέση της σε ισχύ, και από τότε χρονικό περιθώριο 3 μηνών για να ψηφιστεί.
Αν δεν γίνει εμπρόθεσμη κατάθεση, ή δεν ψηφιστεί, τότε παύει να ισχύει για το μέλλον.
Από τη μέρα της έκδοσης της έχει ισχύ τυπικού νόμου. Οπότε:
 1. Μπορεί να τροποποιεί ή καταργεί προηγούμενο νόμο. Δεν έχει δέσμευση από εξωγενές νομοθετικό περιβάλλον, εκτός απ το Σ.
 2. Ορίζεται ως προς όλα τυπικός νόμος. Τυπικός νόμος υπό διαλυτική δηλαδή αίρεση. Αν συντρέχει η αίρεση της μη κύρωσης απ τη Βουλή, τότε η πράξη παύει να υπάρχει.
Αν δεν ψηφιστεί απ τη Βουλή, δημιουργείται σοβαρό θέμα! Π.χ. μπορεί να υπάρξει πρόβλημα με την εφαρμογή της στο διάστημα μέχρι την ψήφιση, για 4μηνες και 10 μέρες. Τι γίνεται με τις δικονομικές συνέπειες;
4. Το εργαλείο αυτό έχει χρησιμοποιηθεί με τρόπο πολιτικά αήθη, ως πολιτικό εγχειρίδιο. Στοχεύει στο να υπάρξει αιφνιδιασμός, και απ την άλλη να περάσουν πολιτικές θέσεις- ρουσφετολογικά, χωρίς κλυδωνισμούς. Εφαρμόστηκε ιδιαίτερα πολύ τελευταία ως μέσο τοποθέτησης. Όλες οι διαδικασίες και ανάγκες του κράτους λογίζονται ως έκτακτες και απρόβλεπτες. Αυξάνεται επομένως κατ' αυτό τον τρόπο η νομοθετική επιρροή της κυβέρνησης.
Ουσιαστικά, με τέτοιες πράξεις, είχε κυβερνήσει και το ναζιστικό κόμμα του Χίτλερ το 1932-1933.
5. Η τωρινή πράξη (Φ.Ε.Κ. Α'41- 20/4/2015, <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/2013-01-29-08-13-13>) περιλαμβάνει:
 1. Υποχρέωση των ΝΠΔΔ να διαθέσουν τα ταμειακά διαθέσιμα τους στις τράπεζες για λογαριασμό του κράτους. Προηγούμενη σημαντική πράξη νομοθετικού περιεχομένου ήταν αυτή με την οποία καταργήθηκε η ΕΡΤ.
 2. Την ρύθμιση για τις 1 εκατ. δόσεις της φορολογικής εισφοράς.

6. **Δικονομική συνέπεια:** δεν μπορεί να προσβληθεί ευθέως, όπως μια διοικητική κανονιστική πράξη. Οφείλεται παρεμπιπτόντων έλεγχος, δηλαδή η προσβολή δεν μπορεί να αφορά άμεσα στο νόμο, αλλά μόνο μια διοικητική πράξη που εδράζεται στο νόμο. Προσβάλλεται λοιπόν ως διοικητική πράξη εκτελεστή κατ' εφαρμογήν. Ευθεία προσβολή σε δικαστήριο δεν γίνεται.

Ακόμη και με προσβολή παρεμπιπτόντως της πράξης επ' ευκαιρία άλλης πράξεως κανονιστικής, δεν μπορεί επίσης ο δικαστικός έλεγχος να περάσει στις συνθήκες παραγωγής της πράξης, (συνδρομή περιβαλλοντικών προϋποθέσεων) αλλά μόνο στο περιεχόμενό της. Συντελείται μόνο με πολιτική εκτίμηση, οπότε ανήκει στην διακριτική ευχέρεια εκείνου που εκδίδει την πράξη.

Προσβάλλεται εξαιρετικά δύσκολα δικαστικά, ενώ ο έλεγχος αυτός δεν περιλαμβάνει τις συνθήκες παραγωγής.

7. **Ο ΠτΔ** στη νομοθετική διαδικασία, ελέγχει αν έχει τηρηθεί η διαδικασία η προβλεπόμενη. Στις πράξεις και πάλι συμμετέχει. Έχει όμως κατά 44 §1 διακριτική ευχέρεια να εκδίδει της πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Ο ΠτΔ δηλαδή έχει τη δυνατότητα να ελέγξει. Με το "μπορεί" του άρθρου, επίσης, δύναται γραμματολογικά να θεωρηθεί ότι οι πράξεις δεν πρέπει να προτιμούνται έναντι των κοινών νόμων για όλες τις περιστάσεις.

Άλλη ερμηνεία: η πράξη εξ ορισμού έχει ορισμένο χρονικό ορίζοντα. Όχι όπως κοινός νόμος. Στην κύρωση απ τη Βουλή ο ΠτΔ θα έχει πάλι δυνατότητα ελέγχου.

8. *Υπάρχει περίπτωση η πράξη να ισχύει χωρίς να κυρωθεί, για παραπάνω από 4 μήνες;* Αν π.χ. κατατεθεί για κύρωση στη Βουλή στους τέσσερις μήνες και στους τρεις μήνες η Βουλή διαλύεται για εκλογές και εν συνέχεια δεν εκλεγεί κυβέρνηση, συγκαλείται υπηρεσιακή Βουλή και μετά πάλι εκλογές. Σύμφωνα όμως με το νόμο, αν δεν ψηφιστεί ή καταψηφιστεί, παύει να ισχύει.

Από το γράμμα του νόμου, κρίσιμο προκύπτει ότι είναι αν η Βουλή έχει συκληθεί σε σύνοδο. Όποτε η διάρκεια ισχύος θα είναι αυτή που απαιτείται για να συκληθεί η Βουλή

Ορθή ερμηνεία: εφόσον δεν κυρωθεί στους 3 μήνες παύει να ισχύει. Λόγοι:

1. **Γραμματική ερμηνεία:** συγκεκριμένα χρονικά σημεία:
 - 1^ο :Υποβολή
 - 2^ο :Ψήφιση.
 Υπάρχει διαφορετική μεταχείριση των δυο χρονικών σημείων εκ του Σ.
2. **Τεολογική ερμηνεία:** αν η διαδικασία είναι εξαιρετική, τότε πρέπει να ερμηνεύεται αυστηρά. Πρέπει δηλαδή ο επί της αρχής εξαιρετικός χαρακτήρας της διάταξης να έχεις σαφείς ερμηνευτικές συνέπειες ώστε να την προσλαμβάνουμε με αυστηρό τρόπο. Σε αμφισημία, προτιμάται η κοινή διαδικασία, έναντι της εξαιρετικής.
3. Αν είναι όντως πράξη νομοθετικού περιεχομένου, και μετά την παύση της ισχύος της θα ξαναψηφιστεί, εφόσον είναι απαραίτητη και αναγκαία.

9. **Ποιο τμήμα ψηφίζει;** Κατά 44 §1 και 72 §1: αν θεωρήσουμε ότι την αρμοδιότητα έχει η Ολομέλεια, τότε οι 4μιση μήνες γίνονται αυτόματα 8μιση, αν π.χ. πέσει η έκδοση σε περίοδο πριν την διακοπή της Βουλής, το καλοκαίρι, όποτε και ξανασυγκαλείται η Βουλή από 1η Σεπτέμβρη. Παίρνοντας την αυστηρότερη εκδοχή για τη συνδρομή των προϋποθέσεων, θα δεχτούμε την αρμοδιότητα που εντείνει όχι στην εδραίωση αλλά στην συρρίκνωση της πράξης. Και είναι αυτή η σωστή διότι το 44 §1 δεν ορίζει Ολομέλεια, αλλά με παραπομπή, και όχι ειδική και σαφή αναφορά, προκύπτει από το άρθρο 72 ότι ο χρόνος τρέχει και στην περίοδο διακοπής.
10. Κατά αυστηρή ερμηνεία επίσης, καταρχήν αναδρομική ισχύς νόμου τυπικού, δεν απαγορεύεται, εκτός αν πρόκειται για δυσμενή Ποινικό νόμο, Φορολογικό νόμο για μεγαλύτερο από ένα οικονομικό έτος και Ψευδοερμηνευτικό νόμο. Επίσης όριο τίθεται επί της εμπιστοσύνης των πολιτών.
- Π.χ. η τωρινή πράξη, ισχύει απ τις 17/3 (Φ.Ε.Κ. Β 370-17/3/2015 <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/2013-01-29-08-13-13>) Αν δεν τηρηθεί δε, θεωρείται παράβαση καθήκοντος. Ο λόγος είναι ότι η κυβέρνηση στο πλαίσιο αναγκαστικής πολιτικής να μαζέψει χρήματα, είχε ζητήσει απ τις περιφέρειες να μεταφέρουν τα διαθέσιμα τους στην τράπεζα της Ελλάδας από 17 Μάρτιου, καθώς υπάρχει ειδική διάταξη που ορίζει ότι οι λογαριασμοί των δημοσίων νομικών προσώπων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί απ το κράτος για βραχυπρόθεσμο δανεισμό. Οι περιφέρειες λοιπόν μετέφεραν τα χρήματα τους. Με τη μεταφορά των χρημάτων, μπορεί κάποιο υψηλό επιτόκιο που θα έχει πετύχει ένας Δήμος στην εμπορική τράπεζα όπου τα είχε, να χαθεί αφού θα τα μεταφέρει στην εθνική τράπεζα με μικρότερο επιτόκιο. Θα υπάρξει χασούρα. Η χασούρα αυτή θα θεωρηθεί απιστία προς το δημόσιο, το οποίο μπορεί να αποτελέσει κακούργημα. Οπότε αυτός που, ως επικεφαλής του Οργανισμού του διέπραξε την απιστία, έχει ευθύνη προς το δημόσιο. Ωστόσο, με την επιτακτική απόφαση του δημοσίου, την ευθύνη έχει πλέον το δημόσιο.

Καλυβιώτη-27/4/2015

- **Επιστημονική υπηρεσία της Βουλής:** κατ' άρθρο 65§5 Σ είναι θεσμός νομοθετικής εξουσίας που τελεί έλεγχο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας.

Κοινοβουλευτικός έλεγχος:

- Το άρθρο 70§6 θέτει ειδική συνταγματική πράξη ορισμού του κοινοβουλευτικού ελέγχου, ενώ η διάταξη αυτή δεν ανήκει στις μη αναθεωρητέες διατάξεις. Επειδή όμως ο κοινοβουλευτικός έλεγχος έχει πολλές διαδοχικές φάσεις, δεν μπορεί να αναθεωρηθεί.
- **Βάσεις του πολιτεύματος:**
 1. **Δημοκρατική αρχή:** Η Βουλή διαρκώς ελέγχει την κυβέρνηση.
Δημοκρατική νομιμοποίηση: Ο λαός κυριαρχεί.
 2. **Διάκριση των εξουσιών:** Στις τρεις εξουσίες δίνονται αρμοδιότητες ελέγχου, κ.λπ. για να τηρείται εξισορρόπηση μεταξύ τους.
 3. **Κοινοβουλευτική αρχή:** Ο ΠτΔ, η Βουλή και η Κυβέρνηση βρίσκονται σε διαρκή σχέση για την προστασία του πολιτεύματος.
- Ο **κοινοβουλευτικός έλεγχος** αποτελεί συμπλήρωμα της κοινοβουλευτικής αρχής. Χωρίς αυτόν η Βουλή δεν μπορεί να αξιολογήσει το κοινοβουλευτικό έργο ώστε να εκφράσει ή όχι την εμπιστοσύνη της στην κυβέρνηση.
- Θεσμική συγγένεια με άλλους θεσμούς:
 1. **Πολιτική ευθύνη των κυβερνώντων:** αναζητείται η πολιτική ευθύνη της κυβέρνησης.
Δίπολο πολιτική-νομική ευθύνη της κυβέρνησης.
 2. **Θεσμός κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης:** Μέσα στο κοινοβούλιο δεν έχουμε Βουλή και Κυβέρνηση, την μια απέναντι στην άλλη, αλλά ουσιαστικά το δίπολο είναι κοινοβουλευτική μειοψηφία και πλειοψηφία. Ο θεσμός του κοινοβουλευτικού ελέγχου εδώ, είναι το κύριο μέσο άσκησης των δικαιωμάτων της αντιπολίτευσης. Εκφράζουν τις απόψεις τους, ασκούν κριτική στο έργο της κυβέρνησης ή εκφράζουν την δική τους γνώμη για κάποιο θέμα.
Ο έλεγχος ασκείται μόνο απ' την αντιπολίτευση; Αν η πλειοψηφία του κοινοβουλίου ασκούσε έλεγχο, δεν θα ήταν δυνατό να καταδείξει τις αδυναμίες της κυβέρνησης, καθώς καταδεικνύει τα σημεία που πρέπει να διορθωθούν με στόχο η κυβέρνηση να γίνει καλύτερη, ενώ η αντιπολίτευση με στόχο να μην επανεκλεγεί η κυβέρνηση.
- Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος αναλύεται σε:
 1. **Κριτική-αναζήτηση πολιτικής ευθύνης.**
Κατά τα άρθρα 124-138 Α Κανονισμού της Βουλής, τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι τα εξής:
 1. **Επερώτηση:** κατατίθεται εγγράφως και απαντάται προφορικά. Ζητά απ την κυβέρνηση να λογοδοτήσει γιατί έκανε μια πράξη.

Π.χ. αγροτική πολιτική της κυβέρνησης, αιχμηρή και ειρωνική επερώτηση.

2. **Επίκαιρη επερώτηση:** επί της ουσίας, ακριβώς η επερώτηση. Ποιος ο σκοπός της κυβέρνησης, ποια τα αιτία των ενεργειών της, λογοδοσία, αλλά με τη διαφορά ότι έχει επίκαιρο χαρακτήρα.

Τι είναι επίκαιρο όμως και μέχρι πότε; Αυτό οδηγεί τον Κανονισμό της Βουλής στην οργάνωση με τέτοιο τρόπο ώστε να μην κατατίθενται πολλές επίκαιρες επερωτήσεις. Στη διαδικασία συζήτησης για την εισαγωγή μιας επίκαιρης ερώτησης, παρεμβαίνει και ο πρόεδρος κάθε κοινοβουλευτικής ομάδας, και σε δεύτερο επίπεδο η διάσκεψη των προέδρων, ώστε να μην μαζευτούν πολλές επίκαιρες επερωτήσεις και να απαντηθούν όσο είναι όντως επίκαιρες.

Ο έλεγχος αφορά πράξεις της κυβέρνησης στη παρούσα Βουλή η και σε προηγούμενη περίοδο, αν ήταν η ίδια; Η δημοκρατία για να έχει ενεργές δικλίδες ασφάλειας, δεν έχει στεγανά. Δεν απαγορεύεται η ερώτηση για προηγούμενη περίοδο. Αν λοιπόν ο επερωτών βουλευτής κρίνει κατά την έννοια του δημοσίου συμφέροντος, ότι μια πράξη της προηγούμενης κυβέρνησης έχει συνάφεια με μια πράξη της τωρινής, ιδιαίτερα για ίδια κομματική πολιτική, ίδιο πρωθυπουργό ή υπουργό οικονομικών, που είναι ο πυλώνας, τότε μπορεί να κάνει την επερώτηση. Αν υπάρχει δηλαδή συνέχεια της προηγούμενης κυβέρνησης με την επόμενη σε μια σειρά πράξεων, θεμελιώνεται δικαίωμα για επερώτηση. Αν υπάρχει χάσμα όμως δεν είναι το ίδιο θεμιτό.

3. **Κοινοβουλευτική αναφορά:** έχει και συνταγματική κατοχύρωση από το άρθρο 69 Σ, σύμφωνα με το οποίο, κανείς δεν εμφανίζεται αυτόκλητος στη Βουλή αλλά μέσω μόνο βουλευτή. Ωστόσο αυτός είναι ένας θεσμός άμεσης δημοκρατίας. Κάθε πολίτης μπορεί να συντάξει μια αναφορά, η οποία να κατατεθεί στη Βουλή, να συζητηθεί, και να αποδοθεί στον αρμόδιο Υπουργό, ο οποίος απαντά. Η αναφορά απευθύνεται εξάλλου σε Υπουργό δια της Βουλής. Δεν αντικαθιστά όμως τα υπόλοιπα δικαιώματα του αναφέρεσθαι, δικαστικά και διοικητικά. Ασκήει και κριτική και πληροφόρηση.

Π.χ. στο άρθρο 10 Σ έχουμε την κατοχύρωση δικαιώματος του πολίτη να καταφεύγει στις αρχές.

Το άρθρο 84 Σ και όλες του οι συνέπειες λήγουν με την λήξη της Βουλής.

2. Πληροφόρηση

1. **Ερώτηση:** Κατά το άρθρο 126 Κανονισμού της Βουλής, υποβάλλεται εγγράφως και λαμβάνει έγγραφη απάντηση. Αν δεν απαντηθεί, απ' τον αρμόδιο Υπουργό, τότε ο Κανονισμός του δίνει επιπλέον δύναμη, δηλαδή το δικαίωμα να συζητηθεί στη διαδικασία των επίκαιρων επερωτήσεων προφορικά. Αν δεν απαντηθεί ικανοποιητικά, δίνεται το δικαίωμα στο βουλευτή να ασκήσει επερώτηση, που θα απαντηθεί προφορικά. Αντικίνητρο για τους υπουργούς ώστε να απαντήσουν προφορικά. Επίκαιρος χαρακτήρας και πάλι.

2. **Επίκαιρη ερώτηση:** υποβάλλεται εγγράφως και απαντάται προφορικά. Το μόνο μέσο ελέγχου που απευθύνεται στον Πρωθυπουργό. Αυτός ερωτάται και υποχρεούται λοιπόν να απαντήσει. Εγείρεται για σοβαρό ζήτημα δημοσίου συμφέροντος.
3. **Αίτηση κατάθεσης εγγράφου:** Κατ' άρθρο 133 Κανονισμού, η αίτηση αυτή κατατίθεται και απαντάται εγγράφως. Αποτελεί τη μόνη περίπτωση στα τυποποιημένα μέσα ελέγχου όπου ο Κανονισμός μας κάνει λόγο για τα κρατικά απόρρητα. Τίθεται όριο εκ του κανονισμού στην άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου. Ο βουλευτής ερωτά ό,τι θέλει, ο υπουργός δεν υποχρεούται να απαντήσει για απόρρητο. Αν απαντήσει άλλωστε, θα παυθεί από τα καθήκοντά του.
Μήπως η διαδικασία είναι πιο αυστηρή απ' όσο χρειάζεται; Ο Κανονισμός δίνει στον Υπουργό την απόλυτη ευχέρεια να διακρίνει αν αυτό που του ζητούν είναι ή δεν είναι απόρρητο.
4. **Κοινοβουλευτικός έλεγχος ανεξάρτητων αρχών->** Οι Ανεξάρτητες αρχές, δεν ελέγχονται με έλεγχο σκοπιμότητας, είναι όμως εκτελεστική εξουσία. Σύμφωνα με το άρθρο 138 Α του Κανονισμού, ο έλεγχος αυτός διακρίνεται σε δυο είδη:
 1. **Τακτικός**, κατά το άρθρο 138 Α§1, με τη μορφή ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων στον Πρόεδρο της Βουλής. Η Βουλή λοιπόν ασκεί σε αυτές έλεγχο πληροφόρησης για τα πεπραγμένα. Ενημερώνεται, η Βουλή και η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, της οποίας τα μέλη, διαβάζουν, αξιολογούν και γράφουν τα πορίσματά τους. Το δεύτερο αυτό μέρος είναι ουσιαστικά έλεγχος κριτικής. Ενέχουν δηλαδή και λίγη κριτική. Τα πορίσματα μπορούν να περάσουν απ' την ολομέλεια, να συζητηθούν κ.λπ.
 2. **Έκτακτος**:
 - 1^ο Μέσο: μπορεί και η ίδια να απαιτεί έκθεση για τα πεπραγμένα της. Με αυτόν τον τρόπο πληροφορείται η Βουλή.
 - 2^ο Μέσο: καλεί σε ακρόαση τον Πρόεδρο και τα μέλη της ανεξάρτητης αρχής με τρόπο αιχμηρό.
 - 3^ο Μέσο: κατ' άρθρο 14 περίπτωση Ζ Κανονισμού, η διάσκεψη μπορεί να καλέσει σε ακρόαση τα μέλη ανεξάρτητης αρχής για να παράσχουν πληροφόρηση για τα θέματα της αρμοδιότητάς τους. Απευθύνεται μόνο στις συνταγματικά κατοχυρωμένες και όχι στις νομοθετικά προβλεπόμενες αρχές, πλην της Ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας.
- **Πρόταση Δυσπιστίας**: σύμφωνα με τα άρθρα 142 Α και 143, γίνονται ανακοινώσεις και ενημέρωση της κυβέρνησης: για κάθε ερώτηση. Ο Πρωθυπουργός πρέπει να είναι παρών. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση Πρωθυπουργού και Προέδρων των κοινοβουλευτικών ομάδων. Είναι δηλαδή πιο έντονη διαδικασία.
- Στο άρθρο 62§1, ορίζεται η **ημερήσια διάταξη**.

Καλυβιώτη-29/4/2015

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ:

- Η σύστασή τους ορίζεται στο άρθρο 68§ 2 Σ και στον Κανονισμό της Βουλής στα άρθρα 144-148.
- **Πλεονεκτήματα:**
Βασικό πλεονέκτημα της σύστασής τους είναι αμεσότητα της γνώσης.
- Είναι και θεσμός *κριτικής* εν στενί έννοια, κρατικού ελέγχου, και εν ευρεία έννοια *πληροφόρησης*.
Στη βάση της βέβαια, είναι θεσμός *πληροφόρησης*, αφού δεν παίρνει απόφαση επί του θέματος. Είναι επικουρικό όργανο το οποίο συγκεντρώνει τα στοιχεία και τα παραδίδει στην Ολομέλεια.
- Μπορούν να συμμετέχουν *μόνο βουλευτές*. Η πληροφόρηση που λαμβάνουν είναι από τρίτα πρόσωπα, που είναι οι αποδέκτες των αιτημάτων μας και όχι μέλη της επιτροπής

Προϋποθέσεις σύστασης:

1. **Πρόταση**, του 1/5 (ενός πέμπτου) του όλου αριθμού των βουλευτών.
Αποτελεί ουσιαστικά δικαίωμα της κοινοβουλευτικής μειοψηφίας. Εξάλλου η λειτουργία του κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι δικαίωμα της αντιπολίτευσης. Δεν μπορεί η ολομέλεια να μεταβάλει τον πυρήνα του αιτήματος για σύσταση επιτροπής, καθώς θα προσβληθεί το δικαίωμα της μειοψηφίας για τη σύσταση της επιτροπής, αλλά μπορεί να τροποποιήσει το σκοπό της επιτροπής. Η Ολομέλεια θα αποφασίσει κατ' άρθρο 68 §2. Π.χ. Το 1986 κατατέθηκε πρόταση για σύσταση επιτροπής, η οποία κατατέθηκε στο 1/5 (ένα πέμπτο) αλλά ψήφισαν τελικά τα 2/5 (δύο πέμπτα), τα οποία όμως δεν ήταν η πλειοψηφία του σώματος, και ο Πρόεδρος την απέρριψε. Ο Κ. Μητσοτάκης ως Πρόεδρος αντιπολίτευσης που κατέθεσε την πρόταση σύστασης, έθεσε ερώτημα στους καθηγητές συνταγματικού οι οποίοι διχάστηκαν. Άλλοι υποστήριξαν ότι ναι ισχύουν τα 2/5 και άλλοι ότι τα 2/5 ισχύουν μόνο αν είναι η πλειοψηφία των παρόντων. Τα 2/5 λοιπόν πλέον πρέπει να αντιπροσωπεύουν και την πλειοψηφία των παρόντων. Δηλαδή, κατά την κατάθεση της πρότασης είναι θέμα μειοψηφίας, ενώ κατά την ψήφιση θέμα πλειοψηφίας. Και στην τελική η σύσταση απαιτεί πλειοψηφία!
Το 68§2 δίνει ακόμα πιο μεγάλη πλειοψηφία για εθνικά ζητήματα.
2. **Απόφαση επί της πρότασης**

Εξουσίες:

- Από το άρθρο 145 Σ, οι εξεταστικές επιτροπές, έχουν όλες τις αρμοδιότητες των ανακριτικών οργάνων και ενεργούν κάθε αναγκαία έρευνα για την επίτευξη των σκοπών τους. Μπορούν:
 1. να ενεργήσουν αυτοψία,
 2. να ζητήσουν πραγματογνωμοσύνη,
 3. να εξετάσουν μάρτυρες,

4. να ζητήσουν έγγραφα (και απόρρητα εφόσον τα προστατεύουν) απ' το δημόσιο, φυσικό πρόσωπο κ.λπ.
 5. να εκδώσουν ένταλμα βίαιης προσαγωγής του μάρτυρα.
- Στο πόρισμα τους καταγράφεται και το πόρισμα της κάθε μειοψηφίας. Πριν τις συγκυβερνήσεις ποτέ δυο ή περισσότερα κόμματα δεν εξέδιδαν μαζί τα πορίσματα τους.
 - Ο Κανονισμός έχει δώσει τόσο ισχυρές εξουσίες στην εξεταστική επιτροπή, γιατί από τη στιγμή που αυτός έχει κατοχυρώσει ότι η επιτροπή θα συσταθεί μόνο με πλειοψηφία, ξέρει ότι δεν θα στραφεί εύκολα η επιτροπή εναντίον της κυβέρνησης που τη στηρίζει.
 - Κατ' άρθρο 44 Κανονισμού, και αυτή ορίζει πλειοψηφία για εθνικά ζητήματα.

Επιτροπή αλήθειας:

Η Επιτροπή Αλήθειας συστήνεται για πρώτη φορά στην Ελληνική Βουλή, ενώ δεν είναι μια κοινοβουλευτική επιτροπή και γ' αυτό δεν περιέχεται στον Α' Μέρος του Κανονισμού. Στο Β' Μέρος, το Προσωπικό, δίνεται με διάταξη δυνατότητα στον Πρόεδρο της Βουλής να συστήσει μόνος του επιτροπή με όποια μέλη θέλει, ανεξάρτητα από πρόταση, πλειοψηφία και σύσταση, προκειμένου να πληροφορηθεί για κάτι και μετά ενημερώνει την Ολομέλεια.

- Συστήνονται δύο ακόμη επιτροπές ήσσονος σημασίας για την λειτουργία του πολιτεύματος:
 1. άρθρο 68§10 Κανονισμού, για προσβολή βουλευτή από άλλον στην Ολομέλεια.
 2. άρθρο 149 Κανονισμού, για τον έλεγχο των ΔΕΚΟ.

Άτυπος κοινοβουλευτικός έλεγχος:

- Αποσκοπεί **είτε** στην κριτική της κυβέρνησης, **είτε** στην πληροφόρηση. Π.χ. διεξάγονται συζητήσεις στην Ολομέλεια με πρωτοβουλία των βουλευτών κατ' άρθρο 128 Β και κατ' αναλογική εφαρμογή του άρθρου 132 Α, όπου το θέμα προς συζήτηση τίθεται απευθείας απ' τους βουλευτές.
- Αποτίμηση στην πράξη:
 1. Αναζητεί την μέγιστη βελτίωση του δημοσίου συμφέροντος πίσω απ' όλα.
 2. Προστατεύει τα δικαιώματα της αντιπολίτευσης.
 3. Εκπληρώνεται η **αρχή της διαφάνειας**.
- Οπότε περιμένουμε:
 1. Πλήρεις
 2. Αληθείς
 3. Έγκαιρες
 4. Ακριβείς
 5. Καθολικές, και εν τέλει
 6. Αποτελεσματικές απαντήσεις
- Οι βουλευτές είναι οι ελέγχοντες, ενώ οι ερωτώντες, αυτοί που διαχειρίζονται τα θέματα.

- **Κατάχρηση δικαιώματος:** Ο βουλευτής καταθέτει ερώτηση, η οποία πρωτοκολλάται και περιμένει τον αρμόδιο Υπουργό να απαντήσει. Ερωτήσεις όμως που δεν έχουν σκοπό την πληροφόρηση, αλλά την πρόκληση πολιτικής βλάβης, είναι εκτός του σκοπού του ελέγχου. Επίσης αν είναι πολύ μεγάλα σε αριθμό τα υποερωτήματα, δεν είναι δυνατόν να απαντηθούν οριστικά.
Π.χ. το 2012 ένας βουλευτής κατέθεσε σε μια μέρα 27 αναφορές. Εδώ δεν είναι δυνατόν να έχουμε έλεγχο ουσίας, υπέρ της δημοκρατίας ή των πολιτών. (έκπτωση του θεσμού)
- **Η απάντηση** πολλές φορές δίνεται, περιληπτικά, αντιπερισπασματικά, αοριστολογικά στα γραπτά κείμενα, και προφορικά προσφεύγουν σε παράλληλους μονολόγους και φλυαρολογίες, υπεκφυγές, προσπαθώντας να αποφύγουν την απάντηση ουσίας.
Επίσης όταν απαντάμε μόνο σε κάποια ερωτήματα, και όταν απαντώ μόνο ό,τι διευκολύνει την πολιτική σκοπιμότητα μου, δεν υπάρχει έλεγχος ουσιαστικά.
- Ενώ οι επιτροπές είναι κατ' εξοχήν μέσο πληροφόρησης, εντούτοις ποτέ καμία επιτροπή δεν αποφαινεται άμεσα, βάσει χρονικής σύνδεσης κ.λπ. Διακρίνεται εδώ παθολογία του κοινοβουλευτικού ελέγχου.
Έτσι για παράδειγμα, οι Ανεξάρτητες Αρχές καταθέτουν την ετήσια έκθεσή τους στον Πρόεδρο της Βουλής. Ο Πρόεδρος, αν κάτι δεν γίνεται καλά, καταθέτει την έκθεση στην Ολομέλεια. Όμως η διαδικασία καθυστερεί τόσο, ώστε να πλησιάζει η συζήτηση την κατάθεση της έκθεσης του επόμενου χρόνου.

Πρόταση δυσπιστίας: δεν υπάρχουν ουσιαστικές κυρώσεις πλην της κοινωνικής απαξίας.

- Η άσκηση του ελέγχου, ώστε να εκπληρώνει τον σκοπό του, είναι θέμα κοινοβουλευτικού πολιτισμού. Το επίπεδο αυτό είναι που αντανακλά μέσα στη Βουλή.

Κοινοβουλευτικό-4/5/2015

Προσόντα εκλογιμότητας:

1. **Ηλικία 25 ετών** (είκοσι πέντε), συμπληρωμένα την ημέρα των εκλογών
2. **Δικαίωμα του εκλέγειν**

Αναλυτικότερα:

- Θετικές προϋποθέσεις:
 1. Πολιτική ενηλικότητα, δηλαδή 25 ηλικιακά έτη συμπληρωμένα.
 2. Ελληνική ιθαγένεια
- Αρνητικές προϋποθέσεις, κατ' άρθρο 55Σ:
 1. Να μην έχει τεθεί σε δικαστική απαγόρευση
 2. Να μην έχει στερηθεί τα πολιτικά του δικαιώματα (Εκλέγειν και Εκλέγεσθαι, δικαίωμα να ορίζεται ως ένορκος, δικαίωμα συμμετοχής σε κόμμα) ως παρεπόμενη ποινή.
 3. Να μην συντρέχει στο πρόσωπό του κώλυμα (πριν την εκλογή) ή ασυμβίβαστο(μετά την εκλογή). **Κρίσιμος** ο χρόνος της εκλογής.

Τα κωλύματα:

Τα κωλύματα του άρθρου 56§1 Σ, αναλύονται ως εξής:

1. **Απόλυτο**: βάσει αυτού, εμποδίζεται παντάπασι η εκλογή για αιρετό μονοπρόσωπο όργανο β' (2^{ου}) βαθμού ΟΤΑ. Π.χ. ο περιφερειάρχης κατά το χρόνο που έχει εκλεγεί στην θέση του, δεν μπορεί να υποβάλλει υποψηφιότητα, ακόμη και αν παραιτηθεί, καθώς βρίσκεται στον β' βαθμό ΟΤΑ.
Στο παρελθόν προέκυψε δικονομικό κώλυμα: στις εκλογές του 2009, ανάμεσα στις υποψηφιότητες του ΠΑΣΟΚ ήταν και η κυρία Γεννηματά που κατείχε θέση νομάρχη, τον τότε β' βαθμό ΟΤΑ δηλαδή. Οπότε παραιτήθηκε και έβαλε υποψηφιότητα ως βουλευτής. Ετέθη το θέμα του απόλυτου κωλύματος. *Πότε όμως θα κριθεί το κώλυμα;* Μπορούσε ο ΑΠ να απορρίψει την υποψηφιότητά της λόγω απόλυτου κωλύματος ή μετά την εκλογή της θα έπρεπε να γίνει ένσταση και να αποκλειστεί απ' τη θέση της; Αυτό αποφασίζει το ΑΕΔ κατ' άρθρο 100. Τελικά ο ΑΠ απέρριψε την υποψηφιότητα, και η κυρία Γεννηματά έχασε και την έδρα στη νομαρχία.
2. **Σχετικό**: σε αυτό υπάγονται στρατιωτικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, ΔΕΚΟ κ.λπ. Για να τεθεί υποψηφιότητα αυτών πρέπει προηγουμένως να έχουν παραιτηθεί.

Εξαιρέσεις:

1. Οι στρατιωτικοί που παραιτούνται για να γίνουν υποψήφιοι, κατά 56 Σ, δεν επανέρχονται στην υπηρεσία τους, κάτι που δικαιολογείται απ τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των σωμάτων ασφαλείας και άμυνας. Συνάγεται απ' αυτό ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι *επανέρχονται* στην υπηρεσία τους σε περίπτωση αποτυχίας.
2. Οι πανεπιστημιακοί δεν χρειάζεται να παραιτηθούν, αλλά αν εκλεγούν τότε τίθενται σε *αναστολή* απ τα ακαδημαϊκά τους καθήκοντα.

3. **Τοπικό:** εμποδίζει την υποψηφιότητα κάποιου μόνο στην περιοχή στην οποία είχε επενέργεια η θέση του. Π.χ. αν κάποιος είχε υπηρετήσει ως Γενικός Γραμματέας Αιγαίου στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου (πλέον αντικατασταθέν απ' το Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού), δεν μπορεί να εκλεγεί στο Αιγαίο. Θα πρέπει να μην έχει υπηρετήσει εκεί πριν τις εκλογές για 18 μήνες ώστε να μην υφίσταται τοπικό κώλυμα.

Προκύπτει το εξής πρόβλημα: έχουμε λειτουργία ανάστροφου ρολογιού με σημείο αφετηρίας την ημέρα των εκλογών. Επομένως αν έχουμε πρόωρες εκλογές, μπορεί να είναι οι ανωτέρω υποψήφιοι, γιατί απ' το γράμμα του 56§3, φαίνεται απ' τον προσδιορισμό «18 μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου», ότι χρειάζεται μια λογική προβλεψιμότητας. Η ratio του τοπικού κωλύματος έγκειται στο να μην εξαγοράζονται ψήφοι από την άσκηση των διοικητικών καθηκόντων των ανωτέρω. Το άρθρο 56 και το 57 είναι εξ ορισμού περιορισμοί δικαιωμάτων, και οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Δεν χωρεί ευρεία ερμηνεία. Σε αμφισημία παίρνουμε την εκδοχή που είναι ηπιότερη.

Αρα, τελικά ισχύει το 18μηνο που μετρά από τη λήξη της τετραετούς βουλευτικής περιόδου.

- Κάτι δεν είναι άδικο αν το λέει το Σύνταγμα->ορισμός του θετικισμού. Μπορεί δηλαδή να είναι κατά μια άποψη ανορθολογικό αλλά υποχρεούμαστε να ερμηνεύσουμε τη διάταξη. Σε αμφισημία εφαρμόζεται εξάλλου η ηπιότερη εκδοχή, όπως προαναφέραμε. Έτσι για παράδειγμα, στο άρθρο 56§3 έχουμε τοπικό κώλυμα, ενώ το άρθρο 51 είναι απόλυτο.
- Π.χ. Ο πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.-> ανεξάρτητη αρχή), μπορεί παραιτούμενος να δηλώσει υποψηφιότητα στην εκλογική περιφέρεια Καβάλας απ την οποία προέρχεται; Κατ' άρθρο 56§3 Β, επειδή στην προκειμένη περίπτωση η αρμοδιότητα του μέσω των τηλεπικοινωνιών επεκτείνεται σ όλη την Ελλάδα, έχει τοπικό κώλυμα που αφορά όλη την επικράτεια, όποτε θα πρέπει να παραιτηθεί 18 μήνες πριν.
- Επίσης, κατ' άλλο παράδειγμα, ο Πρόεδρος- ρυθμιστής λιμένων θα μπορούσε να εκλεγεί στα Γρεβενά (που δεν έχουν λιμάνι), καθώς δεν έχει κώλυμα αφού εκεί δεν υπάρχει λιμενική εγκατάσταση.
- Ο ειδικός γραμματέας Θράκης, η Αιγαίου, έχουν χωρική αρμοδιότητα.

Τα ασυμβίβαστα:

Επιτρέπουν να είσαι υποψήφιος, αλλά αν εκλεγείς βουλευτής θα πρέπει μέσα σε **8 μέρες** να δηλώσεις αν θέλεις να κρατήσεις τη βουλευτική ή την ασυμβίβαστη με αυτήν ιδιότητά σου. Το ίδιο και επιγενόμενα: π.χ. αν μέσα στην βουλευτική

περίοδο κάποιος βουλευτής αναδειχτεί ανάδοχος δημοσίου έργου, θα πρέπει και πάλι να ακολουθήσει την ίδια διαδικασία επιλογής.

- **Βασικά ασυμβίβαστα:** μισθωτής ακινήτου του δημοσίου, ανάδοχος δημοσίων συμβάσεων και ότι έχει να κάνει με τηλεπικοινωνίες και ΜΜΕ. Αν δεν επιλέξει ο βουλευτής, τότε εκπίπτει αυτοδικαίως, δηλαδή στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει διακριτική ευχέρεια στο αν τελικά θα παραμείνει στην ιδιότητα του βουλευτή ή θα αποχωρήσει, αλλά δέσμια αρμοδιότητα. Για να εκπέσει όμως πρέπει να εκδοθεί δικαστική απόφαση. Μόνο δηλαδή απόφαση του ΑΕΔ, η οποία θα αναγνωρίζει την έκπτωση, όχι διαθλαστική αλλά αναγνωριστική απόφαση, επειδή είναι αυτοδίκαιη. Ακόμη και αν συντρέχει ασυμβίβαστο λοιπόν, ο βουλευτής δεν αποχωρεί μόνος, αλλά παρά μόνο αν υπάρξει απόφαση του ΑΕΔ, το οποίο δεν μπορεί να επιληφθεί αυτοδικαίως αλλά μόνο κατ' ένσταση. Επομένως, η διαδικασία θα κινηθεί από κάποιον που θα χει έννομο συμφέρον, δηλαδή τον επόμενο πρώτο αναπληρωματικό απ το ίδιο κόμμα που μπορεί να καταλάβει τη θέση. Η νομοθεσία βέβαια διευρύνει πολύ τους έχοντες έννομο συμφέρον, βάζοντας οποιονδήποτε εκλογέα.

- Ανάμεσα στα ασυμβίβαστα τίθεται το ζήτημα εάν ο βουλευτής μπορεί γενικά να ασκεί επάγγελμα. Αν υπάρχει δηλαδή γενικό επαγγελματικό ασυμβίβαστο. **Πολιτική προσέγγιση:** Είναι πράγματι σκόπιμο κάποιος που εκλέγεται βουλευτής να παύει να ασκεί το επάγγελμα του; Π.χ. ένας δικηγόρος να παύσει την δικηγορία; Το επάγγελμα αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του. Ωστόσο, πρέπει να υπάρχει μια ασφαλιστική δικλείδα για να έχει χρόνο να ασκεί τα καθήκοντα του και επίσης να μην πέφτει σε σύγκρουση συμφερόντων. **Αυστηρά συνταγματική προσέγγιση:** στο Σύνταγμα του 1975, κατ' άρθρο 56, ορίζεται ότι με νόμο μπορούν να καθορίζονται περιορισμοί στην άσκηση του επαγγέλματος. Άρα, *καταρχήν προβλέπει* ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματος. Στην αναθεώρηση του 2001 τίθεται νέα διάταξη, όπου με νόμο μπορεί να επιτρέπεται η άσκηση ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, άρα *κατ' αρχήν δεν επιτρέπεται* η άσκηση επαγγέλματος. Μάλιστα προβλέπεται μεταβατική διάταξη, κατά την οποία το γενικό επαγγελματικό ασυμβίβαστο ισχύει μέχρι την 31/12/2003
- Η νέα αυτή διάταξη τέθηκε σε ισχύ σε μια προσπάθεια εξισορρόπησης ανάμεσα στην βουλευτική ιδιότητα και τον κατάλογο των επαγγελματικών απασχολήσεων. Το νομοσχέδιο φέρνει το ΠΑΣΟΚ, ως κυβέρνηση, το οποίο όμως καταψηφίζεται. Αντέδρασαν όλοι οι δικηγόροι βουλευτές όλων των παρατάξεων. Ανάμεσα σ' αυτούς και ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος, πρόεδρος ΔΣΑ Αθηνών. Από 1/1/2004 μέχρι τις 8/1 λοιπόν, έπρεπε να προσέλθουν όλοι οι βουλευτές να δηλώσουν ποια απ' τις δυο ιδιότητες θα διατηρήσουν. Και πράγματι προσφεύγουν όλοι, εκτός του Λυκουρέζου, βουλευτή ΝΔ. Μετά από προσφυγή, με απόφαση του ΑΕΔ ορίζεται η έκπτωση του από το βουλευτικό αξίωμα. Για πρώτη φορά γίνεται έλεγχος της συνταγματικής αναθεώρησης, αλλά εν προκειμένω δεν υπάρχει παραβίαση, γιατί αρκούσε μόνο ότι το

άρθρο 57 ήταν στις υπό αναθεώρηση διατάξεις. Από τη στιγμή δηλαδή που η προηγούμενη Βουλή δίνει μια διάταξη για αναθεώρηση, υπάρχει λευκή επιταγή για την αποφασίζουσα κυβέρνηση.

Την απόφαση του ΑΕΔ, προσβάλει στο διεθνές δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων ο Λυκουρέζος, κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, προβάλλοντας δύο ισχυρισμούς:

1. Η Βουλή δεν μπορεί να απαγορεύει την άσκηση επαγγέλματος που είναι αναπόσπαστο στοιχείο της ανθρώπινης προσωπικότητας, και
2. Έλασσον θέμα, ότι δηλαδή εκλέχθηκε βουλευτής από το 2001 μέχρι το 2004 και έρχεται η αναθεώρηση του 2001 να αλλάξει το νομοθετικό καθεστώς υπό το οποίο εκλέχθηκε. Κατάργησε δηλαδή την έννομη πεποίθηση για την έκταση της θητείας στο νομοθετικό καθεστώς στο οποίο εκλέχθηκε. Ουσιαστικά δηλαδή υποστήριξε ότι με αυτή τη ρύθμιση αιφνιδιάστηκε.

Το δικαστήριο έπιασε το έλασσον ζήτημα και **καταδίκασε την Ελλάδα**, επιδικάζοντας χρηματικό ποσό για ψυχική οδύνη κ.λπ., χωρίς να ασχοληθεί με το θέμα ουσίας.

Στην **κολοβή αναθεώρηση του 2008**, όπου αναθεωρήθηκαν μόνο 4 άρθρα, ένα από αυτά ήταν αυτό που εκ νέου επέστρεφε στον κανόνα της κατ' αρχήν ελεύθερης άσκησης επαγγέλματος. Επιστρέψαμε δηλαδή στη γραμματική διατύπωση του Συντάγματος του 1975. Έκτοτε οι βουλευτές ασκούν κανονικά το επάγγελμα τους.

6/5/2015

Προνόμια βουλευτών:

Συνδέονται αφενός με ορισμένες οργανικές παροχές (π.χ. βουλευτικό όχημα, προσωπικό αποσπασμένων απ' το δημόσιο υπαλλήλων), και αφετέρου με λειτουργικά προνόμια. Τα τελευταία περιλαμβάνουν:

Το ανεύθυνο:

Συνδέεται με την έκφραση γνώμης και ψήφου στο κοινοβούλιο, όπως προκύπτει απ' τα άρθρα 60 και 61 Σ. Ο βουλευτής έχει απεριόριστο το δικαίωμα γνώμης και ψήφου. Προϋποθέτει στάση αδέσμευτη από εξωτερικές επιρροές όπως:

1. **Ο λαός:** αν ο βουλευτής έχει εκλεγεί με συγκεκριμένο τίτλο εκλογής απ' το λαό, τότε είναι υπόλογος απέναντι σ' αυτόν.
 2. **Το κόμμα:** επιβάλλεται στους βουλευτές του με την κομματική πειθαρχία. Θα πρέπει επομένως ο κάθε βουλευτής να ακολουθεί την πολιτική γραμμή του κόμματος, κατά τον όρο της πολιτικής επιστήμης, τόσο στα μείζονα θέματα, δηλαδή πρόταση εμπιστοσύνης- δυσπιστίας, όσο και στα πιο ελάσσονα. Βρίσκεται σε ευθεία ένταση με το ανεύθυνο.
- Στις εκλογές της 25ης/1/2015 είχε τεθεί θέμα ότι αν ένας βουλευτής εναντιωθεί για τον οποιοδήποτε λόγο στην πολιτική γραμμή του κόμματος του, θα πρέπει να χάσει την έδρα του.
Κατά το άρθρο 62Σ, η παραίτηση απ' το βουλευτικό αξίωμα είναι δικαίωμα του βουλευτή. Επίσης, δεν ανακαλείται μετά από την κοινοποίησή της στον Πρόεδρο της Βουλής. Επομένως, όπως προκύπτει, ο βουλευτής δεν μπορεί να εξαναγκαστεί σε παραίτηση. Μόνο με γραπτή δήλωση του αρχηγού του κόμματος, μπορεί να αποπεμφθεί απ' την κοινοβουλευτική ομάδα, διατηρεί όμως την έδρα του, και στο εξής συγκαταλέγεται μεταξύ των ανεξάρτητων βουλευτών. Άρα ο συμβιβασμός που επιθυμεί το Σύνταγμα, είναι να είναι δυνατή η αποπομπή, όχι όμως να υποχρεωθεί ο βουλευτής να παραιτηθεί απ' την έδρα του. Οτιδήποτε αντίθετο θα ήταν αντίθετο και στο Σύνταγμα.
Η κομματική ευθύνη, η οποία είναι όπλο που διαθέτει το κόμμα για να διατηρεί τους βουλευτές του συσπειρωμένους σε κοινή βάση, πρέπει να εφαρμόζεται με φειδώ.
 - Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που η καταψήφιση της κομματικής γραμμής από βουλευτή επάγεται την αποπομπή του άνευ ετέρου απ' το κόμμα, που είναι η πρόταση δυσπιστίας και η καταψήφιση του προϋπολογισμού, π.χ. από κυβερνητικό βουλευτή.
Χρήσιμο είναι βέβαια να αποτιμηθεί κατά πόσο με τις αποπομπές αυτές δεν θα μειωθεί η κοινοβουλευτική-κυβερνητική απαραίτητη πλειοψηφία.
Π.χ. για οριακή κυβερνητική πλειοψηφία 151 βουλευτών, ο κάθε βουλευτής ατομικά μπορεί να ασκήσει αρνησικυρία (veto). Αντίστοιχα, όσο πιο ισχυρή είναι η κυβερνητική πλειοψηφία, τόσο πιο δύσκολο είναι για τον αρχηγό να αποπέμψει βουλευτή. Πάντως υπάρχει κοινοβουλευτικό και συνταγματικό τεκμήριο ότι ο βουλευτής ανήκει στην κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος με το οποίο εξελέγη: από την αρχή της δεδηλωμένης, κατ' άρθρο 37 Σ,

Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος που έλαβε την πλειοψηφία των εδρών. Προϋποτίθεται λοιπόν κατά τεκμήριο, ότι αυτοί που εξελέγησαν με τον συνδυασμό, ανήκουν στο κόμμα και, σε επίπεδο Βουλής, στην κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος αυτού.

- **Στο άρθρο 61**, ορίζεται η μόνη εξαίρεση για *συκοφαντική δυσφήμιση* μετά από άδεια της Βουλής. Επιπλέον, ο βουλευτής **δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας**.
- **Χαρακτηριστικά:**
 1. **Πεδίο εφαρμογής:** καταλαμβάνει τη γνώμη και ψήφο κατά την άσκηση των καθηκόντων του.
 1. *1η άποψη:* ισχύς μόνο εντός του χώρου της Βουλής όπου ασκείται η αρμοδιότητα του βουλευτή, κατά αυστηρή ερμηνεία που οδηγεί σε πιο περιορισμένη προστασία.
 2. *διευρυμένη άποψη*, σύμφωνα με την οποία, το ανεύθυνο έχει ισχύ οπουδήποτε υπάρχει πολιτική δράση του βουλευτή(π.χ. πολιτική συγκέντρωση, εμφάνιση στα ΜΜΕ, κ.λπ.) και εξακολουθεί να προστατεύεται.
 2. Η διαφορά *ελευθερίας άποψης* και *ελευθερίας γνώμης*, έχει να κάνει με την έκταση. Τι καταλαμβάνει δηλαδή το ανεύθυνο:
 1. Και από αστική ευθύνη
 2. Και από ποινική ευθύνη

Άρα η έκταση της προστασίας στο ανεύθυνο είναι πλήρης αλλά και στο διηνεκές. Η προστασία θα εξακολουθεί να υφίσταται και αν ο προστατευόμενος απαλλαγεί απ' το αξίωμα του βουλευτή, εφόσον η έκφραση έγινε σε πλαίσιο άσκησης καθηκόντων.
- *Θα πρέπει ο βουλευτής να έχει ένα κομμάτι ελευθερίας της έκφρασης η να έχει κάποιες εξωγενείς δεσμεύσεις;*
 1. 1^ο μοντέλο- **Ελεύθερη εντολή:** ο βουλευτής απολαμβάνει ελευθερία στην εντολή που λαμβάνει.
 1. **Θετικά:** δεν δεσμεύεται από οποιαδήποτε εξωγενή συμφέροντα, είτε κομματικά είτε ιδιωτικά, που ανταγωνίζονται στο πλαίσιο της αγοράς και της κοινωνίας.
 2. **Αρνητικό:** αναλαμβάνει καθήκοντα τα οποία μετά ως βουλευτής τα ξεχνάει. Βασική παραδοχή υποκρισίας και υποβάθμισης πολιτικής. Ξεκινάει απ την Αγγλία το 17ο αιώνα και επικρατεί και στο δικό μας Σύνταγμα. Ο βουλευτής εκφράζει το έθνος. Δεν είναι υπόλογος σε κανέναν άλλο παρά στην ατομική του συνείδηση που επιβάλλει ποιο είναι το σωστό.
 2. 2^ο μοντέλο-**Επιτακτική εντολή:** προσερχόμενος να αναλάβει τα καθήκοντα του, ο βουλευτής φέρει μαζί του ορισμένες δεσμεύσεις προς τρίτους.
 1. **Θετικά:** όχι εφάπαξ αλλά διαρκές περιεχόμενο. Ανά πάσα στιγμή κρίνεται γιατί μπορεί το εκλογικό σώμα να τον ανακαλέσει,

2. **Αρνητικό:** στερείται της ίδιας του της προσωπικότητας. Μπορεί να αναγκαστεί να ακολουθεί έξωθεν πολιτική γραμμή, αντίθετη προς τα πιστεύω του.

Το μοντέλο αυτό ισχύει συνήθως σε *ομόσπονδες πολιτείες*, όπου οι λειτουργοί μπορούν να ανακληθούν με υπογραφές κ.λπ.

Το ακαταδίωκτο:

Σε αντιδιαστολή με το ανεύθυνο, συνίσταται στην προστασία του βουλευτή απ τον ποινικό κολασμό.

• Διαφορές:

1. **Περιορισμένου χρόνου προστασία:** Έχει ισχύ μόνο όσο ο βουλευτής διατηρεί την βουλευτική ιδιότητα. Δεν διώκεται, δηλαδή δεν ασκείται ποινική διαδικασία εναντίον του. Προστατεύει επομένως μόνο από την ποινική ευθύνη. Χωρεί αστική αξίωση για ζημία αστική, ακόμα και ενόσω υπάρχει η βουλευτική ιδιότητα.
2. **Καταλαμβάνει ως πεδίο εφαρμογής** όλο το υπόλοιπο κομμάτι του ποινικού κολασμού, ό,τι έχει χαρακτηριστεί ως έγκλημα και δεν έχει να κάνει με τη γνώμη και την ψήφο.
Καταλαμβάνει μια πολύ *ευρεία προστασία*. Δεν του ασκείται ποινική δίωξη που είναι το πρώτο στάδιο για την έναρξη της ποινικής διαδικασίας. Δεν μπορεί να εκκινήσει καν η διαδικασία επομένως.
Κατ' **άρθρο 62 Σ**, ο βουλευτής δε συλλαμβάνεται, φυλακίζεται ή με κάποιον άλλο τρόπο περιορίζεται (π.χ. έλεγχος απ' την τροχαία). Απ την άλλη, ο περιορισμός θα πρέπει να είναι τέτοιας έκτασης ώστε να περιορίζει σημαντικά τα βουλευτικά του καθήκοντα. Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι ο κάθε βουλευτής θα ασκεί τα καθήκοντα του υπεράνω πιέσεων.
3. Αντίθετα με το ανεύθυνο, το ακαταδίωκτο **δεν αφορά μόνο την άσκηση των καθηκόντων του βουλευτή**. Με ερμηνεία εξ αντιδιαστολής, δεν προβλέπεται ρητά, οπότε το ακαταδίωκτο περιλαμβάνει το σύνολο των πράξεων των βουλευτών. Τίθεται σ' αυτή την περίπτωση πρόβλημα πολιτικής τάξεως: μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 2000, οποτεδήποτε έρχονταν στην Βουλή αιτήσεις άρσης της ασυλίας των βουλευτών, η Βουλή η ίδια απέρριπτε τις αιτήσεις αυτές, χωρίς να εξετάσει αν οι πράξεις αυτές έγιναν κατά την άσκηση των καθηκόντων του βουλευτή.
4. **Μόνη περίπτωση εξαίρεσης:** **το αυτόφωρο κακούργημα**. Αν δεν τον πιάσουν επ' αυτοφώρω ή εντός των ορίων του αυτοφώρου, θα πρέπει να εκδοθεί άδεια. Θα σταλεί αίτημα άδειας άσκησης δίωξης του βουλευτή στον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος θα στείλει το φάκελο στην *Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας*, η οποία εξετάζει αν με την αίτηση αυτή πλήττεται το κύρος του βουλευτή και της Βουλής. Σκοπός της επιτροπής αυτής δηλαδή είναι να εξετάσει μήπως τα παραγωγικά αίτια της πράξης ήταν η παραβίαση του κύρους της Βουλής. Έτσι στη Μεταπολίτευση, από τις 700 αιτήσεις, η Βουλή έδωσε άδεια μόνο σε 8 περιπτώσεις, οι οποίες δεν είχαν καμία σχέση με την άσκηση βουλευτικών καθηκόντων, σε έκφραση συναδελφικής αλληλεγγύης. Η διάταξη αυτή άλλαξε το 2010,

ώστε η επιτροπή ανέλαβε να εξετάζει το κατά ποσό το αδίκημα που διεπράχθη ήταν εντός της άσκησης των βουλευτικών καθηκόντων.

Συντείνουν 2 λόγοι:

1. *Πολιτικός*: Εκπροσώπηση στη Βουλή των άκρων, δηλαδή της Χρυσής Αυγής.
2. *Νομικός*: Υπαγωγή δύο υποθέσεων στο Διεθνές Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, εκ των οποίων η μία **Υπόθεση Συγγελίδη**.

Η παρούσα διάταξη συνιστά παραβίαση της δίκαιης δίκης. Γιατί στις περιπτώσεις αυτές στερείται ο θιγόμενος το δικαίωμα να ζητήσει δικαστική προστασία. Ποινική αρνησιδικία δηλαδή.

Υπόθεση Συγγελίδη: ΕΔΔΑ 11-02-2010: Υπόθεση Συγγελίδης κατά Ελλάδος

(Προσφυγή υπ' αριθ. 24895/07)

<http://www.ethemis.gr/edda-11-02-2010-ipothesi-singelidis-kata-ellados-prosfigi-iparith-2489507/>

Η υπόθεση συνοπτικά έχει ως εξής:

- Επιχειρηματίας, παντρεμένος με κυρία βουλευτή, χωρίζει από αυτή με συμφωνητικό, στο οποίο ορίζεται υποχρέωση διατροφής στη σύζυγο καθώς και ο τρόπος απόδοσης της επιμέλειας του παιδιού. Σύμφωνα με αυτή τη ρύθμιση, η σύζυγος διατηρούσε την επιμέλεια και ο σύζυγος το δικαίωμα να βλέπει το παιδί τα Σαββατοκύριακα.
- Κάποια στιγμή εκείνη σταμάτησε να δίνει το παιδί διότι ισχυρίστηκε ότι ο σύζυγος την απειλούσε. Ο σύζυγος προσέφυγε στα πολιτικά δικαστήρια, ζητώντας να καταδικαστεί η τέως σύζυγος, να υποχρεωθεί να του δίνει το παιδί και για κάθε μέρα που δεν θα το δίνει να του καταβάλλει χρηματική αποζημίωση υπό μορφή προστίμου, της τάξεως των 150 ευρώ. Το δικαστήριο όντως επιδικάζει. Η σύζυγος αγνοεί την απόφαση και απλά του παραχωρεί τη διατροφή.
- Ο πατέρας κάνει μήνυση για μη συμμόρφωση σε δικαστική απόφαση στον εισαγγελέα, η οποία φτάνει στη Βουλή, παρόλο που δεν είχε σχέση με τα βουλευτικά της καθήκοντα. Η Βουλή από συναδελφική αλληλεγγύη απορρίπτει. Εν τέλει, ο σύζυγος καταφεύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το οποίο επιδικάζει αποζημίωση. Ζήτησε να καταδικαστεί δηλαδή η Ελλάδα. Το ΕΔΔΑ δικάωσε το Συγγελίδη και καταδίκασε τη χώρα.
- **Καταλήγουμε στο ότι**, η σύζυγος εξακολουθούσε να μη δίνει το παιδί και πλήρωνε τον σύζυγο απ' τη διατροφή, ο σύζυγος παίρνει την αποζημίωση του ελληνικού δημοσίου, γίνεται αυτή η ροή χρήματος, και εν τέλει ο σύζυγος ακόμα δεν βλέπει το παιδί.

Πάντως το πλαίσιο άλλαξε και ελέγχεται πλέον και το κομμάτι της άσκησης των βουλευτικών καθηκόντων.

11/5/2015

Ορισμός εννοιών:

1. **Εκλογικό δίκαιο:** είναι ουσιαστικό Σύνταγμα, που εισάγεται στην έννομη τάξη με κοινό νόμο. Θα πρέπει να σέβεται και να ακολουθεί τις επιταγές όμως του τυπικού Συντάγματος.
2. **Εκλογικό σύστημα:** ο τρόπος με τον οποίο η λαϊκή ψήφος μετασχηματίζεται σε έδρες (ιδεολογικό)
3. **Εκλογική διαδικασία:** ο τρόπος με τον οποίο διεξάγονται οι εκλογές απ την προκήρυξη, την εκλογική διαδικασία, την εκλογή καθ' αυτή και εν τέλει την διεξαγωγή αποτελεσμάτων και την αντιστοίχιση των ψήφων με έδρες.
4. Ο ισχύων **εκλογικός νόμος** που ρυθμίζει τα ανωτέρω, είναι ο Ν. 3231/2004, ο φερόμενος και ως Νόμος Σκανδαλίδη, από το όνομα του αρμόδιου Υπουργού, στον οποίο ανήκε η πρωτοβουλία παραγωγής του νόμου, και ο οποίος τροποποιήθηκε από το Ν. 3636/2008, φερόμενο ως Νόμο Παυλόπουλου.

Εκλογικό σύστημα:

Η μεγάλη διακύβευση ενός εκλογικού συστήματος είναι να συναιρέσει δυο αντιθετικά στοιχεία:

1. **Τελεολογία της αντιπροσώπευσης**, να απηχείται δηλαδή ο λαός στην αναλογία του κοινοβουλίου, και
2. **Τελεολογία της κυβερνητικής σταθερότητας**, η διαφύλαξη δηλαδή αυτής.

Διακρίσεις των Εκλογικών συστημάτων:**1. ΑΝΑΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ:**

Τελεολογία αντιπροσώπευσης: αν υποθέσουμε ότι το πρώτο κόμμα παίρνει το 40% του σώματος, κατ' αναλογία θα πάρει το 40% των εδρών στη Βουλή, το οποίο θα αναλογούσε σε 120 έδρες. Έτσι, στο κλάσμα $\frac{\psi\eta\phi\omicron\iota}{\acute{\epsilon}\delta\rho\epsilon\varsigma}$, το οποίο αντιστοιχεί σε $\frac{40\%}{40\%}$, **έχουμε λόγο 1**. Όσο πιο πολύ πλησιάζει ο λόγος ψήφου και εδρών στην μονάδα, τόσο πιο κοντά βρισκόμαστε στην αναλογία, κατ' απολύτως αναλογικό σύστημα. Εξυπηρετείται με αυτό τον τρόπο η τελεολογία της αντιπροσώπευσης όχι όμως και της κυβερνητικής σταθερότητας.

2. ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ:

Έχει στη βάση του την κοινοβουλευτική σταθερότητα. Κυριαρχεί εδώ η θέση «ο πρώτος τα παίρνει όλα», ανεξαρτήτου διαφοράς ψήφου. Ο πρώτος δηλαδή παίρνει το 100%. Όποτε δεν υπάρχει λόγος στο κλάσμα $\frac{\psi\eta\phi\omicron\iota}{\acute{\epsilon}\delta\rho\epsilon\varsigma}$, ή μάλλον αριθμάται σε ποσοστό 0,4%. Δεν υπάρχει η τελεολογία της αντιπροσώπευσης, έχουμε όμως κυβερνητική σταθερότητα. Για να λειτουργήσει αυτό το σύστημα προϋποτίθεται, σε σχέση με την κατανομή των εκλογικών περιφερειών, να είναι όλη η επικράτεια μια εκλογική περιφέρεια. Αν κερδίσει για παράδειγμα το συντηρητικό κόμμα στην

Αγγλία, όλοι οι υποψήφιοί του, σε όλες τις περιφέρειες, θα εκλεγούν στη Βουλή.

3. ΜΙΚΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ:

Όλα τα εκλογικά συστήματά υιοθετούν ένα μικτό σύστημα ώστε να συναινέσουν αυτές τις αντιθέσεις. Στην Ελλάδα η ιστορική επιλογή είναι κατά βάση το πλειοψηφικό σύστημα. Ορίζεται ως σύστημα ενισχυμένης αναλογικής, στην πραγματικότητα όμως είναι ένα πλειοψηφικό σύστημα με ορισμένα αναλογικά στοιχεία.

Τα συστήματά προς το πλειοψηφικό: ΗΠΑ και Αγγλία.

1. **ΗΠΑ:** ομοσπονδιακό σύστημα με δυο επίπεδα εξουσίας:
 1. Ομοσπονδιακό: κεντρικό κράτος
 2. Κρατιδίων: συνιστώσες του ομοσπονδιακού κράτους. Συνιστούν μια πλήρη έννομη τάξη. Έχουν δικά τους όργανα (Βουλή, δικαστήρια κ.λπ.) και δικό τους δικαιοπαγωγικό μηχανισμό, εξ' ου και έχουν δικούς τους νόμους, κανονιστικές πράξεις κ.λπ.
- Περιλαμβάνονται 50 Ηνωμένες Πολιτείες. Ισχύει Προεδρικό σύστημα. Για την εκλογή του Προέδρου λοιπόν, οι Πολιτείες απ' το 1 έως το 50, αναλόγως του πληθυσμού τους, εκλέγουν συγκεκριμένο αριθμό προσώπων. Π.χ. πρώτη εκλέγει η Καλιφόρνια, η οποία με 40 εκατ. πληθυσμό, εκλέγει 40 βουλευτές. Η πιο μικρή Πολιτεία εκλέγει 3 βουλευτές.
- Για την εκλογή λοιπόν του προέδρου γίνονται 50 διαφορετικές εκλογές ουσιαστικά.
Ισχύει όμως το σύστημα ότι ο πρώτος που περνάει το ανώτερο όριο, παίρνει όλους του αντιπροσώπους. Έτσι π.χ. οι 40 βουλευτές της Καλιφόρνιας θα πάρουν και όλους τους αντιπροσώπους. Όλοι οι άλλοι υποψήφιοι μένουν εκτός. Γ' αυτό και έχει σημασία οι υποψήφιοι να κερδίσουν στις μεγάλες πολιτείες.
- Το σύστημα αυτό εμφανίζει δυο ακραία σενάρια:
 1. Ο υποψήφιος Α, κερδίζει στις 50 Πολιτείες με μια ψήφο διαφορά. Θα έχει ποσοστό 100%. Είναι λοιπόν ασύμμετρο το σύστημα ως προς αυτό.
 2. Κερδίζει ο Α στις 10 μεγαλύτερες πολιτείες, με μια ψήφο διαφορά, με αποτέλεσμα αυτές να δίνουν το 10% των αντιπροσώπων. Στις άλλες 40 θα έχει χάσει. Ο Β αντίθετα έχει στις άλλες 40. Ο Β θα είναι **πρόεδρος μειοψηφίας**.
- Παράδειγμα εκλογικής μάχης Τζωρτζ Μπους- Αλ Γκορ : ο δεύτερος έχει κερδίσει στην επικράτεια μεγαλύτερη πλειοψηφία, ενώ ο πρώτος στις εκλεκτές περιφέρειες. Ο Αλ Γκορ επομένως καθίσταται Πρόεδρος μειοψηφίας. Η Φλόριντα όμως, με Πρόεδρο τον αδερφό του Τζωρτζ, Τζεπ Μπους, βγάζει για λίγες ψήφους τον Μπους. Ο Αλ Γκορ προσφεύγει στο

Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, για ανακαταμέτρηση των ψήφων. Πριν την εξέταση, ο Μπους προσφεύγει στο δικαστήριο και ζητά να σταματήσει η ανακαταμέτρηση, και το δικαστήριο το δέχεται, καθώς θεωρείται καταστρατήγηση της διαδικασίας, και παραβίαση των εχεγγύων. Έτσι το ανώτατο δικαστήριο ουσιαστικά κατέστησε τον Μπους πρόεδρο.

2. **Αγγλία:** έντονα πλειοψηφικό σύστημα αλλά άλλης πλειοψηφίας.

- Η εκλογική μάχη διεξάγεται για 650 έδρες στη Βουλή των αντιπροσώπων. Επειδή το σύστημα δεν είναι ομοσπονδιακό, δεν έχουμε τις μεγάλες περιφέρειες των Ηνωμένων Πολιτειών. Υπάρχουν τόσες περιφέρειες όσες και οι έδρες στο Κοινοβούλιο. Έτσι, υπάρχουν 650 εκλογικές περιφέρειες που εκλέγουν η καθεμία 1 βουλευτή. Ένα κόμμα μπορεί να έχει το 100% των εδρών, οπότε εκλέγει όλους τους βουλευτές μαζί και μπορεί να αποκτήσει μια κοινοβουλευτική παντοκρατορία.

Κρίσιμος αριθμός είναι το 326. Αν το κόμμα Α κερδίσει με μια μικρή διαφορά τις 326 και χάσει στις άλλες με μεγάλη διαφορά, τότε θα έχουμε πλειοψηφία στο σώμα που θα αντιστοιχεί σε μειοψηφία στη Βουλή.

• *Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συστήματος:*

- Επικρατεί ο **δικομματισμός**, ο οποίος απ' τις αρχές του 20ου αιώνα, όπου εισήλθαν οι Εργατικοί, κινείται μεταξύ Εργατικών και Συντηρητικών. Επειδή η διείσδυση αυτών των δυο είναι μεγάλη, υπάρχουν και μικρότερα κόμματα που έχουν ένα ποσοστό αλλά δεν εκλέγονται καν στη Βουλή. Αυτό ευνοεί βέβαια τα μεγάλα κόμματα. Αν ίσχυε αυτό π.χ. στην Ελλάδα, σήμερα θα είχαμε αντιπροσώπους μόνο του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ.

Ποσοστά Εκλογών 7/5/15 στο Αγγλικό Κοινοβούλιο

ΚΟΜΜΑΤΑ	ΨΗΦΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΑ	ΕΔΡΕΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ
(C)onservatives	11,3 εκατ.	37%	331
(L)abour	9,3 εκατ.	30,4%	232
SNP	1,5 εκατ.	4,7%	56
Lib Dem	2,4 εκατ.	8%	8
D.U.P.	0,18 εκατ.	0,6%	8
S.F	0,18 εκατ.	0,6%	4
U.K.I.P.	12,6 εκατ.	12,6%	1

- Στην Αγγλία, το **ποσοστό είναι μάλλον αδιάφορο**. Σημασία έχει να κερδίσεις.
1. **Το πρώτο κόμμα** με 37% κερδίζει τις εκλογές. **Οι Εργατικοί**, με 30,4 έχουν 232 έδρες. Για τους βουλευτές αυτό σημαίνει ότι:
 2. Δεν υπάρχει δυνατότητα εκλογής για βουλευτή σε μικρό κόμμα,
 3. Δεν υπάρχει καμία αντιπαλότητα μεταξύ των βουλευτών. Τους βουλευτές ενδιαφέρει να βγει το κόμμα τους πρώτο στην περιφέρεια. Ο

βουλευτής λοιπόν ενδιαφέρεται πάρα πολύ για την εκάστοτε δική του εκλογική περιφέρεια. Υπάρχει η έννοια του «βουλευτή μου».

4. **Τρίτο κόμμα** σε ψήφους είναι το τελευταίο στην κατάταξη ποσοστού, το κόμμα της ανεξάρτητης Βρετανίας, που έχει την άποψη «η Βρετανία έξω απ' την Ευρώπη», με ποσοστό 12,6%, το οποίο αντιστοιχεί σε 4 εκατ. ψήφους. Μόνο σε μία, ωστόσο, εκλογική περιφέρεια κατάφερε να βγει πρώτο κόμμα, και γ' αυτό πήρε 1 μόνο έδρα. Έχουμε δηλαδή ένα έντονο αντιευρωπαϊκό ρεύμα το οποίο έχει άνοδο, αλλά δεν εκπροσωπείται στη Βουλή, όποτε δεν γίνεται να υπάρξει η φωνή του κόμματος αυτού στο προσκήνιο. Χάνει την επιρροή του.
5. Ενώ π.χ. το **ιρλανδικό κόμμα της ένωσης**, με 0,6% σε εθνική ψήφο, έβγαλε 8 βουλευτές.
6. Το **σκωτσέζικο εθνικιστικό κίνημα**, για λόγους ιστορικούς, εκλέγει 58 βουλευτές απ' τις 58 περιφέρειες. Το 1,5 εκατ. που πήρε ήταν εντοπισμένο στην Σκωτία, μόνο δηλαδή στις μικρές περιφέρειες. Απ' τις 58 πήρε τις 56 και έτσι έβγαλε 56 έδρες.
7. Δυο κόμματα της Ισλανδίας, αντίπαλα, το ένα DUP και το άλλο, SF, πρώην IRA, με ίδια ποσοστά, πήραν διαφορετικό αριθμό εδρών, λόγω του ότι το πρώτο εξέλεξε σε περισσότερες περιφέρειες.
 - Σημειώνουμε ότι, στο **εθνικιστικό κόμμα**, μολονότι ο αρχηγός μπόρεσε να ανεβάσει το ποσοστό, κινδυνεύει από παραίτηση, καθώς πήρε μόνο μια έδρα στη Βουλή. Και ο αρχηγός των Εργατικών που δεν πήραν την αρχηγία παραιτήθηκε. Εν τέλει δηλαδή μένει μια κυβέρνηση που θα είναι **Παντοκράτωρ**.
 - Οι εκλογικές περιφέρειες ορίζονται με εντελώς ρωμαϊκή μέθοδο. Είναι δηλαδή απολύτως τετραγωνισμένες.
 - Στην Αγγλία, οι εκλογή των βουλευτών γίνεται με λίστα, συνδυασμών.
- Στη Γαλλία έχουμε αναλογική άμεση εκλογή του Προέδρου. Εκλέγεται μόνο ο Πρόεδρος ανάλογα με τις ψήφους που θα πάρει και όχι με τις περιφέρειες.
- Το απολύτως πλειοψηφικό σύστημα θα προϋπέθετε μια μόνο εκλογική περιφέρεια, στην οποία ο πρώτος τα παίρνει όλα.
- Σε γενικές γραμμές και εμείς ακολουθούμε το πλειοψηφικό σύστημα γιατί κατά παράδοση και το δικό μας σύστημα βασίζεται σε ισχυρή κυβέρνηση.

18/5/2015

Εκλογικό σύστημα:

Το εκλογικό σύστημα στην Ελλάδα τυποποιείται θεωρητικά ως *ενισχυμένη αναλογική* για λόγους συμβολισμού. Θα μπορούσαμε θεωρητικά να διαπιστώσουμε ότι το «ενισχυμένη», θα ενισχύει την αναλογική και δεν θα αποτελεί παραχώρηση από αυτήν. Έχουμε ότι:

1. Το αναλογικό του πράγματος έχει να κάνει με το ότι οι 250 (τα 5/6 δηλαδή) απ' τις 300 έδρες, κατανέμονται στα κόμματα και τους αρχηγούς με **καθαρή ανόθευτη αναλογική**. Το υπόλοιπο 1/6 πηγαίνει ως πριμ-μπόνους στο πρώτο κόμμα σε ψήφους στην επικράτεια. Όποιο επομένως κόμμα επικρατήσει έστω και για μια ψήφο στην πρώτη θέση στην επικράτεια, θα πάρει και το μπόνους των 50 εδρών. Αυτό:
 1. Δικαιολογείται απ την τελολογία της κυβερνητικής σταθερότητας, την διασφάλιση δηλαδή σταθερών μονοκομματικών κυβερνήσεων, κάτι που αποτελεί βασικό σκοπό δημοσίου συμφέροντος.
 2. Εντούτοις, η ratio δεν εξυπηρετείται παρά μόνο σε λίγες περιπτώσεις, αν το κόμμα δεν φτάσει στο επίπεδο της αυτοδυναμίας. Δεν είναι δηλαδή πάντοτε το μέσο για να διασφαλίσει τη σταθερότητα.
Π.χ. στις εκλογές Μαΐου 2009, όπου έγινε η κατάρρευση του δικομματισμού στην Ελλάδα, το πρώτο κόμμα είχε μόνο το 18%. Ωστόσο ως πρώτο κόμμα πήρε το μπόνους των 150, το οποίο βέβαια δεν εξασφάλισε κυβερνητική σταθερότητα, αλλά ενίσχυσε το πρώτο κόμμα σε σχέση με το δεύτερο που είχε συγκεντρώσει 17%.
2. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του συστήματος είναι το **όριο του 3%** (περίπου 250-280.000 ψήφοι) στην επικράτεια, για να μπει ένα κόμμα στη βουλή. Είναι ένα μειονοτικό στοιχείο γενικά. Δεν αφήνει να μπουν στη Βουλή κόμματα που δεν έχουν ισχυρή κομματική υπόσταση.

Στον ισχύοντα εκλογικό νόμο, που καταρτίστηκε το 2004 επί Σκανδαλίδη, προβλέπονταν τα ίδια αλλά όχι και το μπόνους 50 εδρών αλλά 40.

Το 2008, άλλαξαν επί Παυλόπουλου δυο σημεία:

1. Το μπόνους έγινε 50 έδρες και
2. Προβλέφθηκε ότι το μπόνους αυτό δεν θα πήγαινε στον σχηματισμό που θα ερχόταν πρώτος στις εκλογές αλλά στο **πρώτο αυτοτελές κόμμα**. Στόχος ήταν να εμποδιστούν οι προεκλογικές συμμαχίες των κομμάτων, καθώς δεν θα έπαιρνε το μπόνους ένας συνδυασμός κομμάτων. Δηλαδή αν το πρώτο κόμμα ήταν συνασπισμός, το μπόνους θα πήγαινε αυτόματα στο δεύτερο κόμμα που θα ήταν αυτοτελές και συμπαγές, οπότε σ' αυτήν την περίπτωση θα μπορούσε το δεύτερο κόμμα να περάσει το πρώτο μετά την κτήση του μπόνους.

Κατά το μέρος που περιορίζεται το μπόνους αυτό μόνο σε αυτοτελή κόμματα, υπάρχει *ένα θέμα συνταγματικότητας* κατά Γεραπετρίτη, εφόσον περιορίζεται με αυτό τον τρόπο η ελεύθερη λαϊκή βούληση.

Νομικοπολιτικό Θέμα: το αν ο ΣΥΡΡΙΖΑ αποτελούσε κόμμα ή συνασπισμό, όπως συνέβαινε πριν κάποια χρόνια. Οπότε και ο ΣΥΡΡΙΖΑ, το 2013, με το 1ο Συνέδριο που έλαβε χώρα στο Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Φαλήρου (Τάε Κβον Ντο) στις 10-14 Ιουλίου, αποφάσισε να μετασχηματιστεί σε ενιαίο κόμμα με ενιαίο καταστατικό και χωρίς επιμέρους συνιστώσες.

Τα περιφερειακά των εκλογών

- **Εκλογικό σύστημα:** καταλείπεται στον κοινό νομοθέτη. Το μόνο που φαίνεται να ρυθμίζεται είναι το περιβάλλον του άρθρου 54. Ασφαλιστική δικλείδα δε, αποτελεί η ρύθμιση που ορίζει ότι το κάθε εκλογικό σύστημα που ψηφίζεται ισχύει απ' τις μεθεπόμενες εκλογές. Όπως αναθεωρήθηκε η διάταξη στην αναθεώρηση του 2001, έβαλε ένα τέλος στην νομοθετική χειραγώγηση του εκλογικού συστήματος, ειδικά στην Ελλάδα. Κάθε φορά που ερχόταν μια νέα κυβέρνηση, έφτιαχνε τον εκλογικό νόμο στα μέτρα της ώστε να μπορέσει να προβλέψει εν μέρει το επόμενο εκλογικό αποτέλεσμα. Αν η κυβέρνηση φαίνεται ότι βγαίνει και στις επόμενες θα κοιτάξει να ενισχύσει την πιθανότητα επανεκλογής με πλειοψηφικό σύστημα. Αν η κυβέρνηση χάνει, θα κοιτάξει να μειώσει την πιθανότητα εκλογής των άλλων, όποτε αναλογικό σύστημα.
- Αναλογικό σύστημα στην Ελλάδα ίσχυσε το 1989 και 1990. Κατά τα έτη 1981-1989, κυβερνά ο Ανδρέας Παπανδρέου μετά απ' την περηνφανή νίκη του 48%, στην εκλογική αναμέτρηση του Οκτωβρίου 1981. Στη δεύτερη κοινοβουλευτική του θητεία το ΠΑΣΟΚ αρχίζει να φθίνει ιδιαιτέρως, κυρίως διότι ξεσπούν μια σειρά από οικονομικά σκάνδαλα, με πρώτο το σκάνδαλο Κοσκωτά. Φτάνουμε σε εκλογές το 1989, οπότε το ΠΑΣΟΚ φαίνεται προφανώς ότι θα χάσει στην αναμέτρηση και θα ανέλθει η ΝΔ. Ο Παπανδρέου λοιπόν φέρνει και ψηφίζει έναν νόμο εξαιρετικά αναλογικό, που πλησιάζει σχεδόν απόλυτα την έννοια της μονάδας. Την απόλυτη δηλαδή αναλογία. Η ΝΔ λοιπόν υπό τον Μητσοτάκη βγαίνει αλλά δεν έχει αυτοδυναμία, λόγω του αναλογικού συστήματος. Έτσι:
 - Τίθεται σοβαρό ζήτημα σε σχέση με την ευθύνη των πολιτικών προσώπων. Τι θα γίνει με την παραγραφή των αδικημάτων; Για να μην παραγραφούν έχουμε μια συγκυβέρνηση με αρχηγό το Τζανετάκη. Η προσωρινή κυβέρνηση λοιπόν παρέπεμψε τον Πρωθυπουργό και κάποια μέλη της κυβέρνησης (Τσοβόλα, Κουτσόγιωργα κ.λπ.) στο Ειδικό Δικαστήριο. Ο Ανδρέας Παπανδρέου τότε φέρνει μια πρόταση στη Βουλή για **απόλυτα αναλογικό σύστημα του 50+1**, κάτι που ήταν το αιώνιο αίτημα της αριστεράς, με σκοπό να φέρει αναστάτωση στην αριστερή τότε κυβέρνηση, η οποία κατεψήφισε την πρόταση αυτή.
 - Το Νοέμβριο του 1989 στις δεύτερες εκλογές, η ΝΔ φτάνει στο ποσοστό του 47%, με 1% παραπάνω δηλαδή, όμως και πάλι είναι εκτός αυτοδυναμίας.

Οπότε δημιουργείται κυβέρνηση συνεργασίας- οικουμενική, στην οποία συμμετέχουν το ΠΑΣΟΚ και μέσα σε αυτό και οι ανωτέρω υπόδικοι, με αρχηγό τον Ξενοφώντα Ζολώτα.

- **Είχαμε το εξής κοινοβουλευτικό παράδοξο:** και τα τρία κόμματα ήταν κυβέρνηση, οπότε στην αντιπολίτευση ήταν μόνο το κόμμα των Οικολόγων Εναλλακτικών (Ο.Ε.), και μάλιστα με μία μόνο βουλευτή, τη Μαρίνα Δίζη. Τέθηκε λοιπόν το ερώτημα αν γίνεται να είναι αντιπολίτευση μια μη κοινοβουλευτική ομάδα.
- Τρίτες εκλογές διεξάγονται τον Ιούνιο του 1990, όπου η ΝΔ φτάνει κοντά στο 48%, δηλαδή παίρνει τις 150 έδρες. ΠΑΣΟΚ και Αριστερά έχουν υποστεί ζημιές ενώ υπάρχει και ένας βουλευτής που εκλέγεται με το κόμμα **ΔΗ.ΑΝΑ.** (Δημοκρατική Ανανέωση) του Κωστή Στεφανόπουλου.
Αν ένα κόμμα εκλέξει μόνο έναν βουλευτή, τότε ο αρχηγός του κόμματος δεν εκλέγεται αυτοδυνάμως, αλλά εκλέγεται στην εκλογική εκείνη περιφέρεια απ' τις 56 όπου το κόμμα είχε το μεγαλύτερο ποσοστό. Ο αρχηγός του κόμματος κατέρχεται υποψήφιος σε 2 εκλογικές περιφέρειες, όπου θέλει, και παίρνει και όλες τις έδρες του κόμματος, οπότε δεν έχει εσωκομματικό αντίπαλο.
Τελικά εδώ, μόνο απ' το υπόλοιπο Αττικής εκλέχθηκε ένας βουλευτής, ο Θεόδωρος Κατσίκης, άγνωστος γενικά. Αυτός όμως θα μπορούσε να είναι ο υπό διαπραγμάτευση νούμερο 151 βουλευτής της ΝΔ. Έτσι, το ίδιο βράδυ απορροφήθηκε πλήρως απ' τη ΝΔ. Εντάχθηκε κατευθείαν σε αυτή. Διορίζεται πρωθυπουργός λοιπόν ο Μητσοτάκης για το διάστημα 1990-1993 με 151 ψήφους. Μιλάμε για μια γενικά εύθραυστη κυβέρνηση. Η πρώτη του κίνηση μόλις εκλέγεται, είναι να αλλάξει τον εκλογικό νόμο, προς το απόλυτο πλειοψηφικό σύστημα. Τρία χρόνια μετά όμως, συμβαίνει να μην βγαίνει πρώτο κόμμα, και εκλέγεται το ΠΑΣΟΚ, με αρχηγό τον υπόδικο Παπανδρέου, ο οποίος γλίτωσε εν τέλει την καταδίκη για μία ψήφο.

Η ratio της ρήτρας 3%

Στις διπλές εκλογές του 1990, όπου δεν ίσχυε η ρήτρα του 3%, για πρώτη φορά εκλέχθηκαν ανεξάρτητοι υποψήφιοι από την μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, οι οποίοι εξέφραζαν συμφέροντα πολύ τοπικά και συγκεκριμένα. Εκλέγονταν μόνο στην Θράκη, μια ευαίσθητη εκλογικά περιοχή, χωρίς όμως σε όλη την υπόλοιπη επικράτεια να έχουν κάποιο ποσοστό. Αυτοί όμως αυτοπροσδιορίζονταν ως Τούρκοι και όχι ως Έλληνες μουσουλμάνοι, και έτσι **διακυβευόταν η σταθερότητα και η κοινοβουλευτική ειρήνη**. Οπότε, μετά ο Μητσοτάκης εγκαθίδρυσε τη ρήτρα του 3%.

Το 3% βέβαια είναι *περιορισμός της πολιτικής ισότητας*. Τίθενται ζητήματα δηλαδή περιορισμού πολιτικών δικαιωμάτων.

Προϋποθέσεις για να περιοριστεί αυτό:

1. Να εξυπηρετείται σκοπός δημοσίου συμφέροντος, η κυβερνητική δηλαδή σταθερότητα. Επιδιώκεται η συγκρότηση μιας βιώσιμης κυβέρνησης, όπως συνέβη και για το μπόνους των 50 εδρών.
2. Σεβασμός στην **αρχή της αναλογικότητας**.

Με σειρά αποφάσεών του όμως το εκλογοδικείο δέχτηκε την συνταγματικότητα του 3%.

Το όριο αυτό βέβαια μπήκε και στις εθνικές εκλογές και στις ευρωεκλογές. Για παράδειγμα, στις τελευταίες Ευρωεκλογές του 2014, εξαιτίας του 3% δυο κόμματα δεν εξέλεξαν βουλευτή, και οι έδρες τους πήγαν από μια στο ΚΚΕ και στη Χρυσή Αυγή. Η ιδιαιτερότητα ήταν όμως στο ότι εδώ δεν υπήρχε η ανάγκη δημιουργίας μιας σταθερής κυβέρνησης. *Άρα, σκοπός δημοσίου συμφέροντος απ' το 3% υπάρχει στις εθνικές εκλογές όχι όμως και στις ευρωεκλογές.*

Στη Γερμανία το όριο αυτό ήταν 5%. Όμως, το αρμόδιο συνταγματικό δικαστήριο, το 2013, έκρινε ότι είναι αντισυνταγματικό να υπάρχει αυτή η ρήτρα για Ευρωεκλογές. Οπότε, η κυβέρνηση το μείωσε σε 3%. Το ίδιο όμως και πάλι το συνταγματικό δικαστήριο καταδίκασε ως αντισυνταγματικό το 3%.

20/5/2015

Εκλογικό σύστημα

Όπως προαναλύσαμε, στην Ελλάδα ισχύει κατά βάση πολύ απλό εκλογικό σύστημα:

- 300 έδρες στη Βουλή απ τις οποίες οι 250 κατανέμονται αναλογικά, δηλαδή όσο πήρε το κόμμα στις εκλογές, κατ' αναλογία θα πάρει και στη Βουλή.
- Για τις υπόλοιπες 50 έχουμε ένα αμιγώς πλειοψηφικό σύστημα, όπου ο πρώτος τις παίρνει ως μπόνους.
- Για να μπει ένα κόμμα στη Βουλή, θα πρέπει στην Επικράτεια να έχει συγκεντρώσει το 3% (σε εθνική κλίμακα).

Βασικές αρχές εφαρμογής:

Εκλογικό μέτρο: είναι ο αριθμός των ψήφων που απαιτείται είτε σε εκλογική περιφέρεια είτε σε όλη τη χώρα, για να εκλέξει ένα κόμμα έναν βουλευτή. Π.χ. Έχουμε μια περιφέρεια όπου ψηφίζουν 100.000 άνθρωποι. Αυτή λοιπόν, προβλέπεται σύμφωνα με τη νομοθεσία (το προεδρικό δηλαδή διάταγμα, που καθορίζει τον αριθμό των εδρών ανά την περιφέρεια), ότι θα εκλέξει **4 βουλευτές**.

Τρόπος Υπολογισμού:

- Βγάζουμε το **πηλίκo του αριθμού των ψηφισάντων δια των εδρών που είναι προς διάθεση** ($\frac{\text{Ψηφισάντες}}{\text{Έδρες προς διάθεση}}$), οπότε έχουμε: $\frac{100.000}{4} = 25.000$, το οποίο προκύπτει ότι είναι το **εκλογικό μέτρο**. Για κάθε 25.000 δηλαδή ψήφους, το κόμμα βγάζει μια έδρα.
- Αν θεωρήσουμε ότι σ' αυτή την περιφέρεια έχουμε κόμματα Α, Β, Γ και Δ, όπου το **Α** παίρνει 40.000 ψήφους, το **Β** 35.000, το **Γ** 25.000 και το **Δ** 10.000, έχουμε τους εξής διαδοχικούς υπολογισμούς:
 1. Για το κόμμα Α', θα βρούμε το πηλίκo της διαίρεσης $\frac{\text{Ψήφοι}}{\text{Εκλογικό Μέτρο}}$, το οποίο αντιστοιχεί στον αριθμό εδρών που θα καταλάβει το κόμμα. Έτσι, έχουμε:
ΚΟΜΜΑ Α' = $\frac{40.000}{25.000} = 1$ έδρα και υπόλοιπο 15.000 ψήφοι.
 2. Για το κόμμα Β' αντίστοιχα, έχουμε:
ΚΟΜΜΑ Β' = $\frac{35.000}{25.000} = 1$ έδρα και υπόλοιπο 10.000 ψήφοι.
 3. **ΚΟΜΜΑ Γ' = $\frac{25.000}{25.000} = 1$ έδρα και**
 4. **ΚΟΜΜΑ Δ' καμία έδρα, καθώς δεν συμπληρώνει τον απαραίτητο αριθμό ψήφων.**

Οπότε, από τις 4 έδρες που πρέπει να καλυφθούν από την περιφέρεια, περισσεύει μία έδρα, η οποία αναλογικά θα πάει στο πρώτο στην κατάταξη κόμμα. Επομένως η τελική κατάταξη θα έχει ως εξής:

Κόμμα Α: 2 έδρες

Κόμμα Β: 1 έδρα

Κόμμα Γ': 1 έδρα

Κόμμα Δ': καμία έδρα

Αυτή είναι η μηχανική της εκλογικής διαδικασίας κάθε περιφέρειας ειδικότερα.

• **Στο δικό μας σύστημα:**

Στην εκλογική αναμέτρηση της 25^{ης} Ιανουαρίου 2015, το εκλογικό αποτέλεσμα είχε ως εξής:

ΓΕΝΙΚΑ		ΚΟΜΜΑΤΑ	
Ε(γγεγραμμένοι)	11 εκατ.	Α	4 εκατ.
Ψ(ηφίσαντες)	10,2 εκατ.	Β	3 εκατ.
Λ(ευκά)	0,1 εκατ. (100.00)	Γ	2 εκατ.
Α(ποχή)	0,8 εκατ. (800.000)	Δ	1 εκατ.
		Ε	0.1 εκατ.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

1. Πώς βάσει υπολογισμού παίρνουμε το 10, 2 εκατ. ή το 10,1, αν αφαιρέσουμε τα λευκά που είναι 0,1; Προσμετρώνται ή όχι τα λευκά στην εξαγωγή του εκλογικού μέτρου;
2. Πως θα γίνει τελικά η κατανομή των εδρών βάσει του δικού μας ισχύοντος συστήματος;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

1. **Το λευκό εκφράζει πολιτική άποψη:** αποδέχομαι το πολιτικό σύστημα αλλά δεν με εκφράζει κανένα κόμμα.

Τα άκυρα: δεν αποδέχομαι καθόλου το ισχύον πολιτικό σύστημα.

- Υπάρχει άποψη ότι αν τα λευκά θα μπορούσαν να πάρουν ένα ποσοστό του 3%, σε περίπτωση που προσμετρώνται τα λευκά, τότε θα πρέπει κάποιες έδρες να μείνουν κενές, διαφορετικά δεν έχει νόημα η προσμέτρηση.
- Το θέμα τέθηκε με οξύτητα στις εκλογές του 2004, επί Κ. Καραμανλή και ΝΔ. Μέχρι τότε υπάρχει πάγια νομολογία του Εκλογοδικείου (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100 του Σ), κατά την οποία τα λευκά δεν προσμετρώνται για την εξαγωγή του εκλογικού μέτρου. Δεν είχε οριστεί όμως και πού θα τοποθετούνται αυτά. Στις εκλογές του 2004, κάποιοι υποψήφιοι προσφεύγουν στο Εκλογοδικείο, θεωρώντας ότι θα έπρεπε να μην εκλεγούν κάποιοι βουλευτές, αν τελικά προσμετρώνταν τα λευκά, προσπάθησαν δηλαδή να θέσουν κάτι αντίθετο με τη νομολογία.

Το ΑΕΔ στην απόφαση 12/2005 αλλάζει τη νομολογία του και λέει ότι θα πρέπει τα λευκά να προσμετρώνται γιατί εκφράζουν πολιτική άποψη. Οπότε, ακυρώνεται έτσι η εκλογή τριών βουλευτών, μεταξύ των οποίων ο συνονόματος του Πρωθυπουργού Αχιλλέας Καραμανλής στις Σέρρες. Οι συνάδελφοί του προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, λέγοντας ότι δεν έπρεπε να προσμετρηθούν τα λευκά.

Στη λεγόμενη **Υπόθεση Πασχαλίδης και λοιποί**, το δικαστήριο δεν μπορούσε να πάρει θέση ουσιαστικά, καθώς το δεδικασμένο του δεν μπορεί να παρέμβει στην αποκλειστική διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους. Ωστόσο, αποφάσισε ότι δεν μπορούσε το εκλογοδικείο να πάρει την απόφαση αυτή μετά τις εκλογές καθώς διέψευσε τις εντυπώσεις και κατέλυσε το *δικαίωμα των υποψηφίων βουλευτών σε ελεύθερες εκλογές*. Δεν μπορεί δηλαδή εκ των υστέρων να ανατρέπονται οι όροι του εκλογικού παιχνιδιού. Το ίδιο συνέβη παρομοίως στην περίπτωση του **Λυκουρέζου** που προείδαμε.

Απαιτήθηκε δηλαδή να τηρηθούν οι ίδιοι όροι εκλογικού ανταγωνισμού και επομένως να οριστεί ότι τα λευκά δεν προσμετρώνται. Μετά από όλον αυτό το θόρυβο, ο Αχιλλέας Καραμανλής παραιτήθηκε. **Η αντίδραση της Ελλάδας** ήρθε με τροποποίηση της εκλογικής νομοθεσίας, να ρυθμίσει με ρητή διάταξη ότι τα λευκά ψηφοδέλτια δεν προσμετρώνται στην εξαγωγή του εκλογικού μέτρου.

2. **Αρα**, για να βγει ο διαιρέτης, θα πρέπει να αφαιρέσουμε απ τον αριθμό των ψηφισάντων, τα λευκά. Οπότε, έχουμε 10, 1 εκατ. Ψηφίσαντες. Αφαιρούμε εν συνεχεία και τις ψήφους των κομμάτων που δεν μπαίνουν στη Βουλή. Αμέσως προκύπτει ότι το **Ε κόμμα** συγκεντρώνει ποσοστό μικρότερο του 3%, οπότε δεν μπαίνει στη Βουλή.

Έτσι έχουμε: $\left(\frac{\Psi - (\text{Κόμματα} < 3\%)}{250} \right) = 40.000$, όπου:

1. **Ψ** είναι οι ψηφίσαντες,
2. **Κόμματα < 3%** είναι τα κόμματα που συγκεντρώνουν ποσοστό κάτω του 3%, οπότε είναι ανέφικτη η είσοδός τους στη Βουλή,
3. **250** είναι οι έδρες που τίθενται προς κάλυψη στη Βουλή, και
4. **40.000** είναι το **Εκλογικό Μέτρο**. Για κάθε 40 χιλιάδες ψήφους δηλαδή δίνεται και μια έδρα στο κόμμα.

Αρα, από τον τύπο $\frac{\text{Ψηφίσαντες ανά κόμμα}}{\text{Εκλογικό Μέτρο}}$, θα προκύψουν οι έδρες του κάθε κόμματος. Οπότε:

$$\text{Α' ΚΟΜΜΑ} = \frac{4.000.000}{40.000} = 100 \text{ έδρες}$$

$$\text{Β' ΚΟΜΜΑ} = \frac{3.000.000}{40.000} = 75 \text{ έδρες}$$

$$\text{Γ' ΚΟΜΜΑ} = \frac{2.000.000}{40.000} = 50 \text{ έδρες}$$

$$\text{Δ' ΚΟΜΜΑ} = \frac{1.000.000}{40.000} = 25 \text{ έδρες}$$

Απομένουν οι **50 έδρες**- μπόνους, που δίνονται στο πρώτο κόμμα, το οποίο επομένως παίρνει **150 έδρες**.

- Εδώ λοιπόν το πρώτο κόμμα με 40% βγάζει 150 έδρες. Εν τέλει όμως, το πόσες έδρες θα βγάλει ένα κόμμα είναι συνισταμένη δυο μεταβλητών:
 1. *Τι ψήφους έχει πάρει*
 2. *Το συνολικό αριθμό των ψήφων που πήγαν σε κόμματα κάτω του 3%.*
Δηλαδή, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ψήφων του κόμματος Ε

π.χ., τόσο χαμηλώνει ο πήχης της αυτοδυναμίας. Τόσο ευκολότερα δηλαδή φτάνει το πρώτο κόμμα στην αυτοδυναμία.

- Τα κόμματα κάτω του 3% επηρεάζουν την διεξαγωγή του εκλογικού μέτρου, γιατί οι ψήφοι αυτοί διαχέονται με το ίδιο ποσοστό στα κόμματα άνω του 3%, αναλογικά. Έτσι, εμμέσως αυξάνεται η δύναμη τους. Με το ισχύον εκλογικό σύστημα *υπάρχει η εξής παραδοξότητα*: αν ψηφίσεις κόμμα κάτω του 3%, ψηφίζεις το πρώτο κόμμα, καθώς κατ' αποτέλεσμα αυτό ενισχύει το πρώτο κόμμα, κάτι που δεν θα συνέβαινε αν προσμετρώντο τα λευκά, καθώς θα είχαν αρνητική σημασία για το πρώτο κόμμα.

Πλαίσιο της διεξαγωγής των εκλογών:

1. **Πως προκηρύσσονται**: με προεδρικό διάταγμα το οποίο περιέχει την διάλυση της Βουλής, το χρόνο διενέργειας εκλογών μέσα σε 30 μέρες απ' τη διάλυση της Βουλής και την ημέρα συγκρότησης της νέας Βουλής μέσα σε 30 μέρες απ' τη διενέργεια των εκλογών,
2. **56 εκλογικές περιφέρειες** γιατί ισοδυναμούν με τους Νομούς (52) συν Α' και Β' Αθηνών, Α' και Β' Πειραιώς.
3. **Αριθμός εδρών σε κάθε εκλογική περιφέρεια**: καθορίζεται από τον ΠτΔ με Προεδρικό Διάταγμα, βάσει της τελευταίας απογραφής. Λαμβάνεται ως αριθμητικό δεδομένο η προηγούμενη απογραφή όπως οριστικοποιείται ένα χρόνο μετά. **Αναλογική διαδικασία** λοιπόν με εφαρμογή απλής μεθόδου των τριών, κατά τέτοιο τρόπο ώστε, ορισμένες περιφέρειες να εκλέγουν έναν μόνο βουλευτή ως μονοεδρικές, όπως π.χ. η Λευκάδα, η Ζάκυνθος, η Κεφαλονιά, η Σάμος, η Φωκίδα, η Ευρυτανία κ.λπ.
Το 2001 είχαμε 5 μονοεδρικές. Μετά το 2010, στην επόμενη απογραφή είχαμε 7 μονοεδρικές.
Στις εκλογές του 2012 προέκυψε σοβαρότατο πρόβλημα, διότι η προκήρυξη των εκλογών έγινε ένα χρόνο μετά την τελευταία απογραφή του 2011, οπότε όμως η στατιστική υπηρεσία δεν εξέδωσε αποτελέσματα.
4. **Υπεύθυνος για τη διεξαγωγή**: το Υπουργείο Εσωτερικών. Οπότε, παλιότερα πριν τις εκλογές κατά πολιτική πρακτική (συνθήκη του πολιτεύματος) στην προεκλογική περίοδο άλλαζε ο Υπουργός για να είναι αμερόληπτος.
 Συστήνεται *Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή* του Υπουργείου, που έχει τον έλεγχο των εκλογών. Στήνονται κάλπες σε κάθε εκλογικό τμήμα, και αναλαμβάνει εφορευτική επιτροπή, της οποίας προϊστάται ένας εκλογικός αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής (δικηγόρος, δικαστής, δικαστικός υπάλληλος).
5. **Μετά το βράδυ των εκλογών** βγαίνει ένα πρώτο αποτέλεσμα.
 Ο ΠτΔ συνεχίζει τις διαδικασίες μετά τις εκλογές, είτε διορίζοντας νέο Πρόεδρο, είτε αναθέτοντας διερευνητικές εντολές. Το εκλογικό αποτέλεσμα πληροφορείται από τον Πρόεδρο της παρελθούσης Βουλής.

25/5/2015

Πολιτικά κόμματα:

Το γεγονός ότι *βιώνουμε μια κομματική δημοκρατία* είναι μια θεώρηση που απηχεί πολλά περισσότερα απ' αυτά που φαίνονται εκ πρώτης όψεως.

Δύο διαστάσεις:

1. **Πολιτική:** τα κόμματα αποτελούν το μέσο εκείνο που συναιρεί την κοινωνία και το κράτος. Είναι δηλαδή μέσο πολιτικής έκφρασης των πολιτών έναντι του κράτους. Υπάρχουν οι εξής παραλλαγές:

1. **Έντονο και διαρκές κομματικό φαινόμενο:** Τα κόμματα αποτελούν μέσο έκφρασης των πολιτών με τρόπο διαρκή και συνεχή. Υπερβαίνει το χρονικό πλαίσιο και τη διενέργεια των εκλογών. Δεν είναι προσήκον να πούμε ότι τα κόμματα υπηρετούν τις εκλογές αλλά ότι οι εκλογές υπηρετούν τα κόμματα. Οι εκλογές δηλαδή είναι φορέας μιας πάλης που διεξάγεται στην κοινωνία, παύση της οποίας είναι τα κόμματα.

Μοντέλο που υφίσταται ιστορικά στην Ευρώπη. Στην Αγγλία το 15^ο αιώνα και στη Γαλλία το 17^ο κατά τη Γαλλική επανάσταση ξεκίνησε η δημιουργία πυρήνων που υφίστανται διαρκώς ως μέρος αλληλεπίδρασης κομμάτων και κοινωνίας.

2. **Ασθενές πολιτικό φαινόμενο:** Υπάρχουν τα κόμματα που υπηρετούν την κοινωνία, δεν συνιστούν όμως διαρκή μηχανισμό, αλλά κυρίως συναρτάται η παρουσία τους με τον τόπο και το χρόνο των εκλογών. Έτσι, στις ΗΠΑ, όπου έχουμε την κατεξοχήν απεικόνιση του φαινομένου αυτού, δεν υπάρχουν τόσο συγκροτημένα κόμματα όσο τα ξέρουμε.

- Τα κόμματα κυρίως λειτουργούν για την *εξυπηρέτηση της ιδεολογικής πρότασης που φέρουν*, μέσω των εκλογών.
- Τα μεγάλα κόμματα δεν έχουν δομές τετραετίας.
- Δεν έχουμε παρεμβάσεις των κομμάτων.
- Στην κοινοβουλευτική περίοδο βρίσκονται σε μια κατάσταση νάρκης, και αφυπνούνται μόνο κατά την έναρξη της διαδικασίας ψήφισης προέδρου, η οποία πυροδοτείται απ' τις προκριματικές εκλογές. Στη συνέχεια απ' την εκλογή του υποψηφίου του κόμματος στις εκλογές και μέχρι τις εκλογές, ο κυρίαρχος ρόλος του κόμματος είναι η συγκέντρωση πόρων για την διενέργεια των εκλογών.
- Απ' την επομένη των εκλογών και πάλι το κόμμα πέφτει σε νάρκη, για να αφυπνιστεί ξανά κατά το ίδιο σχήμα στην επόμενη εκλογική περίοδο.

Π.χ. δεν υφίσταται ως έννοια ο αρχηγός του Δημοκρατικού Κόμματος. Το αν είναι αρχηγός των Δημοκρατικών ο Ομπάμα, είναι καθαρά ευρωπαϊκή πολιτική σκέψη.

Ενδεχομένως, το πρόσωπο που κατεξοχήν εκφράζει την κομματική δομή να είναι ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

- **Δευτερογενής συνέπεια της ύπαρξης ισχυρού έναντι ασθενούς κομματικού φαινομένου:**

Στην Ευρώπη, με τα αυστηρώς συσπειρωμένα κόμματα, το κόμμα λογίζεται ότι απηχεί την βαθύτερη πολιτική άποψη του κράτους. Γ' αυτό και υπάρχει κομματική πειθαρχία. Δεν μπορεί κανείς να φύγει εύκολα απ την κομματική πειθαρχία καθώς το κόμμα είναι πάντα εκεί. Έτσι θεμελιώνεται μια κάποια καταστρατήγηση της ελεύθερης εντολής του βουλευτή.

Στις ΗΠΑ, η κομματική πειθαρχία είναι πάρα πολύ αποδυναμωμένη. Βασικός λόγος είναι το ασθενές κοινωνικό φαινόμενο. Επομένως, υπό αυτό το καθεστώς, εάν κάποιος βουλευτής κόμματος δεν συμφωνήσει με κάποια γραμμή του κόμματος και καταψηφίσει ενδεχομένως το υπό ψήφιση νομοσχέδιο του κόμματος του, δεν θα προκληθεί σοβαρή κρίση.

2. Συνταγματική: όλο το Σύνταγμα, και το δικό μας και των υπολοίπων δημοκρατιών, στηρίζεται στην ύπαρξη των κομμάτων στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Σε όλες τις δημοκρατίες υπάρχει ένα αντίστοιχο του δικού μας άρθρο 37, το οποίο εισήχθη για πρώτη φορά στο Σύνταγμά μας, αφού για 100 χρόνια ίσχυσε ως συνταγματικό έθιμο. Αποτελεί τη διατύπωση της δημοκρατικής αρχής. Αυτό που λανθάνει, είναι το τεκμήριο που υπάρχει ότι εκείνος που εξελέγη με ψηφοδέλτιο κόμματος, εξακολουθεί να ανήκει στην ομάδα του κόμματος αυτού. Γ' αυτό και δεν χρειάζεται πιστοποίηση σε ένα κόμμα με 151 ψήφους, γιατί υπάρχει τεκμήριο, μαχητό βέβαια, καθώς, ο βουλευτής μπορεί **απ' τη μία** να παραιτηθεί απ την κοινοβουλευτική ομάδα, και **απ' την άλλη** το ίδιο το κόμμα μπορεί να αποβάλλει το βουλευτή. Η ύπαρξη αυτού του τεκμηρίου δίνει την ισχυρή περιωπή της κομματικής δημοκρατίας. Καθίσταται έτσι αυστηρότερη εκδοχή, στο άρθρο 29 που προβλέπει την κατοχύρωση των κομμάτων αμέσως. Βασική λογική: ότι τα κόμματα αποτελούν ένα πυλώνα του συνταγματικού κράτους. Αν το 37 του Σ συναρτά την λειτουργία του κοινοβουλευτισμού με την δημοκρατία, το 29 δημιουργεί έναν ανεξάρτητο πυλώνα στη δημοκρατία, καθώς συστήνει την αυτοτελή δράση, οργάνωση και λειτουργία της.

Διπλή διάσταση της διατύπωσης:

1. Ως υποκειμενικό δικαίωμα πολιτικού χαρακτήρα: Προστατεύεται ένα πολιτικό δικαίωμα, το να συστήνουμε δηλαδή και να συμμετέχουμε σε πολιτικά κόμματα. Αποτελεί ένα γνήσιο πολιτικό δικαίωμα που ανήκει σε καθένα που φέρει την ιθαγένεια. Στο βαθμό επομένως που το κόμμα αποτελεί τον προθάλαμο της άσκησης πολιτικής εξουσίας, περιορίζεται εκεί η άσκηση του δικαιώματος συμμετοχής στα κόμματα.
2. Θεσμική εγγύηση- διάσταση που δεν συνδέεται με τα υποκείμενα-φορείς: Τα κόμματα προστατεύονται και ως θεσμοί. Καθίσταται συνταγματική ποιότητα που δεν εγείρεται από ένα άτομο, αλλά προστατεύεται απ' τη δομή, το κόμμα. Το άρθρο 29§1 προδίδει το

χαρακτήρα του πυλώνα της κοινωνίας στο κόμμα, κρινόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 37.

Δυο επιμέρους βασικά ζητήματα:

1. Ορολογική σύγχυση:

- προκύπτει ότι βιώνουμε μια Κομματική Δημοκρατία, κάτι που καθορίζεται από τον ρόλο των κομμάτων στην λειτουργία της δημοκρατίας.
- Από αυτή οφείλουμε να διακρίνουμε την Εσωκομματική Δημοκρατία, κατά την οποία, αποτελεί σημείο αναφοράς το κόμμα, δεν αναφέρεται δηλαδή στην λειτουργία του πολιτεύματος αλλά του κόμματος αυτού καθ' εαυτού. Θα πρέπει στο εσωτερικό του κόμματος να υπάρχει δημοκρατική διάσταση. Προϋποθέτει μια διαδικασία που θα εξασφαλίσει τη συμμετοχή των πολιτών με γνήσιο τρόπο, σε τακτική περιοδικότητα, και μια καθολικότητα, ώστε να μην υπάρχουν περιορισμοί.

2. Η Εσωκομματική Δημοκρατία κατοχυρώνεται στο δικό μας Σύνταγμα; Στο άρθρο 29§1, συνάγεται ότι υπάρχει μια βάση υποχρέωσης για εσωκομματική δημοκρατία.

- Επιχείρημα: εάν κατοχυρώνεται η κομματική δημοκρατία και ο πυλώνας του πολιτεύματος είναι το κόμμα, τότε είναι παράλογο και πέφτουμε σε εσωτερική αντίφαση αν δεν ενδιαφερθούμε για τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται δημοκρατικά το εσωτερικό του κόμματος. Η προστασία του άρθρου 29 παρέχεται σ' όλα τα κόμματα, όχι μόνο στα κοινοβουλευτικά.
- Εδώ έχουν υποστηριχθεί και οι δυο απόψεις:
 1. **Να κατοχυρώνεται η εσωκομματική δημοκρατία στο Σύνταγμα.** Αν τα κόμματα είναι οι πυλώνες της δημοκρατίας, θα πρέπει να κατοχυρώνονται κανόνες που να τους επιβάλλουν να σέβονται τη δημοκρατία.
 2. **Στήριξη σε θετικιστική προσέγγιση.** Σύμφωνα με τη γραμματική ερμηνεία, το άρθρο 29§1 δεν αναφέρει τίποτα σε σχέση με την οργάνωση των εσωτερικών δομών του κόμματος, αλλά μόνο στην εξωτερική έκφραση των κομμάτων. Μόνο αυτή η πτυχή είναι συνταγματικού ενδιαφέροντος κατά το άρθρο 29. Διαχωρίζεται δηλαδή το εσωτερικό κομμάτι των κομμάτων, που παραμένει συνειδητά αρρύθμιστο και μένει στη διακριτική του ευχέρεια, από την εξωτερική του εμφάνιση, κάτι που είναι συνταγματικά αξιοπερίεργο.

Κατά Γεραπετρίτη, σωστή είναι η δεύτερη άποψη. Βασικά ο νομοθέτης ήθελε να διασφαλίσει ότι τα κόμματα σε ένα πεδίο εσωτερικής τους δράσης θα μπορούν να δρουν ανενόχλητα από εξωτερικές επιρροές. Εκφράζεται έτσι και ένας πλουραλισμός. Περισσότερα δηλαδή κόμματα εξασφαλίζουν ένα πεδίο

πλουραλιστικού κομματικού προσδιορισμού. Υπάρχει επομένως ένα πεδίο πολιτικής ελευθερίας των κομμάτων και των μελών τους. Π.χ. ένα κόμμα μπορεί να προβλέπει αντισυνταγματικές εσωτερικές δομές, όπως κληρονομική διαδοχή του αρχηγού, ή να μην δέχεται γυναίκες, άνδρες ή μαύρους, και ακόμη και κόμμα όπου ο αρχηγός αποφασίζει και διατάζει.

Αρχιτεκτονική κόμματος:

Διακρίνονται δύο πεδία:

1. Οργάνωση
2. Μέλη: πρόσβαση, κυρώσεις, δυνατότητα εκλογής.

Υπάρχει η δυνατότητα κομματικής αυτονομίας, αλλά συντρέχει και ένα θέμα δικαιώματος. Έχουν δηλαδή το δικαίωμα να μετέχουν στην πολιτική ζωή της χώρας. Στη σχέση μέλους και κόμματος υπάρχουν θέματα είναι το αν μπορεί το κράτος με δικαστική π.χ. απόφαση να παρέμβει και να χαρακτηρίσει μια πράξη κόμματος αντισυνταγματική.

Δεν είναι πάντα εύκολη η διάκριση μεταξύ τους. Ο ιδεολογικός διαχωρισμός τους είναι βέβαια σχετικά διακριτός.

Ίδρυση κόμματος:

Απαιτείται:

1. **Καταστατικό** που υπογράφεται από 200 άτομα. Αυτό βέβαια είναι αμφίβολης συνταγματικότητας, γιατί είναι περιοριστικό της ελευθερίας ίδρυσης κόμματος. Οι Έλληνες έχουν δικαίωμα να ιδρύουν. Όπου υπάρχει φορέας δικαιώματος, νοείται ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να γίνει και ατομικά. Π.χ. αν στο θέμα της θρησκευτικής ελευθερίας μπει περιορισμός στον αριθμό των πιστών θα ήταν καταφανώς αντισυνταγματικό. Έτσι, και μόνο με ένα άτομο θα έπρεπε να ήταν δυνατή η σύσταση κόμματος.
 2. **Δήλωση** για καταστατικούς σκοπούς ότι εξυπηρετούν τους θεσμούς του πολιτεύματος, στον ΑΠ. Δήλωση δηλαδή νομιμοφροσύνης. Αν ο ΑΠ εγκρίνει, και το κόμμα προβεί σε αντιδημοκρατικές πράξεις, όχι απαραίτητα μιλώντας για εγκληματικές πράξεις, αλλά π.χ. αν στην προεκλογική περίοδο διακηρύξει ότι δεν πιστεύει στην δημοκρατική αρχή και ότι εφόσον εκλεγεί θα την καταργήσει, *μπορεί το κράτος να παρέμβει και να ανακόψει τη δράση του κόμματος αυτού;*
- Μπορεί δηλαδή να διαλυθεί ένα κόμμα όταν αποδεδειγμένα η βασική του δράση και ιδεολογία είναι αντίθετη στην δημοκρατία;
Κατά το Σ, αναφέρεται ότι τα κόμματα κατά τη δράση τους οφείλουν να εξυπηρετούν το δημοκρατικό πολίτευμα. Θα μπορούσε να συνάγεται ότι όντως υπάρχει αντισυνταγματική τακτική όταν ένα κόμμα κατά τη φράση του προβαίνει σε αντισυνταγματικές πράξεις. Αν ισχύει όντως αυτό, ποιος θα επιβάλει τη διάλυση αυτή; *Ποιο το κρατικό όργανο που εκ του Συντάγματος έχει την αρμοδιότητα να καταλύσει ένα κόμμα; Αν μπορούμε στη λογική της αυτοδικίας, μπορεί να θεωρηθεί αρχή επανάστασης, καθώς όπως αναφέρει το Σ, «ο λαός επαναστατεί μόνο όταν καταλύεται η δημοκρατία».*
 - Το Σ σιωπά ως προς αυτό το όργανο, διότι δεν ήθελε να υπάρχει κρατική διάλυση του κόμματος. Άλλωστε, στο κυβερνητικό σχέδιο Συντάγματος της ΝΔ το 1974, περιλαμβανόταν διάταξη ότι νόμος ορίζει τα σχετικά με τη διάλυση των κομμάτων. Πράγματι ήρθε προς ψήφιση αυτό το μέρος του Συντάγματος και έγινε χαμός στη Συντακτική Βουλή. Γιατί, σε πολλές περιπτώσεις π.χ. υπό το καθεστώς του Σ του 1950, απαγορεύτηκε η δημιουργία κόμματος, της αριστεράς κυρίως. Γ' αυτό και οι συντακτικοί πατέρες αποφάσισαν να παραλείψουν ρητά το δεύτερο αυτό μέρος της διάταξης. **Υπάρχει δηλαδή ρητή απαγόρευση.**
Κατά υποκείμενη ερμηνεία- ιστορική βούληση, μπορούμε να την λαμβάνουμε υπόψη, αλλά δεν είναι αναγκαίο να την υιοθετούμε. Αυτό συμβαίνει γιατί, η υποκειμενική ερμηνεία της βούλησης του συντάκτη μπορεί να μετεξελιχθεί σε ένα αντικειμενικό νόημα, όπως περιγράφεται από τον όρο **Αντικειμενική τελολογία**, που σημαίνει τη μεταφορά του βάρους από την υποκειμενική στην αντικειμενική τελολογία. Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι κατ' αλλοίωση της ιστορικής ερμηνείας, θα μπορούσε ίσως να διαλυθεί κόμμα κατόπιν δικαστικής αποφάσεως.

- Κατά κοινή πεποίθηση όμως, διάλυση κόμματος δεν επιτρέπεται απ το Σύνταγμα. Την τελευταία φορά που κλήθηκε το δικαστήριο να αποφασίσει γ' αυτό, ήταν το 2009, από τον ΑΠ, με την απόφαση **ΑΠ230/2009** για το ΔΙΚΚΗ (Δημοκρατικό Κοινωνικό Κίνημα) του Τσοβόλα, ο οποίος αποφάσισε, επειδή δεν πήγε καλά στις εκλογές να διαλύσει το περί ου ο λόγος κόμμα. Ένα μέρος όμως του κόμματος ήθελε να συνεχίσει την πορεία του. Το θέμα ήταν πιο σύνθετο, καθώς το κόμμα εκπροσωπούνταν στην Ευρώπη και έπαιρνε και κάποια επιδότηση. Έτσι δημιουργήθηκαν δυο αντίπαλες πλευρές, μία υπό τον Τσοβόλα, και μια άλλη, στην οποία μάλιστα μετείχε ο ηθοποιός Γιώργος Πάντζας. Ο ΑΠ **ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ** ότι δεν μπορεί κόμμα να λυθεί με εξωγενή κρατική δικαστική απόφαση, αλλά μόνο με αυτοτελή συμφωνία των μελών του. Μέχρι σήμερα δεν έχει λυθεί το θέμα καθώς, ο Τσοβόλας έχει υποστηρίξει τη διάλυση του κόμματος, ενώ το ΔΙΚΚΗ είναι πλέον μία από τις συνιστώσες του ΣΥΡΙΖΑ.

27/5/2015

N 4048/2012 για τη Ρυθμιστική Διακυβέρνηση

Είναι ο Νόμος που ρυθμίζει την καλή νομοθέτηση (περιλαμβάνεται στα έγγραφα της Ηλεκτρονικής Τάξης/E-class).

- Περιλαμβάνει τις αρχές της αναλογικότητας, -πράγμα που ανάγεται άλλωστε και στο περιεχόμενο του νόμου-, της ισότητας του νόμου καθώς και την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης που αναφέρεται στο περιβάλλον.
- Περιλαμβάνει ακόμα, τυπικούς νόμους και κανονιστικές πράξεις. Επίσης τους βασικούς άξονες συγγραφής του νόμου, δηλαδή ασφάλεια δικαίου, σαφήνεια, καθαρότητα, όχι παραπομπές.
- Παράλληλα, περιλαμβάνει μια προνομοθετική διαδικασία. Όταν ο ιστορικός νομοθέτης αποφασίσει να ενεργοποιήσει νομοθετική πρωτοβουλία σε ορισμένο θέμα, πρέπει να κάνει ανακοίνωση στο θέμα που θα νομοθετήσει. Θα αφήσει κάποιο χρόνο για να προετοιμαστούν και άλλοι. Η διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης διαρκεί περίπου δυο μήνες. Θα πρέπει να συστηθεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή-στάδιο μετενέργειας της καλής νομοθέτησης. Τρία χρόνια, το πολύ, μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου, ο αρμόδιος Υπουργός θα πρέπει να κάνει μια έκθεση όσον αφορά την εφαρμογή του νόμου, και ποιες είναι εν τέλει οι εν τοις πράγμασι συνέπειες της. Στηρίζεται δηλαδή σε μία κατά στάδια εξέλιξη της νομοθετικής παραγωγής.
- Οι εξουσιοδοτήσεις σε ένα νόμο πρέπει να βρίσκονται σε ορισμένο άρθρο και οι μεταβατικές διατάξεις σε ειδική τοποθεσία.

Δεν ισχύει τίποτα απ αυτά όμως στην παρούσα κατάσταση. Συνήθως η νομοθέτηση διενεργείται με επείγουσες διαδικασίες ώστε, τελικά, να προσπερνώνται όλα τα στάδια, κάτι το οποίο βρίσκει άμεση εφαρμογή με τις λεγόμενες πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, τις οποίες έχουμε αναλύσει σε προηγούμενα μαθήματα.

**Νομοτεχνική- Ποιότητα νομοθεσίας (Ελένη Ξανθάκη- καθηγήτρια
Ινστιτούτου Νομοθετικών Ερευνών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου)**

- **Ερώτημα:** τι είναι ποιότητα νομοθεσίας; Όλοι βλέπουν το φαινόμενο από άποψη τεχνικής. Το θέμα όμως είναι περισσότερο φιλοσοφικό. Μπορεί να είναι λοιπόν:
 1. Επιστήμη, ενώ όμως δεν υπάρχουν νομοτελειακοί κανόνες
 2. Τέχνη, αλλά τότε δεν θα υπάρχει κανένας κανόνας και ο καθένας θα κάνει ό,τι θέλει. Όμως αυτό δεν είναι νομοθεσία.
 3. Φρόνηση, καθώς υπάρχουν κανόνες μη νομοτελειακοί, αν τους ακολουθήσουμε μεγιστοποιούμε τις πιθανότητες να παράγουμε καλή νομοθεσία.
- Τι είναι καλή νομοθεσία; Υπάρχουν πολλές θεωρίες, ειδικά στη φιλοσοφία του δικαίου. Καταλήγουμε στην αναζήτηση με το ερώτημα για ποιο λόγο

νομοθετούμε τελικά; Θεωρητικά για οποιοδήποτε λόγο. Με απώτερο σκοπό, βέβαια, να μάθει ο πολίτης κάθε δικαίωμα και υποχρέωση του. Σ' αυτή την εποχή λοιπόν, η έννοια της ποιότητας της νομοθεσίας είναι λειτουργική.

- **Διακυβέρνηση**: υπάρχει κράτος, ψηφίζουμε για την κυβέρνηση, η οποία εκλέγεται με βάση το μανιφέστο της, ώστε να δώσει κάποιες λύσεις ρυθμιστικού περιεχομένου. Χρησιμοποιεί το νόμο σαν το τελευταίο εργαλείο για να παράξει αυτά τα πράγματα, διότι η νομοθεσία είναι επικίνδυνο εργαλείο. Ο πολίτης μπορεί να πράξει ότι θέλει, αν δεν του το 'χει απαγορεύσει το κράτος. Αν αυτό νομοθετήσει θα του περιορίσει κάποια ελευθερία του. Π.χ. αν θέλουμε να μειώσουμε τον αριθμό των ατυχημάτων, φυσικά μπορούμε να περάσουμε ένα νόμο, δεν θα αλλάξει όμως αυτό τη νοοτροπία αυτή των πολιτών.

Για τον απλό πολίτη ο νόμος προκαλεί φόβο.

Ποιοτική νομοθεσία επομένως, είναι η αποτελεσματική, που μπορεί με τη σύμπραξη αυτών που εφαρμόζουν και ερμηνεύουν, να οδηγήσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα διακυβέρνησης με το εφικτό κόστος.

Αν, κατ' επέκταση, μια νομοθεσία είναι λανθασμένη, όσο καλή και να 'ναι, αν δεν είναι καλή η σύλληψη της δεν θα λειτουργήσει.

ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

ΠΗΓΗ: Παρουσίαση PowerPoint κ. Ελένης Ξανθάκη, αναρτημένη στα έγγραφα της Ηλεκτρονικής Τάξης/E-class.

Οι νομοτεχνικοί πρέπει:

- να μιλάνε με τρόπο σαφή, ακριβή και μονοσήμαντο ώστε να γίνουν κατανοητοί από το κοινό. Ένα σημείο της νομοτεχνικής εξάλλου, είναι ότι πρέπει να προστατεύσουν την αυθαίρετη κρίση του δικαστηρίου και ερμηνεία πάνω σ' αυτά που έχουν γράψει. Γ' αυτό απαιτείται σαφήνεια. Π.χ. οι Άγγλοι νομοτεχνικοί παρουσιάζουν το νόμο σε κοινό, άσχετο με τη νομική επιστήμη, για να δουν την ανταπόκριση τους.
 - Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα επικεντρώνονται σε τρία βασικά στάδια:
 1. Εμπειρικά στοιχεία που δημιουργούν την βεβαιότητα ότι αν εισαχθεί το νομοσχέδιο θα έχουμε τα αποτελέσματα που θέλουμε.
 2. Χρειάζομαι νομοθεσία; Η απάντηση κατ' αρχήν όχι. Γ' αυτό και πριν την πρόταση του νόμου μαζεύονται οι Υπουργοί διαφόρων τομέων για να αποφανθούν για το αν χρειάζονται νόμο. Μετά πάνε στον νομοτεχνικό.
 3. Τίθεται θέμα ηθικής ή συνταγματικότητας; Ο νομοτεχνικός θα πρέπει να καταδείξει το σημείο που δεν είναι σωστό. Εφόσον φτάσει σε αυτό το σημείο, είτε θα παραιτηθεί, είτε θα ακολουθήσει την πολιτική της κυβέρνησης ως απλό υπαλληλικό στέλεχος της.
- Στη συνέχεια** γίνεται η ανάλυση, και μετά περνάει απ' τη Βουλή. Εκεί υπάρχει δυνατότητα αλλαγής. Οι αλλαγές δεν είναι υπό τύπου νομοθετικών οδηγιών. Και ύστερα, τέλος, περνάει η νομοθεσία.

Αυτά αφορούν εμάς στην Ελλάδα; Είναι παγκόσμιες αρχές, αφορούν κ εμάς, ενώ τίθεται και το θέμα του Αστικού ή Αγγλοσαξονικού δικαίου!

Αγγλοσαξονική Νομοτεχνική (Κωνσταντίνος Στεφάνου- Καθηγητής Νομοθετικής Παραγωγής Ινστιτούτου Νομοθετικών Ερευνών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου).

Το θέμα της συγγραφής νομοθεσίας είναι πολύ σημαντικό. Καταρχήν όμως ας αναζητήσουμε ιστορικά γιατί η Αγγλοσαξονική νομοτεχνική έχει κερδίσει έδαφος :

1. Σαν αποικιακό κληροδότημα
 2. Η Αμερική έχει βρει μια απλούστατη μεθοδολογία που έχει επηρεάσει τον τρόπο νομοθέτησης της Αγγλίας.
- Μέχρι τέλη 19ου αιώνα, η συγγραφική διαδικασία ήταν πολύ απλή. Κάθε υπουργείο είχε μερικούς δικηγόρους που παρίσταντο στα δικαστήρια (barristers) και ο καθένας είχε ίσως ένα Υπουργείο ή και πολλά Υπουργεία μαζί. Με αυτόν τον τρόπο όμως, δημιουργείται το λεγόμενο **μωσαϊκό νομοθεσίας**, καθώς κάθε νόμος είναι γραμμένος διαφορετικά. Προέκυψε λοιπόν σοβαρότατο πρόβλημα. Αρχικά φάνηκε εμφανισιακά ως πρόβλημα, και στη συνέχεια επεκτάθηκε και στα δικαστήρια. Μέχρις ότου, το 1869, πάρθηκε απόφαση να παύσει το μωσαϊκό. Αποφασίστηκε λοιπόν να μαζευτεί όλη η νομοθετική παραγωγή σε ένα νομοθετικό γραφείο, το λεγόμενο

Γραφείο Συμβούλου του Κοινοβουλίου (Parliamentary Counsel Office), με πρώτο Πρωτοσύμβουλο (First Parliamentary Counsel) τον **Xenry Thring**, ο οποίος εισήγαγε ένα νέο, ορισμένο στυλ γραφής.

- Φτιάχτηκε λοιπόν το πρώτο στον κόσμο νομοτεχνικό γραφείο, με τα εξής χαρακτηριστικά:
 1. **Συγκεντρωτικό σύστημα:** όλα τα νομοσχέδια γράφονται από ένα γραφείο, το οποίο μπορεί να κάνει και αλλαγές στη νομοθεσία αν χρειαστεί. Αποτελείται από **μικρή ομάδα συγγραφής**, 5 ή 6 ατόμων. Αν π.χ. αλλάξει μικρότερη νομοθεσία, η συγγραφή θα γίνει μόνο από δύο άτομα, και ειδικότερα, έναν παλαιότερο και έναν νεότερο. Η ομάδα ακολουθεί το νόμο μέχρι την ημέρα ψήφισης, στην οποία βρίσκεται εντός του κοινοβουλίου.
 2. **Αποκλειστικότητα:** όλα έχουν την ίδια προέλευση: το γραφείο συμβούλου. Και αν ποτέ πάρουν κάποιο νομοσχέδιο Υπουργού, το ξαναγράφουν απ' την αρχή μετατρέποντας το σε εθνική νομοθεσία.
 3. **Η εντολή για τη συγγραφή νομοσχεδίου:** το Υπουργείο που επιθυμεί το νομοσχέδιο, στέλνει στο Γραφείο του Συμβούλου, εντολή για την συγγραφή, με πολύ σαφείς οδηγίες. Χοντρικά ορίζει τις παραμέτρους. Ορισμένα, ωστόσο υπουργεία δίνουν εντολές πολύ συγκεκριμένες.
 4. **Ο μοναχικός νομοτεχνικός:** παρότι το νομοσχέδιο τίθεται προς επεξεργασία μιας ομάδας 5 ατόμων, ένας θα το γράψει. Αυτός θα γνωρίζει τα πάντα και θα συνοδεύσει το νόμο στη Βουλή. Οι άλλοι θα «χτενίσουν» και θα «ευπρεπίσουν το νόμο».
 5. **Μεγάλος χρόνος εκμάθησης:** δυστυχώς σε πολλές χώρες εκτός του αγγλοσαξονικού δικαίου, θεωρείται ότι ο πτυχιούχος νομικής μπορεί να συντάξει και νόμο. Μεγάλο λάθος. **Χρειάζεται εξειδίκευση.** Παίρνουν κάποιον στην ηλικία των 28 με 32 ετών. Ύστερα περνά από εκπαίδευση, πέντε έως επτά χρόνων, ώστε γύρω στα 40 με 41 έτη θα γράψει το πρώτο μεγάλο νομοσχέδιο μόνος του. Στα 63 αισίως, είτε γίνεται διευθυντής, είτε φεύγει σε κάποιο άλλο Υπουργείο.
Που θα εκπαιδεύτούν: μόνο το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και της Γενεύης δια αλληλογραφίας προσφέρουν μαθήματα τέτοιας εξειδίκευσης. Συνήθως αυτοβούλως τα γραφεία, τους εκπαιδεύουν.
 6. **Εμμονή στην προσέγγιση του Xenry Thring:** Το νομοτεχνικό γραφείο ασχολείται μόνο με τους τύπους. Όχι με πολιτική.
 7. **Έλλειψη έκθεσης ή άλλου συνοδευτικού εγγράφου:** Στην Αγγλία κατατίθεται η νομοθεσία και τίποτε άλλο. Γιατί, ο δικαστής έχει την υποχρέωση να διακρίνει μόνος του τι ήθελε να πει ο νομοθέτης.
- **Τελευταίες τάσεις:**
Οι νομοτεχνικοί θεωρούνται «μεταφραστές πολιτικής». Υπάρχει σαφής διαφοροποίηση μεταξύ Νομοθετικής Πολιτικής(αντικείμενο) και Νομοθετικού Προγράμματος(μέθοδος προσέγγισης του αντικειμένου)
 - Συχνά **στην Αμερική**, η ορθογράφηση ήταν τρόπος να παρακωλυθεί η ψήφιση του νομοσχεδίου. Έτσι, η συγγραφή νομοσχεδίου περιλαμβάνει τις προφορικές ή γραπτές καταθέσεις, μετά έρχονται οι αλλαγές, αν υπάρχουν, και στο τέλος η *ψήφιση είναι υποχρεωτική*.

Αυτό δύσκολα μπορεί να σημαίνει το αν η αγγλική νομοθεσία είναι καλύτερη ποιοτικά. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι αν η Ελλάδα είχε ένα νομοθετικό γραφείο, θα είχε και σαφώς καλύτερη νομοθεσία.

- **Καταλήγουμε στο ότι**, η νομοθετική διαδικασία είναι μια υψηλής εξειδίκευσης τεχνική μεθοδολογία. Στην Ελλάδα θεωρείται βασική γνώση. Ο καθένας μπορεί να γράψει ό,τι θέλει. Η νομοθετική λειτουργία λειτουργεί αντιθεσμικά, με βάση δηλαδή διαπροσωπικές σχέσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ότι βασικοί νόμοι περί Ανώτατης Παιδείας, έχουν υποστεί από το 1988, 58 τροποποιήσεις(!)
- Στην Ελλάδα λοιπόν, οφείλουμε να αντιμετωπίζουμε με μεγαλύτερη σοβαρότητα τη νομοθετική παραγωγή. Κάθε Υπουργείο, πλέον, έχει ένα γραφείο νομοθετικής διαδικασίας. Οπότε, όλα γίνονται εντελώς αντιθεσμικά. Οι κρίσιμες όμως διατάξεις σπανιότατα βρίσκονται στον κορμό ενός ενιαίου νομοσχεδίου, αλλά έρχονται μόνο με μορφή τροπολογίας, οι οποίες δεν περνούν από εκθέσεις και από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, με σκοπό να μην υπόκεινται στον κοινωνικό έλεγχο.

3/5/2015

Έχουμε δύο ακόμη διατάξεις εκ του Συντάγματος που καθορίζουν την οικονομική ενίσχυση των κομμάτων (29§2) και την ραδιοτηλεοπτική προβολή τους (15§2).

Οικονομική ενίσχυση κομμάτων από το κράτος-29§2 Σ

- *Κατά πόσο είναι ορθό, σκόπιμο και πολιτικά ηθικό να χρηματοδοτούνται τα κόμματα απ το κράτος;*
Βασική ευρωπαϊκή παράδοση είναι η κρατική οικονομική ενίσχυση των κομμάτων, με την ιδέα ότι, είναι προτιμότερο να χρηματοδοτούνται κατά το δυνατόν απ' το κράτος, παρά να χρηματοδοτούνται από ιδιωτικά συμφέροντα και επομένως να ετεροκατευθύνονται.
- Αντίθετα, στην αγγλική παράδοση τα κόμματα πρέπει να λειτουργούν με κορμό την ιδιωτική χρηματοδότηση.
Σε άλλα, όπως στη Γερμανία, όση είναι η ιδιωτική πρέπει να είναι και η κρατική χρηματοδότηση.

Οι τυχόν επιδράσεις όμως του ιδιωτικού συμφέροντος στα κόμματα περιορίζονται σημαντικά, επειδή υπάρχει ενισχυμένη η λογική της διαφάνειας, κυρίως στα συστήματά κρατικής χρηματοδότησης.

Π.χ. στις ΗΠΑ, με ευρεία και εκτεταμένη δημοσιότητα, κάθε κόμμα υποχρεούται να δημοσιεύει οποιαδήποτε χρηματοδότηση λαμβάνει είτε ιδιωτική είτε δημόσια, γιατί ο απλός πολίτης θα πρέπει να γνωρίζει τον τρόπο χρηματοδότησης, ώστε να μπορεί να διακρίνει την ιδιωτική χρηματοδότηση και εν τέλει, με δική του σύμπραξη, μέσω της εκλογικής διαδικασίας, να την σταματήσει (να καταψηφίσει δηλαδή όποιο κόμμα κρίνει ότι προασπίζει ιδιωτικά συμφέροντα).

- Σε εμάς πιο πατερναλιστική λογική: Ο πολίτης θεωρείται ότι δεν έχει αυτού του είδους την πολιτική συνείδηση να αξιολογήσει την έννοια της ιδιωτικής χρηματοδότησης. Γ' αυτό και κόβεται εντελώς ή περικόπτεται σημαντικά η ιδιωτική χρηματοδότηση.
Ο πολίτης λειτουργεί ουσιαστικά επηρεαζόμενος από τα προβαλλόμενα στην τηλεόραση. Οπότε κόβονται οι διαφημίσεις και προεκλογικές καμπάνιες των κομμάτων στην τηλεόραση, ακόμα και οι δημοσκοπήσεις 15 μέρες πριν τις εκλογές.

Το άρθρο 29§2, προέβλεψε για πρώτη φορά το δικαίωμα των κομμάτων για κρατική χρηματοδότηση. Όχι με την ακριβή έννοια, γιατί αυτή η λέξη σημαίνει την εξ ολοκλήρου οικονομική στήριξη του κόμματος απ' το κράτος. Άρα μάλλον θα μιλήσουμε καλύτερα για *ενίσχυση*.

Επομένως, το κόμμα λαμβάνει κοινωνικό έρεισμα.

Το άρθρο 29 διαμορφώνει ένα πλέγμα ελέγχου και διαφάνειας.

Ο Εφαρμοστικός του Σ νόμος 3023/2002, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ λίγο μετά την αναθεώρηση του 2001, προέβλεπε τρεις (3) τύπους κρατικής οικονομικής ενίσχυσης στα κόμματα:

1. **Τακτική χρηματοδότηση:** κάθε χρόνο
2. **Εκλογική,** στη διάρκεια δηλαδή και για τις ανάγκες της προεκλογικής περιόδου,
3. **Χρηματοδότηση για εκπαιδευτικούς σκοπούς,** για την ενίσχυση δηλαδή των ινστιτούτων των κομμάτων (ΙΣΤΑΜΕ- Α. Παπανδρέου, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ-Κ. Καραμανλής).

• *Ποια κόμματα λαμβάνουν χρηματοδότηση;*

Ο νόμος που τροποποιήθηκε ορίζει τρεις (3) κατηγορίες κομμάτων:

1. Αυτά που έχουν εκλέξει βουλευτές
2. Αυτά που εξέλεξαν ευρωβουλευτή
3. Όσα έχουν συγκεντρώσει στην επικράτεια (εθνική κλίμακα), το 1,5% του συνόλου των έγκυρων ψήφων και εφόσον έχουν κατεβάσει πλήρες ψηφοδέλτιο στο 70% των εκλογικών περιφερειών, που είναι 39, δηλαδή με στρογγυλοποίηση **40**.

- **Υπάρχει εσωτερική κατανομή:** Η πρώτη κατηγορία παίρνει το 80%, η δεύτερη το 10% και η τρίτη άλλο ένα 10%. Άρα η μερίδα του λέοντος ανήκει στα κόμματα που ουσιαστικά καλύπτουν και τις τρεις κατηγορίες. Οι πρώτοι παίρνουν δηλαδή και από τα άλλα δυο 10άρια. Με βάση πάντα το τι αποτέλεσμα έχουν βγάλει στις προηγούμενες εκλογές.

- Η χρηματοδότηση είναι ποσοστό επί του κρατικού προϋπολογισμού. Π.χ. 0,8% για την κρατική χρηματοδότηση, 0,008 (χιλιοστά δηλαδή) για την επιμόρφωση κ.λπ. Από αυτά τα ποσά, κατόπιν της κρίσης, μόνο για την εκλογική χρηματοδότηση το ποσό έχει μειωθεί κατά 50 εκατ.

- Μετά τις εκλογές και βάσει των αποτελεσμάτων γίνεται η κατανομή πρώτα για το 80%. Η **εκλογική** κατανέμεται όταν διακηρύσσονται οι εκλογές από τον αρμόδιο Υπουργό. Είναι κανονιστικές πράξεις δηλαδή του αρμόδιου Υπουργού.

- Τα κόμματα που είναι κάτω του 1,5% αποκλείονται. Το Σύνταγμα στο άρθρο 29§2 ουσιαστικά προσπαθεί να εδραιώσει ακόμα περισσότερο την ήδη ενισχυμένη θέση των μεγαλοκομμάτων, και δεν επιλέγει να βοηθήσει τα μικρότερα κόμματα ώστε να ανέλθουν. Ενισχύει δηλαδή το δικομματικό σύστημα.

- *Μήπως όμως αυτή η δυσαναλογία μεγάλων μικρών κομμάτων, είναι αντισυνταγματική;*

Το Σύνταγμα λέει, ότι τα κόμματα δικαιούνται κρατική χρηματοδότηση. Επιλέγει τη γλώσσα του δικαιώματος. Λανθάνει μάλλον γραμματικά ότι αυτό το απολάβουν όλα τα κόμματα. Εντούτοις ο νομοθέτης εξαιρεί τα μικρότερα και πιο αδύναμα κόμματα με τη ρήτρα του 1,5%, και επομένως

εν τέλει, εκ των πραγμάτων, δεν μπορούν όλα τα κόμματα να απολάβουν το δικαίωμα.

Το ΣΤΕ με την Απόφαση **3869/2011**, επ' ευκαιρία μιας διακηρύξεως της **Φιλελεύθερης Συμμαχίας**, η οποία προσέβαλε την πράξη κατανομής, αφού απέτυχε στις εκλογές. Το ΣΤΕ αποφάσισε ότι ο αποκλεισμός των μικρών κομμάτων δεν είναι αντισυνταγματικός. Ο κοινός νομοθέτης μπορεί να αποφασίσει μόνο ορισμένα κόμματα να λαμβάνουν οικονομική χρηματοδότηση.

Το 1,5% αντιστοιχεί περίπου σε 130.000 ψήφους.

Το ΣΤΕ υποστήριξε ότι θέλουμε να χρηματοδοτούμε μόνο κόμματα που έχουν σημαντική πολιτική υπόσταση. Το σημαντικό είναι ότι τα κόμματα αυτά δεν βρίσκονται στην ίδια νομική κατάσταση με τα μικρά και ανυπόστατα κόμματα.

- Τα προβλήματα όμως δεν σταμάτησαν εκεί, διότι προέκυψε ένα δευτερογενές πρόβλημα. Το ζήτημα που ανέκυψε δηλαδή εξ αφορμής της δράσης της **Χρυσής Αυγής**. Το κόμμα έμπαινε και στις τρεις δεξαμενές και έπαιρνε ένα σημαντικό ποσοστό κρατική χρηματοδότησης. Εξαιτίας όμως αυτού, ήρθε μια νομοθετική παρέμβαση με τροπολογία.

Με το Ν.4203/2013 (που αφορά στη Ρύθμιση θεμάτων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας), όπου στο άρθρο 23, αναφέρει ότι σε περίπτωση άσκησης δίωξης και επιβολής προσωρινής κράτησης κατά Προέδρου κόμματος, αρχηγού κοινοβουλευτικής ομάδας, ή πραγματικού διευθύνοντος του κόμματος κ.λπ., για εγκλήματα που ανάγονται στην σύσταση εγκληματικής οργάνωσης και τρομοκρατίας, αναστέλλεται κάθε είδους κρατική χρηματοδότηση με ονομαστική ψηφοφορία της Βουλής και απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών. Η αναστολή επιβάλλεται εφόσον οι πράξεις αυτές τελέστηκαν εξ ονόματος του κόμματος και των σκοπών του.

Η τροπολογία τέθηκε με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών. Είναι καθ' όλα φωτογραφική διάσταση με σοβαρά προβλήματα συνταγματικότητας.

Έχουμε λοιπόν τα εξής ελαττώματα της διάταξης:

- Επί της διαδικασίας:
 1. Κατ' αρχήν είναι άσχετη διάταξη στο Ν. 4203/2013.
 2. Η ψήφιση απαιτεί Κανονισμό της Βουλής. Έτσι η διάταξη επί διαδικασίας μεταφέρθηκε στον Κανονισμό της Βουλής.
- Επί της ουσίας:
 1. Θεσμικό κομμάτι των κομμάτων: το Σύνταγμα δεν προβλέπει αναστολή χρηματοδότησης και τα κόμματα κατ' άρθρο 29§2, «δικαιούνται» να τη λαμβάνουν. Πρωτογενής διάταξη λοιπόν. Στο βαθμό όμως, που η αναστολή ενέχει το στοιχείο του περιορισμού του δικαιώματος, πρέπει να περιλαμβάνεται στο Σύνταγμα. Έχουμε δηλαδή περιορισμό του Σ χωρίς να υπάρχει ειδική πρόβλεψη.
 2. Στον τρόπο περιγραφής του αδικήματος. Η αναστολή επιφέρεται στην άσκηση δίωξης και προσωρινής κράτησης. Επίσης όμως έχουμε

ελάττωμα και στον προσδιορισμό του εγκλήματος. Πρέπει, κατά το Ποινικό δίκαιο, να προσδιορίζεται επακριβώς η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος (**nullum crimen, nulla poena sine lege**). Οι πράξεις τελούνται στο πλαίσιο δράσης του κόμματος στο οποίο ανήκουν και εξ ονόματός του.

- Η Βουλή ψήφισε και ανέστειλε την χρηματοδότηση της Χρυσής Αυγής. Το ΣτΕ, με την απόφαση **318/2015**, δέχτηκε ότι το άρθρο αυτό είναι σύμφωνο με το Σύνταγμα.

Έχουμε τρία βασικά επίπεδα αντισυνταγματικότητας:

1. **Όσον αφορά το κόμμα**: είναι φωτογραφική διάταξη, οπότε βάλλεται η αρχή της ισότητας και η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Δηλαδή, υπάρχει καταφανής παράβαση της αρμοδιότητας και χαλάει το ισοζύγιο μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας. Η διάταξη άλλωστε εισήχθη μετά την άσκηση ποινικής δίωξης της Χρυσής Αυγής. Πλην όμως, εκ του περιεχομένου, η ψήφισή της υπαγορεύθηκε απ' την ανάγκη αντιμετώπισης σοβαρού δημοσίου προβλήματος, όχι μόνο εθνικού, την διάπραξη δηλαδή εγκληματικών πράξεων από κρατικό όργανο. Με κρατική επομένως κάλυψη.
Το ΣτΕ ωστόσο, θεώρησε ότι ήταν θεμιτός και ο χρόνος που βγήκε η διάταξη.
2. **Το άρθρο 29 το οποίο δεν προβλέπει περιορισμό**. Υπάρχει δυσανάλογος περιορισμός δηλαδή. Συρρικνώνεται κατ' επέκταση το άρθρο 5 §1. Οπότε και έχουμε μια ακόμη στέρηση δικαιώματος καίτοι ατομικού.
Το ΣτΕ απέρριψε, και παρέπεμψε στο νόμο του 2001, καθώς εκλείπουν θετικές προϋποθέσεις. Αλλά και εδώ, καθορίζεται και αρνητική προϋπόθεση να μην υπάρχει καταδίκη και να μην έχει εκδοθεί ένταλμα προσωρινής κράτησης.
-Το κόμμα καταφέρθηκε ότι και πάλι παραβιάζεται η αναλογικότητα γιατί κρατείται όλο το ποσό της χρηματοδότησης. Το ΣτΕ απαντάει ότι σε συνάρτηση με το χαρακτήρα των πράξεων είναι επιτρεπτό αυτό, και επίσης ότι η αναστολή έχει προσωρινό χαρακτήρα, καθώς αν απαλλαχθούν της κατηγορίας και της κράτησης, θα επανέλθει η χρηματοδότηση.
3. **Υπάρχει παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**, γιατί θεωρήθηκε ότι υπάρχει παραβίαση του δικαιώματος στην περιουσία. Το Στρασβούργο άλλωστε προστατεύει όχι Κόμο εμπράγματα δικαιώματα αλλά και απαιτήσεις γεγεννημένες. Κατά τούτο υπάρχει ζήτημα περιστολής του δικαιώματος της περιουσίας.
Η απάντηση του ΣτΕ εδώ είναι κυκλική. Είναι συνταγματικό επειδή είναι δίκαιο. Η εφαρμογή της διάταξης τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, το σεβασμό στο νόμο. Το κάθε κράτος μπορεί να επιλέξει τον τρόπο που θα χρηματοδοτήσει τα κόμματα. Εφόσον λοιπόν το εσωτερικό δίκαιο αναγνώρισε αυτή την ευχέρεια, μπορεί να την αναστείλει, εφόσον

μάλιστα δεν την απέκοψε εντελώς. Οπότε, τη θεώρησε συνταγματική τελικά.

- Να σημειωθεί εδώ, ότι μιλάμε για χρηματοδότηση **του ποσού των 550.000 ευρώ**.
- Η διάταξη τροποποιήθηκε και πάλι με τον **N.4304/2014**, όχι όμως σε πολλά ουσιώδη σημεία.
- Τα κόμματα λογίζονται κατά το **N.3023/2002**, ως νομικά πρόσωπα. Έχουν δηλαδή νομική προσωπικότητα. Αυτό ανέκυψε:
 1. από το πως θα εκπροσωπούνταν δικαστικώς.
 2. από το πως θα κληρονομούσαν περιουσία ως κόμμα.
 3. από το ότι το 29§2 αναγνώρισε δικαίωμα, όποτε θα πρέπει να έχουν προσωπικότητα για να μπορούν να απολάβουν δικαιώματος
 4. τέλος, από το ότι τα κόμματα λάμβαναν δάνεια από τράπεζες κατά παράδοξο τρόπο. Τα κόμματα εξ υπαρχής είναι υπερχρεωμένα νοικοκυριά. Δεν μπορούσαν να δώσουν επομένως εγγυήσεις στις τράπεζες. Έπαιρναν λοιπόν ένα μεγάλο δάνειο από τράπεζα και έβαζαν ως εγγύηση τη μελλοντική κρατική χρηματοδότηση που θα έπαιρναν μετά τις εκλογές. Έτσι προέκυψε θεσμικό πρόβλημα, απ' τη μία λόγω εκτέλεσης ιδιωτικής χρηματοδότησης απ' την τράπεζα και απ' την άλλη, εφόσον δεν μπορεί από πριν το κόμμα να γνωρίζει σε ποιο ποσοστό θα είναι και ποια χρηματοδότηση θα πάρει. Το θέμα αυτό το απαγόρευσε ο **N.4203/2013**. Οι άλλες παρεμβάσεις είναι περισσότερο ρουσφετολογικές.
- Στο νόμο ορίζεται ότι:
 1. Η κρατική χρηματοδότηση δεν υπόκειται σε φόρο.
 2. Το ποσό της ιδιωτικής χρηματοδότησης προβλέπεται μέχρι τις 20.000€ το χρόνο στο κόμμα, και 5.000€ ανά βουλευτή. Σε ορισμένες κατηγορίες βέβαια, όπως π.χ. τα ΝΠΔΔ και οι ΟΤΑ, οι αλλοδαποί και οι ιδιοκτήτες ΜΜΕ απαγορευόταν να χρηματοδοτήσουν. Προκύπτει άρση δηλαδή του περιορισμού με το νόμο.
Στην πραγματικότητα ωστόσο, όχι μόνο επιτρέπεται η χρηματοδότηση απ' αυτά αλλά ενθαρρύνεται κιόλας. Το ποσό της ιδιωτικής χρηματοδότησης π.χ. απ τον Μπόμπολα, που δίνεται στους δικαιούχους χρηματοδότες, εκπίπτει ολόκληρο απ' το φορολογητέο εισόδημα του χρηματοδότη. Μιλάμε επομένως για απόλυτο θεσμικό ξέπλυμα.
 3. Τα μεγαλύτερα ποσά διακινούνται μέσω τραπεζικών λογαριασμών
 4. Ρουσφέτια: κάθε χρηματοδότηση πάνω από 1500 ευρώ δημοσιεύεται. Άρα κάτω από το ποσό αυτό δεν δηλώνονται οι χρηματοδοτήσεις.
 5. Καταθέσεις και ονομαστική χρηματοδότηση. Όταν ετέθη για ψήφιση το νομοσχέδιο, όλοι εξεγέρθησαν. Τα κόμματα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν εξορμήσεις με σκοπό την πολιτική τους ενίσχυση. Το σύνολο του ποσού αυτού δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 150.000.

Ραδιοτηλεοπτική προβολή των κομμάτων-15§2, τελ. εδάφιο

Κατά το άρθρο αυτό, «νόμος ορίζει τα σχετικά με την υποχρεωτική και δωρεάν μετάδοση προεκλογικών μηνυμάτων». Ουσιαστικά, ο νομοθέτης θεώρησε ότι στις συμφωνίες με τα κανάλια, αυτά θα υποχρεωθούν να ανέχονται τα προεκλογικά μηνύματα αλλά επί πληρωμή. *Τα κανάλια σαφώς παίρνουν χρήματα.* Το Σύνταγμα εννοεί **δωρεάν** για τα κόμματα μα όχι και για τους σταθμούς(!) Επομένως θα πληρώσει για αυτά το κράτος.

Από αυτή τη διάταξη το *πόσο καλά κλειδωμένο είναι το εκλογικό σύστημα:*

1. Πλειοψηφικό σύστημα που δεν επιτρέπει νέα κόμματα εκτός κι αν προέρχονται από την τηλεόραση (π.χ. από ηθοποιούς, δημοσιογράφους κ.λπ.)
2. Για να μην εμφανιστεί κόμμα που θα συγκεντρώσει χρήματα, χρηματοδότηση παίρνουν μόνο όσοι είναι μέσα στο σύστημα.
3. Ακόμη και αν καταφέρεις να ξεπεράσει όλα αυτά, στην προεκλογική περίοδο παίρνεις χρόνο ραδιοτηλεοπτικό από το κράτος. Η κατανομή του χρόνου γίνεται βάση *της αρχής της αναλογικής ισότητας* απ' το Υπουργείο Τύπου. Τα 500 λεπτά χρόνου του πρώτου αναλογούν σε 5 λεπτά του τελευταίου. Και μάλιστα χωρίς να ορίζεται η τηλεοπτική ζώνη.
4. Μένει όμως ένα κενό. Ακόμα και με όλα αυτά, ένα μικρό κόμμα θα μπορούσε με δικό του τηλεοπτικό σταθμό ή αγοράζοντας τηλεοπτικό χρόνο να προβληθεί. Αυτό όμως απαγορεύεται κατηγορηματικά! Κι έτσι **διαιωνίζεται απρόσκοπτα το υφιστάμενο πολιτικό καθεστώς.**

8/6/2015

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

- Όλοι θα δώσουμε σε μια βάρδια, στις 8 π.μ.
- Νομοθετικά κείμενα κατά την εξέταση:
 1. Σύνταγμα
 2. Κανονισμός της Βουλής,
 3. όποιο νόμο θέλουμε απ το eclass, **αλλά**
 - **Κρίσιμος ο εκλογικός νόμος και οι νόμοι που αφορούν τα κόμματα.**
 - Ούτε η ρυθμιστική διακυβέρνηση, ούτε η ευθύνη υπουργών είναι απαραίτητα.
- Επιτρέπεται η σημείωση του κώδικα.
- Δεν χρειάζεται σε γενικές γραμμές βιβλίο. Μόνο για περαιτέρω τεκμηρίωση στα ήδη ανεπτυγμένα κεφάλαια.
- Οι απαντήσεις να είναι λιτές. Σε 10 περίπου σειρές.
- ΟΧΙ αναπαραγωγή διατάξεων.
- Κρίσιμες νομικές σκέψεις και απάντηση σε όλα τα ζητήματα, αλλά μόνο σε αυτά.

Δομή εξέτασης:

- 3 θέματα, από τα οποία:
 - το ένα είναι πρακτικό υποχρεωτικό. Θα περιλαμβάνει: **διαδικασίες, δικαιώματα βουλευτών, τροποποίηση κανονισμού (κοινοβουλευτική διαδικασία)**. Πιάνει 5 μονάδες.
 - Τα άλλα 2 θέματα είναι κατ' επιλογή. Περιλαμβάνουν από δυο υποθέματα το καθένα. Στο 1^ο, ένα αμιγώς κοινοβουλευτικό και ένα θεωρητικό (**κανονισμός Βουλής, νομική φύση, ποια η επενέργεια του, τι ελέγχεται και τι όχι, αυτονομία, θεωρίες περί κανονισμού, θέματα ελέγχου**).
Στο 2^ο, ένα στα εκλογικά, από ό,τι έχει ειπωθεί στο μάθημα, **(υποχρεωτικά ο εκλογικός νόμος, συν θεωρητική βάση του εκλογικού νόμου, πως ψηφίζεται κ.λπ., τεχνική εξαγωγής εκλογικού μέτρου και εκλογικού αποτελέσματος)**. Απαραίτητος ο Ν.2003 όπως τροποποιήθηκε το 2008.
Και τέλος, το δεύτερο υποερώτημα στα κόμματα, (**συγκρότηση, νομική προσωπικότητα, χρηματοδότησης, σκοποί, πότε σταματάει η χρηματοδότηση και γιατί, είναι αυτό επιτρεπτό; Ραδιοτηλεοπτική προβολή, προϋποθέσεις κ.λπ.)**
- **Για το πρακτικό** :ξεφύλλισμα το βιβλίο, νομική φύση κανονισμού και πως λειτουργεί η αυτονομία. Δικαιώματα υποχρεώσεις, τι επάγεται η ελεύθερη και δημοκρατική λειτουργία του κοινοβουλίου κ.λπ.
- Η παράδοση για τη νομοτεχνική της **27/5/2015** είναι εκτός!!!

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ:

1. **Πρακτικό 1:** εισάγεται απ' τον Πρόεδρο της Βουλής νομοσχέδιο, στην τάδε κοινοβουλευτική επιτροπή που δεν το ψηφίζει. Φτάνει στο τμήμα διακοπής, όπου τίθεται θέμα αντισυνταγματικότητας και προσωπικού, η Πρόεδρος δεν δίνει το λόγο, ψηφίζεται και ισχύει. Ποια τα ελαττώματα;
2. **Πρακτικό 2:** Η ολομέλεια ψηφίζει νόμο Χ, που περιλαμβάνει τα ακόλουθα: Α, Β, Γ, Δ. Τι διαπιστώνετε για τα σημεία αυτά;
3. **Πρακτικό 3:** Ο νόμος Χ ρυθμίζει ζητήματα ευθύνης υπουργών και συνταξιοδοτικά. Τι διαπιστώνετε; (για το θέμα της άσχετης διάταξης σε νόμο και δη συνταξιοδοτικής).

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Από τη νομολογία, ότι έχουμε αναπτύξει διεξοδικά στο μάθημα.

Επιτρέπεται η σημείωση του κώδικα. Δεν χρειάζεται σε γενικές γραμμές βιβλίο. Μόνο για περαιτέρω τεκμηρίωση στα ήδη ανεπτυγμένα κεφάλαια. Οι απαντήσεις να είναι λιτές. Σε 10 περίπου σειρές.

Όχι αναπαραγωγή διατάξεων.

Κρίσιμες νομικές σκέψεις και απάντηση σε όλα τα ζητήματα αλλά μόνο σε αυτά.

Σημείωση: Στην επιτροπή διαφάνειας και ελέγχου, κατ' αρχήν κλεισμένων των θυρών. Όχι κατ' ανάγκην αλλά όταν εξετάζονται πρόσωπα.